

**ИНГЛИЗ ЖОСУСИНИНГ
ЭЪТИРОФЛАРИ**

ва

Инглизларнинг Ислом душманлиги

Таржимон: М. Сиддиқ Кумуш

Биринчи нашр

Алматы - 2009

УДК 28
ББК 86.38
К 71

Жомиъул азхар мудир-и ом тасдиқномасидир:

Туркияда Ихлос Вақғи тарафидан таълиф ва тадвин қилинган (ёзилб чоп этилган) иловадаги рўйхатда исмлари ва муаллифлари мавжуд бўлган эллик икки адад дин китобининг нашри ва ихројисида (ташқарига чиқарилишида) ҳеч қандай зарар ва моне йўқдир.

Ал-Хохира 14.12.1994

АЗХАР-И ШАРИФ
ИДОРАТ 'УЛ-БАҲУС ВА'Т-ТАЛИФ
ВА'Т-ТАРЖИМА МУДИР-И ОМ К.К.

Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы діни бірлестігінің 4.09.2002 жылғы 23/0273 санды қауысымен «Ағылшын тыңшысының мойындаулары» кітабының ішінде дінге жат нөрсөлөр жоқ екендігі және Қазақстан территориясында тарапалуымен оқытылуына рұқсат берілгені аталаң көрсетілген.

0403000000
00(05)-09

Унибу китоб «Ихлос вакфи» нашрий

КИРИШ

Аллоҳу таоло Куръони каримда Моида сурасининг саксон иккинчи оятида: «**Исломиятнинг энг катта душмани яхудийлар ва мушриклардир**» деб марҳамат қилди. Исломиятни ичкаридан иикитиш учун илк фитнани чиқарган яхудий яманлик Абдуллоҳ ўғли Сабадир. Бу кимса ҳақиқий мусулмон бўлган **Ахли Суннатга** карши **Шия** фирқасини қурди. Ҳар асрда шия олими суратида саҳнага чиқиб турган яхудийлар бу фирмани қувватлантирилар. Яхудийларнинг исломиятга берган заарлари Қувайтда **Мактабат-ус-саҳобатил-исломия** нашриёти нашр этган “**Ҳиёнат-ул-яхуд**” ва Бейрутда нашр этилган “**Ар-ражлус-санам**” китобларида атрофлича баён қилинган. Исо алайхиссалом осмонга чиқарилгач ва нотўғри Инжиллар ёзилгач, христианларнинг кўпчилиги **мушрик** бўлди. Мушрик бўлмаганлари эса, Мухаммад алайхиссаломга ишонмаганлари учун **кофир** бўлди. Уларга ва яхудийларга **Ахли китоб** дейилди. Исломият вужудга келгач, попларнинг [ўрта асрдаги] ҳокимиятлари йикилди. Улар Исломиятни йўқотиш учун, миссионер жамиятларини қурдилар ва бу ишда энг ашаддийлари инглизлар бўлди. Лондонда бу иш учун маҳсус **Мустамлакалар назорати** қурилди. Ақлга, ҳаёлга келмаган яхудий ҳийаллари билан, ҳарбий ва сиёсий кучлари билан Исломиятга ҳужум қилдилар. **Мустамлакалар Назорати** бошқарувида ҳар мамлакатга юборилган мингларча жосуслардан бири бўлган Хемфер, х. 1125 [м. 1713] йилда Басрада тузогига туширган 14 яшар Наждлик Мухаммадни йўлдан уриб, **Ваҳҳобий** фирмасини қурдирди ва Англиядаги **Мустамлакалар назоратининг** буйруғи билан х. 1150 (м. 1737) йилда эълон қилдилар.

Хемфер - инглиз мустамлакалар назоратининг амри билан Миср, Ирок, Эрон, Ҳижоз ва хилофат маркази бўлган Истанбулда жосуслик фаолиятларини юргазиши, мусулмонларнинг иймон бирлигини бузиш ва христианликка хизмат қилиш учун вазифалантирилган инглиз миссионериидир. Ислом душманлари исломиятни йўқотиш учун қанчалик кўп харакат қилсалар ҳам, Аллоҳу таолонинг бу нурини асло ўчира олмайдилар. Чунки Аллоҳу таоло Қуръони каримда Ҳижр сурасининг тўққизинчи ояти каримаси маолида: «**Бу Қуръонни сенга мен туширдим.**

Уни албатта мен сақлайман» деб билдири. Яъни кофирлар унга тажовуз этиб, уни бузолмайди ва ўзгартира олмайдилар. Унинг нурини асло ўчира олмайдилар деб марҳамат қилди. Ўн тўрт аср давомида мусулмонлар Қуръони каримнинг порлоқ йўлида илгарилаб илмда, ахлоқда, фанда, санъатда, тижоратда ва сиёсатда ривожландилар. Буюк давлатлар қурдилар. Франциядаги 1204 [м.1789] йилги инқилобдан кейин Европадаги ёшлар черковларнинг, попларнинг ахлоқсизликларини, зулмларини, талончиликларини, ёлғонларини ва христианликнинг бузук эканлигини кўриб, насронийликдан чиқиб, баъзилари мусулмон яна баъзилари динсиз бўла бошладилар. Христианликдан узоклашган сари фанда, техникада илгариладилар. Чунки христианлик дунё учун интилишга ва илгарилашга тўсқинлик қиласди. Ўша ёшларнинг ўз динларини ёмонлаб ёзган китобларини ўқиган ва инглизларнинг исломга қарши ўйдирган ёлғонларию тұхматларига алданган баъзи мусулмонлар ҳам дин душмани бўлди. Атеистман деб фаҳрланган бу бечоралар Исломиятдан узоклашиб, фанда оркада қола бошлади. Ҳолбуки исломият дунё ишларida ҳам харакат қилишни, илгарилашни, ривожланишни амр қилган.

Инглиз давлатининг асосий сиёсати дунёдаги, айниқса Африка ва Ҳиндистондаги табиий бойликларни эксплуатация қилиш, у ердаги инсонларни ҳайвондай ишлатиб бутун қозончларини Британияга ташиш эди. Ватанпарварликни, меҳр оқибатни, адолатни, ҳожатбарорлик ва дўстликни амр қилувчи Ислом дини билан шарафланган ҳақиқий мусулмонлар инглиз ёлғонларини фош қилиб, зулмларига тўсқинлик қилмоқдалар.

Бу китобимизни уч қисм холида тайёрладик:

Биринчи қисм, инглиз жосусининг эътирофидир. Бу қисмда инглизларнинг исломиятни йўқотиш учун хозирлаган олчок, пасткаш планлари ва фитналари ёритилади. Бу қисм етти бўлимдан иборатdir.

Иккинчи қисмда, инглизларнинг мусулмон мамлакатларида айёрлик билан давлат одамларини алдаганлари, мусулмонларга нисбатан ақлга-хаёлга сигмайдиган зулмларнираво кўрганликлари, Ҳинд ва Усмонли ислом давлатларини қандай йўқэтганликлари баён қилинади. Китобимизнинг бу қисми Вахҳобийларнинг тузокларига илинган бечора мусулмонларнинг ғафлатдан уйғонишларига сабаб

бўладиган ва Аҳли суннат олимларининг ёзувларини тасдиқловчи хужжатлар билан бойитилган.

Учинчи қисм **“Хулосат-ул-калом”**дан таржима қилинган бўлиб, ҳақ диннинг исломият эканлиги исбот қилинади.

Бугун дунё мусулмонлари асосий уч фирмага ажралган бўлиб, биринчи фирмАсҳоби киромнинг саодатли йўлидан юрган ҳақиқий мусулмонлардир. Буларга **Аҳли суннат, Сунний ва Фирқаи ножия**, яъни жаҳаннамдан нажот топган фирмада дейилади.

Иккинчи фирмАсҳоби киромга душман бўлганларнинг фирмасидир. Буларга **Шия ва Фирқаи золла**, яъни бузук, адашган фирмада дейилади.

Учинчи гуруҳ эса, суннийларга ва шияларга душман бўлганлар фирмасидир. Уларга **Ваҳҳобий ва Наждий** дейилади. Чунки бу тоифа Арабистоннинг Нажд шаҳридан дунёга тарқаган. Бу фирмага яна **Фирқаи малъуна**, малъунлар галаси ҳам дейилади. Боиси, уларнинг мусулмонларни мушрик деб таҳқираганлари **“Киёмат ва охират”** ва **“Саодат-и абадия”** китобларимизда келтирилган. Мусулмонга кофир деганларни Пайғамбаримиз лаънатлаганлар. Қайси фирмадан бўлишидан қатъи назар, нафсиға уйган ва қалби соғ бўлмаган кимса жаҳаннамга кетади. Ҳар бир мўмин нафсини тазкия учун, яъни фитратида мавжуд бўлган куфр ва гуноҳлардан тозалаш учун давомли **“Ло илоҳа иллоллоҳ”** калимасини ва қалбини тасфия учун, яъни нафсадан, шайтондан, ёмон улфатлардан, зарарли, бузук китоблардан келган куфр ва гуноҳлардан кутқариш учун ҳар доим **«Астағифируллоҳ»** калимасини айтиб юриши керак. Исломиятга амал қилган кимсанинг дуолари албатта қабул бўлади. Мусулмонларни мана шу уч фирмага ажратганлар яхудийлар билан инглизлардир.

Мелодий

2009

Хижрий шамсий

1387

Хижрий қамарий

1430

Бириńчи Қисм

БИРИНЧИ ФАСЛ

Хемфер айтадики: Бизнинг Буюк Британия жуда кенг. Қуёш Британия денгизлари узра осмонга кўтариլганидек, яна ўша денгизлар қаърига ботади. Давлатимиз Ҳиндистон, Хитой ва Ўрта Шарқдаги мустамлакаларидан исбатан заифроқ бўлиб турибди. Шунинг учун бу мамлакатлар бутунлай идорамизнинг бошқарувида эмас. Лекин, бу ўлкаларда жуда ҳам фаол ва муваффақиятли сиёсат юритмоқдамиз ва ҳаммаси қўлимизга кириш арафасидадир. Бу ишда икки нарса жуда муҳим:

1 - Забт қилинган бутун давлатларни қўл остида ушлаб туришга ҳаракат қилиш.

2 - Забт қилинмаган мамлакатларни ҳам, қўл остига киритишга ҳаракат қилиш.

Мустамлакалар нозирлиги, бу икки вазифанинг ижроси учун бу давлатларнинг ҳар бирига атаб, алоҳида комиссиялар ташкил этганди. Мустамлакалар нозирлигига вазифа олганимдан кейин нозир менга ишонч хосил қилди ва Шарқий Ҳиндистон ширкатида бир вазифа берди. Бу - кўринишда бир тижорат ширкати эди, лекин асл вазифаси - Ҳиндистоннинг буюк ва кенг худутларига ҳоким бўлишнинг йўлларини ахтариш эди.

Ҳукуматимиз Ҳиндистон масаласида хотиржам эди, чунки Ҳиндистон ҳар хил миллатлар, алоҳида тиллар ва зид манфаатлар ўлкаси эди. Хитойдан ҳам ташвишланмасдик, боиси Хитойга ҳоким бўлган Буддизм ва Конфуций динларининг жонланиши хавф тугдирадигандай эмасди. Зеро, булар ҳаётга ҳеч алоқаси бўлмаган икки ўлик дин эди.

Шунинг учун ҳам, бу икки ўлка халқида ватанпарварлик туйғуларининг пайдо бўлиши эҳтимолдан йироқ масала эди. Бу икки ўлка Англия давлатини ҳеч ҳам безовта этмасди. Фақат олдинда бўладиган нарсаларни ҳам кўзимиздан йироқ тутмасдик. Шунга биноан, бу ўлкаларда келишмовчилик, жаҳолат ва факирлик, ҳатто юқумли касалликларни ёйиш учун узун муддатли планлар тузардик. Бу икки ўлка халқининг одатларини тақлид қилган ҳолда ниятларимизни бемалол яшира олардик.

Лекин бутун режаларимизга таҳлид солиб, тинчимизни ўғирлабтурганнарса Исломмамлакатлариэди. Ўзфойдамизни кўзлаб, “Касал одам” билан [Усмонли давлатини назарда тутяпти] бир неча шартнома имзоладик. Мустамлакалар нозирлигининг тажрибали ходимлари бу “касал”нинг бир асрдан оз вақт ичидан жон беришини башорат қилишарди. Ундан ташқари, Эрон ҳукумати билан ҳам аллақачон яширин битимларга келган ва бу икки давлатга ўзимиз масонлаштирган давлат одамларини жойлаштиргандик. Порахўрлик, давлат бошқарувидаги қобилиятсизлик ва диний илми нуқсон бўлган раҳбарларнинг гўзал аёллар билан машғул бўлиб, вазифаларини унутиши, бу икки ўлканинг орқада қолишига сабаб бўлди. Лекин шундай бўлса ҳам, қуида кўрсатилган сабаблар туфайли фаолиятларимиз кутган натижани бермаслигидан хавотирда эдик:

1- Мусулмонлар Исломга жуда ҳам қаттиқ боғланган бўлиб, ҳар бир мусулмон поп ва роҳибларнинг Христианликка боғлилиги қадар, ҳатто ундан ҳам ортикроқ даражада Исломга боғлиқ. Маълумки поп ва роҳибларнинг жони чиқса чиқадики, лекин христианликлари чиқмайди. Мусулмонларнинг энг хавфлилари Эрондаги шиялар. Чунки, улар шия бўлмаганларни кофир ва нажосат деб билар, христианларни эса анқиган ахлатдек кўрадилар. Табиатан инсон бутун кучи билан ифлосликларни йўқотишга ғайрат қиласди.

Бир куни шияларнинг биридан худди шу масалани сўрадим: «Христианларга нега бундай қарайсиз?». Олган жавобим: «Ислом Пайгамбари жуда ҳам ҳоким бир зот бўлиб, кофирларни шундай маънавий таарруз остига олганларки, уларнинг тўғри йўлни топишига ва Аллохнинг дини бўлган Исломга киришига сабаб бўлсин. Шунингдек давлат ҳам бир инсонни хавфли деб билса, уни итоат эттиргунча моддий босим остига олади. Бу ерда нажосатдан мақсад моддий эмас, маънавий қистов бўлиб нафакат христианларга, балки суннийларга ва бутун кофирларга ҳам хосдир. Ҳатто, бизнинг эски Эронли мажусийлар ҳам шиялар назарида нажосатдирлар.»

Унга айтдим: «Жуда соз! Суннийлар ва христианлар ҳам Аллоҳга, Пайгамбарларга ва қиёмат кунига ишонадиларку, нега энди нажосат бўлсинлар?» жавобида айтдики: «Икки сабабдан нажосатдирлар: Биринчиси ҳазрати Мухаммадга, худо сақласин, ёлғончи деб тухмат қилишгани учун^[1]. Биз ҳам бу чиркин тухмат қаршисида “Сенга азият берганга сен ҳам азият этишинг мумкин” деган сўзга амал қилган ҳолда уларга «Сиз нажосатсиз» дея оламиз. Иккинчиси эса, христианлар Аллохнинг Пайгамбарига ёмон иснодларда бўлиши. Масалан, Исо алайҳиссалом шароб ичарди, малъун бўлгани учун хочга михланди, дейишади.»

^[1] Ҳолбуки, Пайгамбаримизни ёлғончилик билан итхом этганлар, шиялар ва христианлардир. Шияларнинг Куръони каримга ва Пайгамбаримизнинг ҳадиси шарифларига мос келмаган эътиқодлари, сўзлари ва чиркин ишлари «Ас-Савоник-ул муҳриқа», «Тұхфаи исно ашарий», «Таъйид-и ахли суннат», «Ноҳия», «Асҳоби киром», «Хужаҳ-и қатъий» ва «Милал ва Ниҳол» каби ахли суннат китобларида билдирилган, ҳар бирининг жавоблари берилган. «Савоник» муаллифи Аҳмад ибни Ҳожар Маккий 974 (м.1566)да Мakkада, «Тұхфа» муаллифи Абдул Азиз 1239 (м.1824) да Дехлида, «Таъйид» муаллифи имоми Раббоний Аҳмад Форуқий 1034 (м.1624)да Сарханди шарифда, «Ноҳия» муаллифи Абдулазиз Фарҳоравий 1239 (м.1824)да, «Асҳоби киром» муаллифи Абдулхаким Арвосий 1362 (м. 1943)да Анкарада, «Хужаҳ» муаллифи Абдуллоҳ Сувайдий 1174 (м.1760)да Бағдодда, «Милал» муаллифи Мухаммад Шахристоний 548 (м.1154)да Бағдодда вафот этганлар.

Мен даҳшат ичида унга айтдимки: «Христианлар ундан демаган.» У эса: «Йўқ сен билмайсан, “Китоби муқаддас”да шундай ёзилган»- деди. Мен жим бўлдим, зеро бу шия иккинчи хусусда бўлмаса ҳам, биринчисида ҳақли эди. Баҳсимизни чўзиши истамадим, чунки гарчи исломий қиёфатда бўлсан ҳам, мендан шубҳаланиши мумкин эди. Шу сабабли доимо мунозаралардан узоқ туардим.

2- Исломият бир замонлар идора ва хукм дини эди. Мусулмонлар ҳам азиз эди. Бу олийжаноб инсонларга, энди сиз қулсиз дейиш қийин. Ислом тарихини ёмонлаб, мусулмонларга бир замонлар қўлга киритган иззат ва этиборларингиз бальзи шартларга боғлиқ эди. Энди у кунлар кетди, қайтиб келмайди дейишимиз ҳам имкон ташқарисида эди.

3- Усмонийлар ва эронликлар ишларимизни сезиб қолиб, планларимизни бузиб, бизни таъсирсиз ҳолга келтиришларидан жуда хавотир олардик. Ҳақиқатда бу икки давлат заифлаган бўлса ҳам, мол, курол ва хукм соҳиби марказий бир хукуматнинг мавжудлиги бизнинг дадил ва амин бўлишимизга тўсқинлик қиласди.

4- Ислом олимларидан ҳам жуда беҳаловат эдик. Чунки Истанбул, Ал-азҳар, Ироқ ва Шом олимлари йўлимиздаги ошилмас ғовлардан эди. Зеро, улар дунёнинг ўткинчи завқ ва зийнатларига алданмайдиган, Қуръони карим ваъда қилган жаннатга киришга тайёрланган ва ўз принципларидан қилчалик орқага чекинмайдиган кишилардир. Ҳалқ уларга тобе бўларди, ҳатто сulton ҳам улардан кўркарди. Суннийлар шияларчалик олимларга боғлиқ эмасди. Шиялар асло китоб ўқимас, эвазига фақатгина олимларни таниш билан кифояланарди, сultonга ҳам керакли аҳамият ва ҳурмат кўрсатишмасди. Суннийлар эса, кўп китоб ўқир, олимларнинг сўзларидан чиқмасди.

Бу мавзуда жуда кўп йигилишлар ўтказдик, факат афсуски, ҳар гал олдимиздаги йўлнинг ёпиқ эканлигини кўрдик. Жосусларимиздан келган ҳисботлар ҳаёлларни

пучга чиқарувчи ва конференцияларнинг натижалари ҳам бесамара эди, лекин барибир умидсизликка тушмасдик. Чунки, биз чуқур нафас олишни ва сабр қилишни одатга айлантиргандик.

Бир гал йигирма кишилик йиғилишимизга, нозирнинг ўзи, энг буюк поплар ва бир қанча мутахассислар ҳам қатнашганди. Уч соатдан кўпроқ давом этган бу йиғилишимизда ҳеч бир натижага боролмадик. Лекин, бир поп шундай деди: «Беҳузур бўлманг! Чунки христианлик фақат уч юз йил зулм чеккандан кейингина ёйилди. Умид қиласизки Масих ғайб оламидан бизга назар этиб, уч юз йил кейин бўлса ҳам, кофирларни [яъни мусулмонларни] марказларидан қувиб чиқаришни насиб этар. Биз қувватли иймон ва узун сабр билан қуролланиб, ҳукмни қўлга киритиш учун, бутун воситаларга эга бўлиб, барча йўлларни синашимиз керак. Христианликни муҳаммадийларнинг орасига ёйишга ҳаракат қилишимиз керак. Бир неча асрдан кейин бўлса ҳам натижага эриша олсан, жуда соз. Зоро, оталар болалари учун ишлайдилар».

Мустамлакалар нозирлигида англияликлар билан бирга, Франция ва Россиядан келган дипломат ва дин пешволарининг иштирокида ҳам бир конференция ўтказилди. Жуда ҳам омадли эдим. Нозир билан орамиз яхши бўлганлиги учун, мен ҳам қатнашгандим. Конференцияда мусулмонларни парчалаб, Испания каби динларидан чиқариб иймонга келтиришнинг [христианлаштиришнинг] режалари ишлаб чиқилди. Лекин, борилган натижалар биз кутганчалик бўлмади. Мен ўша конференциядаги нутқларни **«Ила малакутил – Масих»** исмли китобимда ёздим.

Томирлари чуқур кетган улкан дарахтни қурутиб ийқитмоқ албатта қийинчиликсиз кечмайди. Лекин бу қийинчиликни аввал осонлаштириб, кейин енгишимиз керак. Христианлик бутун дунёга ҳоким бўлиш учун юборилган. Буни бизга Масих ҳалоскоримиз ваъда қилган.

Аммо христианлик ўрнига Исломнинг ёйилиб кетиши сизни чалғитмасин. Муҳаммадга ўша пайтдаги Шарқ ва Farb аҳолисининг ночор аҳволи ва қашшоқ турмуш тарзи қўл келган эди. Лекин энди ўша нокуладай шароитлар кетгач, ўзи олиб келган балоларни [Исломни назарда тутяпти] ҳам ўзи билан бирга олиб кетди. Бугун беҳад қувонч ва мамнуният билан вазиятнинг ўзгарганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Нозирлигимизнинг ва бошқа христиан ҳукуматларининг саъй ҳаракатлари, гайрат ва меҳнатлари натижасида мусулмонлар орқада қола бошлади. Христианлар эса аста-секин қувватланиб боряпти. Узун асрлар мобайнида йўқотилган худудларимизни қайтадан қўлга киритишнинг пайти келди. Исломиятни яксон ва танг-томири билан нобуд қилишда Буюк Британия давлати пешқадамлик қилмоқда.

Имоми Раббоний ҳазратлари **«Мактубот»** китобининг 1-жилд, 275-мактубида айтадиларки: Сизнинг ушбу неъматга эришишингиз, Ислом илмларини ўргатишингиз ва фикҳ ҳукмларини ёйишингиз туфайлидир. Чунки у диёрларни жаҳолат коплаган ва бидъатлар ёйилган эди. Аллоҳу таоло севгили қулларининг муҳаббатини сизларга ҳам эҳсон этди, исломиятни ёйишга сизларни восита қилди. У ҳолда, дин илмини ўргатишга ва фикҳ аҳкомини ёйишга қўлингиздан келадиган барча имконларингизни сарфланг. Тинманг. Бу икки иш бутун саодатларнинг боши, юксалишнинг воситаси ва најотнинг сабабидир. Кўп ҳаракат қилинг! Дин намояндаси сифатида майдонга чиқинг! У ердагиларга амри маъруф ва наҳий мункар килиб, ҳақ йўлни кўрсатинг! Музаммил сурасининг ўн тўққизинчи оятида маъюлан: **«Раббингнинг ризолигига эришишни истайдиганлар учун бу албатта бир насиҳатdir.»**- дейилди.

Кимсага қилмам шикоят, йиглайман мен ҳолимга
Титрайман маҳкум каби, боқсам истиқболимга.

Биринчи Қисм

ИККИНЧИ ФАСЛ

Хижрий 1122, милодий 1710 йилда Мустамлакалар нозирлиги мени мусулмонларни парчалаш учун керакли ва етарли маълумотларни тўплаш ва жосуслик қилиш мақсадида Миср, Ироқ, Хижоз ва Истанбулга юборди. Айни тарихда ва айни вазифа билан назоратимиз жасоратли тўқиз кишини ҳам вазифалантириди. Бизга ҳожат бўлган пул, маълумот ва харита, ҳамда давлат арконларининг, олим ва қабила раисларининг исмлари ёзилган варақалар топширилди. Бир нарса ҳеч ёдимдан чиқмайди! Секретар билан хайрлашганимизда бизга айтдики: «Давлатимиз келажаги сизларнинг муваффақиятларингизга боғлиқ. Шунинг учун бор кучингиз билан ҳаракат қилингиз».

Мен Исломиятнинг халифалик маркази бўлган Истанбул сари, денгиздан йўлга чиқдим. Асл вазифамнинг ёнида унга қўшимча қилиб, уерда туркчани мукаммал тарзда ўрганишим керак эди. Зотан аввалроқ Лондонда анча туркча ва Куръон лисони арабча ва эронликларнинг тили бўлган форсчани ўрганганди. Лекин бир тилни ўрганиш бошқа, у тилни ўша миллатнинг мансубидек гапириш бошқа. Зоро биринчиси бир неча йилда ҳосил бўлгани холда, иккинчиси нисбатан кўпроқ вақт талаб қиласди. Инсонлар мендан шубҳаланмасликлари учун, туркчани бутун нозик кирраларигача ўрганишим керак эди.

Мендан шубҳаланишади деб ҳеч ҳам безовта бўлмасдим. Чунки, мусулмонлар пагамбарлари бўлмиш Мухаммад алайҳиссаломдан ўргангандаридай сабр-тоқатли, очик қалбли ва яхши ниятлидирлар. Улар бизга ўхшаб, шубҳа

этувчилардан эмас. Қолаверса, Турк ҳукумати ўша пайтда жосусларни тута оладиган ташкилотга ҳам эга эмасди.

Жуда ҳам қийин кечган сафарим натижасида Истанбулга етиб бордим. Исмимнинг Мухаммад эканлигини айтиб, мусулмонларнинг ибодатхонаси бўлган масжидга қатнай бошладим. Менга мусулмонларнинг тартиби, тоза ва итоаткор бўлишлари жуда ҳам ёқди. Ўшанда ўз-ўзимга: «Бу бегараз инсонлар билан нима учун урушяпмиз? Масих ҳалоскоримиз бизга шуни амр этганмиди?» дедим. Аммо, мен дарҳол бу шайтоний [!] фикрдан қайтдим ва вазифамни аъло даражада бажо келтиришга қарор бердим.

Истанбулда Аҳмад афанди исмли кекса бир олим билан танишдим. Ундаги назокатни, очик қалблиликни, қўнгил соғлиги-ни ва ёрдам севарликни ўзимиздаги ҳеч бир дин пешвомизда кўрмагандим. Бу зот кеча кундуз Мухаммад алайҳиссаломга ўхшашликка ҳаракат қиласди. Унга кўра, Мухаммад алайҳиссалом энг комил, энг устун инсон эди ва ҳар зикр қилганида, кўзлари ёшланарди. Омадимни кўрингки, бирон марта бўлса ҳам ким эканлигимни, қаердан келганлигимни сўрамади. Менга «Мухаммад афанди» деб мурожаат қиласди. Сўраган саволларимга жавоб берар, менга шавқат ва марҳамат билан муомала қиласди. Чунки, мени Туркияда ишлаш ва Мухаммад алайҳиссаломни халифасининг соясида яшаш учун Истанбулга келган бир мусофири деб биларди. Зотан, мен ҳам ўша баҳона билан Истанбулда қолардим.

Бир кун Аҳмад афандига: «Ота-онам вафот этди, қариндошим ҳам йўқ. Менга мерос бўлиб ҳеч нарса қолган эмас. Ишлаб топиш, Куръони каримни ва дин билгиларини ўрганиш, яъни ҳам дунёмни, ҳамда охиратимни обод қилиш учун ислом марказига келдим»- дедим. Бу гапимга жуда севинди ва «Шу уч сабабдан сенга хурмат кўрсатиш лозим»- деди. Сўзларини айнан ёзяпман:

1. Сен мусулмонсан. Бутун мусулмонлар биродардир.

2. Сен мусофиран. Пайғамбаримиз “саллаллоху алайҳи ва саллам” **«Мусофирга икромли бўлингиз!»** - деб марҳамат қилганлар.

3. Сен меҳнат қилишни хоҳлайсан **«Меҳнатсевар кимса Аллоҳнинг дўстидир»** деган бир ҳадиси шариф бор.

Бу сўзлар менга жуда ҳам ёқиб тушган эди. Ўзумга: «Кошки христианликда ҳам шунга ўхшаш порлок ҳақиқатлар бўлса, афсуски, ҳеч бири йўқ.»- дедим. Лекин, мени ачинтирадиган ягона нарса – мана шундай буюк ва олий диннинг мағрур ва ҳаётдан бехабар баъзи кимсалар қўлида увол бўлиши, яъни заифлаши эди.

Аҳмад афандига: «Қуръони каримни ўрганмоқчиман»- дедим. «Бошустига, сенга ўргатаман»-деди. Фотиҳасурасидан ўргатишни бошлади. Қуръони каримни ўрганишдан аввал таҳорат олар ва менга ҳам олдиарди. Қиблага қараб ўқитар, ўқиганларимизнинг маъноларини ҳам очиқларди. Баъзи калималарни ўқишида жуда ҳам қийналардим. Икки йил ичida Қуръони каримни бошидан охиригача ўқидим.

Мусулмонларнинг таҳорат деган нарсаси, баъзи аъзоларини ювишдан иборатдирки: 1) Юзни ювиш, 2) Бармоқлардан тирсаккача ўнг қўлни ювиш, 3) Бармоқлардан тирсаккача чап қўлни ювиш, 4) Бошни, қулокларнинг орқасини ва бўйинни масҳ этиш, 5) Ҳар икки оёқни ювиш.

Мен мисвок қўлланишдан жуда ҳам бехузур бўлардим. **Мисвок** - мусулмонларнинг таҳоратдан аввал оғиз ва тишларини тозалайдиган бир дараҳт новдасидир. Мен бу новдани оғизга ва тишларга зарарли деб ўйлардим. Баъзан оғзимни яралаб қонатарди, лекин шундай бўлса ҳам, қўлланишга мажбур эдим. Чунки, уларнинг наздида мисвок қўлланиш Пайғамбар алайҳиссаломнинг муҳим суннати эди. Бу дараҳтнинг жуда фойдали эканлигини айтишди. Ҳақиқатан ҳам бироз вақтдан кейин тишларимнинг қонаши тўхтади. Инглизларнинг кўпчилигида бўладиган оғзимдаги ёмон ҳид ҳечам қолмади.

Истанбулда бўлган вақтларимда, бир мунча пул эвазига бир жомеъ хизматчисининг ёнида ётардим. Хизматчининг исми Марвон афанди эди. Марвон - Муҳаммад алайҳиссаломнинг бир саҳобасининг исми. Бу хизматчи жуда асабий одам эди. Исми билан мактанарава менга: «Бир ўғлинг бўлса, исмини Марвон кўй, чунки Марвон исломнинг буюк мужоҳидларидан-дерди.

Кечки таомларни Марвон афанди тайёрларди. Мусулмонларнинг байрами бўлган жума куни ишга бормасдим. Ҳафтанинг қолган кунларида Холид исмли бир дурадгор ёнида, ҳафталик иш ҳақи олиб ишлар эдим. Фақат эрталабдан тушгача ишлаганим учун, ишчиларга берадиган ҳақнинг ярмини менга берарди. Дурадгор бўш пайтларда Холид бин Валиднинг фазилатларидан кўп гапиради. Холид бин Валид Муҳаммад алайҳиссаломнинг саҳобаларидан бўлиб, буюк мужоҳиддир. Ҳар хил исломий фатхлар қилган, лекин Умар бин Хаттобнинг уни вазифадан олиши дурадгорни хафа қиласиди^[2].

Иш хўжайним бўлган дурадгор Холид, ахлоқсиз ва тез аччиқланадиган асабий бир эди. Нима бўлганда ҳам, менга жуда ишонарди. Балки бу ишончи, сўзидан ҳеч чиқмаганим учундир. Ёлғиз вақтларида шариятга аҳамият бермасди, лекин дўстларининг ёнида шариятнинг амрларини бажаради. Жума намозига тўлиқ борарди, бироқ қолганларини аниқ билмайман.

Нонуштамни дўконда ердим. Ишдан кейин пешин намози учун масжидга бориб, аср намозигача шу ерда қолардим. Аср намозидан кейин Аҳмад афандининг уйига бориб икки соатгача Қуръони карим, арабий ва туркча тил дарсларини олардим. Ҳафталик топишимни, мени жуда аъло ўқитгани учун ҳар жума унга берардим. Ҳақиқатан ҳам,

^[2] Холид бин Валиднинг ўрнига тайинланган Убайда бин Жарроҳ ҳам зафарли урушларни давом эттиргандан кейин галабанинг Холид сабаби билан эмас, Аллоҳу таолонинг ёрдами туфайли эканлиги англашилди.

менга [Куръони каримни, ислом динининг шартларини ва арабий ва турк тилларини жуда теран, ғоят мукаммал тарзда ўргатарди.

Аҳмад афанди бўйдоқ эканлигимни билиб, кизларидан бирини менга бермоқчи бўлди. Мен эса, унинг таклифини рад этдим. У сўзида қаттиқ туриб, менга уйланиш – Пайғамбарнинг суннати эканлигини, Пайғамбарнинг «**Менинг суннатимдан юз ўғирганлар мендан эмаслар**» деганини айтарди. Бу воқеа, муносабатларимизнинг узилишига сабаб бўлишини фаҳмлаб, унга ёлғон гапирдим: «Менда жинсий ожизлик бор». Шу сўзим билан эски дўст ва аҳбобликнинг давом этишини таъминладим.

Икки йил Истанбулда бўлгач, Аҳмад афандига ватанинга қайтиш истагимни айтдим. «Кетма, нима учун кетяпсан? Истанбулда нима ахтарсанг ҳаммаси бор. Аллоҳу таоло бу шаҳарга дин ва дунёни бирлиқда берган. Айтгандай, отаонанг вафот этганини, қариндош уруғларинг йўқ эканлигини айтган эдинг. Ундей бўлса Истанбулга тамоман жойлаш»- деди. Аҳмад афанди менга жуда ҳам ўрганиб қолган эди. Шу боис, мендан айрилишни истамас ва Истанбулда қолишим учун қистарди. Лекин, ватаний вазифам мени, Лондонга қайтиб, хилофат маркази ҳакида тўплаган тафсилотли ҳисоботни бериб, яна амрлар олишим учун ундарди.

Истанбулда бўлган муддат мобайнida Мустамлакалар назоратига кузатган ҳодисаларим ҳакида ой сайин бир рапорт юбориб турардим. Бир гал рапортимда, мен ёнида ишлаётган одам, менга ливота [багабозлик] қилишни хоҳласа, нима қиласман деб сўраган эдим. Жавобда менга: «Бу иш мақсадга эришишни осонлаштиrsa, ҳечам иккиланма»- дейилди. Бу жавобни ўқиб, қаттиқ ғазабландим, худди дунё бошимга йиқилгандай бўлди. Ҳа, бу тубанликнинг бизда, яъни Англияда оммавий эканлигини авваллари ҳам билардим, лекин бунинг менга бошлиқларим тарафидан амр қилиниши ҳаёлимга ҳам келмаганди. Нима ҳам қилардим, кўтарилган

қадаҳнинг охирги томчисигача ичишдан бошқа чорам йўқ эди. Шунинг учун жим бўлдим ва вазифамга давом эттим.

Аҳмад афанди билан хайрлашганда, кўзларига ёш олди ва менга: «Ўғлим! Аллоҳу таоло ёрдамчинг бўлсин! Йўлинг тушиб, яна Истанбулга келганингда ҳаётда бўлмасам, мени хотирлагин. Рухимга **Фотиха** ўқигин! Расулуплоҳнинг ёнида, маҳшар кунида учрашармиз»- деди. Ҳақиқатан мен ҳам жуда маҳзун бўлдим ва кўз ёши тўқдим, лекин вазифам ҳисларимдан ҳам устун эди.

**Инсонга садоқат ярашар, қўрса ҳам икроҳ.
Тўғриларнинг ёрдамчисидир ҳазрати Аллоҳ!**

Биринчи Қисм

УЧИНЧИ ФАСЛ

Дүстларим мендан олдин Лондонга қайтиб Назоратдан янги амрлар олган экан. Мен ҳам қайтгач янги амрлар олдим. Бирок, афсуски атиги олти киши қайтиб келган эдик.

Қолган түрт жосусдан бири, секретарнинг айтишича, мусулмон бўлиб, Мисрда қолган экан. Лекин секретар барибир хурсанд эди, чунки у сир бермабди деди. Иккинчиси Россияга кетиб шу ерда қолган экан, у зотан рус аслли эди. Секретар бунинг ватанига кетгани учун эмас, балки Россия ҳисобига Мустамлакалар назоратида жосуслик қилиб, вазифаси битгач кетди деб жуда қайгуарди. Учинчиси эса, яна секретарнинг айтишича Богдод атрофида Имора деган жойда вабо касаллигига чалиниб ўлган экан. Тўртинчисини Назорат Яманнинг Санъа шаҳригacha таъқиб қила олибди. Бир йилгача рапортлари келиб турган ундан кейин рапортлари тўхтаб, нозирликнинг бутун ғайратларига қарамасдан, дом дараксиз кетибди. Нозир бу тўрт одамнинг ғойиб бўлишини фалокат деб қабул қиласади. Чунки биз вазифалари кўп, аҳолиси эса оз миллатмиз. Шунинг учун, ҳар бир инсонимиз устида жуда пухта ҳисоб қиласади.

Секретар илк берган бир қанча ҳисоботларимдан кейин тўрталамизнинг ҳисоботларимизни тадқиқ қилиш учун, бир йигилиш тартиблади. Ҳамкасларим вазифалари ҳақидаги ҳисоботларини топширгандан кейин, мен ҳам ҳисоботларимни бердим. Меникidan баъзи қисмларни ёзиб олдилар. Нозир, секретар ва йигилишга қатнашганлардан бир қисми ишларимни юқори баҳоладилар. Лекин, барибир учинчи ўринда қолдим. Биринчиликни ҳамкасбим Жорж

Белкод [George Belcoude], иккинчиликни эса Генри Франс [Henri Franse] эгаллаганди.

Турк ва Араб тиллари билан бирга Қуръони карим ва шариатни ҳам жуда яхши ўзлаштирган бўлсам-да нозирликка Усмоний давлатининг нозик нуқталарини кўрсатадиган моҳиятда ҳисобот тайёрлай олмаган эдим. Икки соат давом этган йигилишдан кейин секретар бу муваффақиятсизлигим сабабини сўради. Мен эса «Асл вазифам тил билан Қуръон ва шариатни ўрганиш эди. Бундан бошқа ишларга вақт ажратолмадим, лекин келаси сафар сизни мамнун этаман»-дедим. Секретар: «Шубҳасиз сен муваффақ бўласан, фақат биринчи бўлишингни истайман»- деди ва бундай деб давом этди: «Эй Хемфер, бу сафар сенга иккита вазифа берилди:

1- Мусулмонларнинг заиф нуқталари орқали уларнинг вужудларига кириб, ич органларини бир биридан жудо қилишимизни таъминладиган нуқталарни аниқлаш. Душманни мағлуб қилишининг ягона йўли ҳам шу.

2- Ўша нуқталарни аниқлаб, айтганларимни бажо келтирсанг [Яъни мусулмонларнинг орасини очиб, ўзаро низо ва адоватлар чиқарсанг] энг моҳир жосус атаниб, нозирлик медалига сазовор бўласан».

Лондонда олти ой қолиб, амакимнинг қизи Мария Швайга уйландим. Ўшандада мен 22, у эса 23 ёшда эди. Мария Швай ўрта зеҳнли, маданиятли, жуда гўзал бир қиз эди. Ҳаётимнинг энг нашъали, баҳтли дамларини, ўша кунларда у билан ўтказдим. Аёлим ҳомила эди. Тунғич фарзандимизни кутаётганимизда Ироққа кетишим учун амр келди.

Ўғлимнинг дунёга келишини кутаётган бир пайтда бундай амрнинг келиши мени бениҳоя хафа қилди. Лекин ватанимга бўлган эътиборим, аҳамиятим ва ҳамкасларим орасида биринчи бўлиб шон-шуҳрат қозониш иштиёқи эрлик ва оталик ҳисларимнинг устида эди. Шу боис ҳеч иккиланмасдан амри қабул қилдим. Рафиқам, сафарни фарзанднинг туғилишигача кечикиришимни жуда истарди,

мен эса унинг сўзларига аҳамият бермадим. Хайрлашар эканмиз, иккимиз ҳам йигладик. Аёлим: «Мендан хатларингни узма! Мен ҳам сенга, янги ва олтиндай қиммат уй-жойимиз ҳақида хатлар ёзаман»- деди. Бу сўзлари билан қалбимда бир бўрон қўзгатиб ултурган эди. Қалбимдаги ўша безовталик туфайли сафаримни бекор қилишимга бир баҳя қолди. Лекин ўз вақтида ўзимни кўлга олиб, ҳисларимни жиловлаб олдим. У билан видолашиб охирги таълимотларни олиш мақсадида назорат биноси томон равона бўлдим.

Олти ойлик сафар сўнгиди Ироқнинг Басра шахрига етиб бордим. Бу шаҳар ҳалкининг бир қисми сунний, бир қисми эса шия эди. Қабилалар шахри бўлган Басрада араб, форс ва бироз христиан аҳоли бор эди. Ҳаётимда биринчи марта шия ва форслар билан ўша ерда учрашдим. Сўз очилган экан бироз шиялик ва суннийлик ҳақида гапириб берай:

Шиялар, Мұхаммад алайхиссаломнинг қизи Фотима-нинг эри ва Мұхаммад алайхиссаломнинг амакисининг ўғли бўлган Али бин Абу Толибга тобе эканликларини даво қилишади. Мұхаммад алайхиссалом ўзидан кейин Алини ва унинг авлоди бўлган ўн бир имомни халифа тайин этган, дейишади. Менимча Али, Ҳасан ва Ҳусайннинг хилофати хусусида шиялар ҳақли. Чунки, ислом тарихидан тушинишимча, Али халифа бўла оладиган даражада мумтоз ва юксак сифатларга соҳиб бириси эди. Мұхаммад алайхиссаломнинг Ҳасан ва Ҳусайнни халифа тайин этишига келсак, буни аниқ билмайман. Бироқ мени шубҳалантирган нарса, Мұхаммад алайхиссалом Ҳусайннинг ўғли ва набираларидан саккизтасини халифа тайин этишидир. Чунки, Мұхаммад алайхиссаломнинг вафотида Ҳусайн ҳали ёш бола эди. Бунинг саккиз набиралик бўлишини қаердан билган? Шояд Мұхаммад алайхиссалом чиндан ҳам Пайғамбар бўлса, Масиҳнинг келажақдан хабар берганидек Аллоҳу таолонинг билдириши орқали келажакни билиши мумкин эди. Лекин, Мұхаммад алайхиссаломнинг пайғамбарлиги, биз христианларча шубҳалидир.

Мусулмонлар: «Мұхаммад алайхиссаломнинг пайғамбар эканлигининг далили кўп. Булардан бири Қуръондир»- дерлар. Қуръонни ўқидим, ҳақиқатан жуда улуғ бир китоб. Ҳатто Тавротдан ва Инжилдан ҳам юксак деб айта оламан. Чунки ичиди қоидалар, низомлар, ахлоқият ва ҳакозолар бор. Мұхаммад алайхиссалом каби ўқиб-ёзмаган бир зотнинг мана шундай оламшумул китобни қандай келтирганига ҳайрон қоламан. Ҳаттоки кўпни кўрган, кўпни кезган кимсалар ҳам эришолмаган жуда олий ахлоқ, онг ва шахсиятга қандай эришганига ақл бовар қилмайди. Ёки бўлмаса, булар ҳақиқатан Мұхаммад алайхиссаломнинг пайғамбарлигини тасдиқловчи далиллармиди, ажабо? Мұхаммад алайхиссаломнинг пайғамбарлиги хусусида ҳақиқатни топиш учун доимий текшириш ва изланишлар олиб борарадим. Бу ташвишимни бир гал Лондондаги попнинг бирига айтган эдим. Таассуб ва ўжарлик билан ғўлдираб, ишонарли ва қониқтирадиган жавоб ҳам беролмаган эди. Бир неча марта Туркияда Аҳмад афандидан сўраганимда ундан ҳам қаноатлантирадиган жавоб ололмадим. Лекин бу ерда шуни тан олишим керакки, аслида жосуслигим маълум бўлиб қолар ёки мендан шубҳаланаар деган ҳавотирда Аҳмад афандидан очиқча сўрай олмагандим.

Мен Мұхаммад алайхиссаломни жуда қадрлардим. Шубҳасиз У биз китобларда ўқиган Аллоҳнинг пайғамбарларидандир. Бироқ, мен бир христиан сифатида ҳануз Унинг пайғамбарлигига иймон келтирган эмасман. Шубҳасиз У доҳийлардан ҳам анча пофона баланддадир.

Суннийлар эса, «Мусулмонлар Пайғамбарнинг вафотидан кейин Абу Бақр, Умар, Усмон, Алини халифаликка лойик кўрганлар»- дейишади.

Шунга ўхшаш ихтилофлар бутун динларда, айниқса христианларда жудаям кўп. Умар ҳам, Али ҳам вафот этиб кетганлари учун, бу муноқашаларни давом эттиришнинг ҳеч қандай фойдаси йўқ деб ўйлайман. Менимча мусулмонлар,

агар ақлли бўлсалар, жуда эски кунлари ҳақида эмас, балки бугунлари учун бош қотиришган бўларди.^[3]

Бир куни Мустамлакалар назоратида сунний ва шия ихтилофидан сўз очиб: «Мусулмонлар агар ҳаётни озгина тушунсалар, ораларидаги шия-сунний ихтилофини бартараф қилар ва бирлашар эдилар»- дедим. Бири дарҳол сўзимни кесиб: «Сенинг вазифанг ўша ихтилофни олов олдиришдан иборат, мусулмонларни яраштириш йўллари устида бош қотириш эмас»- деб мени ўсал қилганди.

Секретар Ирок сафарига чиқишдан аввал менга: «Эй Хемфер, билгинки, Аллоҳ, Ҳобил ва Қобилни яратганидан бери, инсонлар орасида табиий ихтилофлар бор. Бу келишмовчиликлар Масих ерга қайтгунгача давом этади. Ранг, қабила, ер, миллий ва диний ихтилофлар шу жумладандир.

Бу сафар вазифанг, ўша ихтилофларни яхшилаб ўрганиш ва нозирликка маълумот беришдир. Мусулмонлар орасидаги ихтилофни қизиштира олсанг, Британия олдида энг улуғ бурчингни адо этган бўласан.

Биз инглизлар, фаровоң, баҳтли ва саодатли турмуш кечиришимиз учун, бутун дунё давлатларида ва мустамлакаларимизда фитна ва келишмовчиликлар чиқариб,

^[3] Халифа хусусида гапириш ва ишониш, шияликнинг асосларидандир. Суннийларга кўра, бу хусусда гапириш ҳам ҳожат эмас. Ёш инглиз дин илмлари билан дунё илмларини фарқлай олмаяпти. Мусулмонлар у ҳам айтгандай дунё илмларида доимо янгиларини, мукаммалроғини топганлар, фанда, техникада, ҳисобда, меъморликда, табобатда, ақлга ва тажрибага асослани, ҳамма вақт тарақкий этганлар. Христианлар эса, фанда ақлга амал қилишни, илгарилашни гуноҳ деб, динда эса, ўз ақлларича ўзgartиришлар ясаганлар. Италиялик машҳур географ Галилей ернинг айланини мусулмонлардан ўрганиб айтгани учун, поплар уни кофириклида айблагани етмагандек зинданга ҳам ташлаганди. Охири, ер курраси айланмайди деб, тавба қилиб, попларнинг қўлидан кутилди. Мусулмонлар дин, иймон илмларида ақлга эмас, ёлиз Куръони каримга ва Ҳадиси шарифларга амал қиласидилар. Акл ҳокимлик қилолмайдиган бу илмларни, христианларга ўхшаб ўз бошимча ўзgartiraverмайдилар.

оловлантириб туришга мажбурмиз. Усмонли давлатини ҳам, фақатгина шундай фитналар билан йикита оламиз, акс ҳолда ахолиси оз миллат, кўп бўлган миллатга қандай қилиб ҳукм ўтказа олади? Бутун кучинг билан, заиф нуқталарини изла, топ ва шу ердан ичкарига кир. Билгинки Усмонли давлати ва Эрон, ҳозир ҳаётларининг энг заиф даврларини бошдан кечиряпти. Тарих “Бутун инқиlobларнинг манбай ҳалқнинг исёни” эканлигини бизга исботлаб турибди. Агар мусулмонларнинг бирлиги, меҳр-оқибатлари бузилиб, қувватлари емирилса, уларни йўқотишимиз осонлашади»- деди.

ТАВХИД ДУОСИ

Ё Аллоҳ, ё Аллоҳ. Ло илоҳа иллоллоҳ Мұхаммадун Расуллолоҳ. Ё Раҳмон, ё Раҳим, ё афувву ё Карим, фағыу анний варҳамний ё арҳамар-Роҳимиин! Таваффани муслиман ва алхикни биссолиҳийн. Аллоҳум-магfirлий ва ли обо-и ва уммаҳоти ва ли обо-и ва уммаҳот-и завжатий ва ли-ажедодий ва жаддотий ва ли-абнои ва банотий ва ли ихватий ва аҳавотий ва ли-аъмомий ва аммотий ва ли-аҳволий ва ҳолотий ва ли-устозий Абдулҳаким-и Арвосий ва ли коффатил мұмминина вал мұмниот. “Раҳматуллоҳи таоло алаихим ажсомъин.”

Биринчи қисм

ТҮРТИНЧИ ФАСЛ

Басрага бориб, бир жомегажойлашдим. Жоменинг имоми Шайх Умар Тойй исмли араб наслли ва сунний бир зот эди. У билан танишиб сухбатлаша бошладим, лекин сухбатнинг бошидаёқ мендан шубҳаланиб, мени савол ёмғирига тутди. Мен Туркияниг Иғдир шаҳриданман, Истанбулдаги Аҳмад афандининг талабасиман. Холид исмли бир дурадгорнинг ёнида ишладим- деб, бу таҳликали сухбатдан ўзимни аранг қутқардим ва Туркияда бўлган кезларимда олган маълумотларимдан гапириб бердим. Бир неча жумла туркча сўзлашдим. Имом кўзлари билан у ердан бирига ишорат қилиб, менинг туркчамни тўғри ё нотўғрилигини сўради. У ҳамижобий ишорат берди. Имомни ишонтирганимдан ўзимда йўқ хурсанд бўлдим, лекин, бир неча кундан кейин имом афандининг мендан гумонсираб юрганини ва мени турк айғоқчиси деб таҳмин қилаётганини англаб ҳаёлларим пучга чиқди. Ундан кейин, Султон тарафидан вилоятга тайинланган волий [ҳоким, амир] билан ораларида ихтилоф ва адоват борлигидан хабар топдим.

Шайх Умар афандининг жомесидан узоқлашиб, шу атрофда мусофири ва хорижликлар турадиган бир карvonсаройдан хона киralаб, ўша ерга кўчдим. Карvonсарой соҳиби Муршид афанди деган аҳмоқ бир одам эди. Ҳар тонг роҳатимни бузар, бомдод азони ўқилар-ўқилмас, намозга тургазиш учун келиб эшигимни қаттиқ-қаттиқ қоқарди. Айтганини қилишга мажбур эдим. Шу боис, туриб бомдод намозини ўқирдим. Кейин менга «Бомдод намозидан сўнг ҳар куни Қуръони карим ўқийсан»- деди. Бир дафъа: «Қуръони

карим ўқимоқ фарз эмаску ахир, мунча қаттиқ қистайсиз?»- дедим. Жавобан: «Бу вактда ухласанг, карvonсаройга ва карvonсарой мўминларига фақирлик ва бадбаҳтлик келтирасан»- деди.

Унинг бу талабини бажо келтириш мажбуриятида қолдим, агар ишламасам, мени мусофирихонадан қувишини айтиб пўписа қилди. Шунинг учун, азондан кейин тезда бомдод намозини ўқир ва ҳар куни бир соатдан зиёд Қуръони карим ўқир эдим.

Бир куни Муршид афанди ёнимга келиб: «Сен бу хонани киralаганингдан кейин бошимга ғам-ташвиш келадиган бўлди. Мен буни сенинг баҳтсизлигингдан деб биляпман чунки, сен бўйдоқсан. Бўйдоқлик эса, баҳтсизликдир. Сен ё ўйланасан, ёки бу ерни тарқ этасан»- деди. Унга «Ўйланадиган молим йўқ»- дедим. Аҳмад афандига айтганини унга айттолмасдим, зоро Муршид афанди ростёки ёлғон сўзлаганимни билиш учун, авратимни очиб текшириб кўришдан ҳам тоймайдиган қайсар одам эди.

Пулим йўқлигини айтгач, Муршид афанди: «Эй заиф иймонли! Сен Аллоҳнинг: «**Агар улар камбағал бўлсалар, Аллоҳ уларни лутфи-қарами билан бойитади**^[4]» маъолидаги оятини ўқимаганмисан?»- деди. Шошиб қолдим. Охирида: «Хўп мен уйланаман, лекин керакли бўлган пулни таъминлашга розимисиз? Ёки камхаржли бир қиз топа оласизми?»- дедим.

Муршид афанди бироз ўйлангандан кейин: «Мен билмайман! Ражаб ойининг бошигача ё ўйланасан, ёки мусофирихонадан чиқасан»- деди. Ражаб ойининг бошигача йигирма беш кун қолган эди.

Шу муносабат билан исломий ойларни ҳам айтиб ўтай; Муҳаррам, Сафар, Раби-ул аввал, Раби-ул охир, Жамозий-ул аввал, Жамозий-ул охир, Ражаб, Шаърон, Рамазон, Шаввол, Зулқаъда ва Зулҳижжа. Уларнинг ойлари ўттиз кундан

^[4] Нур сураси, оят: 32

ошмаганидек йигирма тўқиз кундан ҳам кам бўлмайди. Ва ой ҳисобига суняди.

Бир дурадгорнинг ёнида иш топиб, Муршид афандининг мусофирихонасидан чиқдим. Овқатим ва ётишим иш соҳибининг зиммасида бўлиш шарти билан, жуда оз иш ҳақига келишдик. Ражаб ойи бошланмасдан ашёларимни дурадгорнинг дўконига кўчириб олдим. Абдуризо исмли дурадгор Хуросонли бир шия бўлиб, мард одам эди. Менга ўғлидек муносабатда бўларди. Унинг ёнида бўлиш фурсатидан фойдаланиб, форсий ўргана бошладим. Эронли шиялар ҳар куни аср вақтида унинг ёнида йиғилиб, сиёsatдан иқтисодгача, ҳар хил мавзуларда суҳбатлашардилар. Ўз ҳукуматларига ҳам, Истанбулдаги халифага ҳам тил текказишарди. Четдан бошқа одам келганида, дархол мавзуни ўзартириб, шахсий масалалари ҳақида гапириша кетарди.

Менга жуда ишонишарди. Кейин тушундим-ки, туркча билганим учун мени Озарбайжон ҳалқидан деб, гумон қилишаркан.

Бизнинг дурадгор дўконига бир йигит тез-тез кириб турарди. Илм талабаси қиёфатида ва арабий, форсий, туркча биларди. Исми **Муҳаммад бин Абдулваҳҳоб Наждий** эди. Бу йигит жуда баланддан гапирадиган ва ғоят асабий бир кимса эди. Усмонли ҳукуматини кўп қораласа ҳам, Эрон ҳукуматига қарши бир оғиз ҳам гап айтмасди. Унинг дўкон соҳиби Абдуризо билан дўстлигининг сабаби, иккалови ҳам Истанбулдаги халифага мухолиф эди. Фақат сунний бўлган бу йигит, форсийни қаердан ва қандай ўргангани ва шия бўлган Абдуризо билан қандай дўстлашгани менга қоронғи эди. Бу шаҳарда суннийлар, шиялар билан тотув ва қардош каби кўринарди. Шаҳар мўминларининг кўпчилиги ҳам арабий, ҳамда форсийни биларди. Туркча биладиганлар ҳам кўп эди.

Наждлик Муҳаммад кўринишда сунний эди. Суннийларнинг кўпчилиги шияларга қарши гапиришларига

ва ҳатто баъзилари шияларни коғирлиқда айблашларига қарамасдан, у ҳечам шияларни ранжитмасди. Наждлик Муҳаммад суннийларнинг тўрт мазҳабидан бирига тобе бўлишларини тақозо қиласиган ҳеч қандай сабаб йўқ деб даво қиласди ва ҳар гал: «Аллоҳнинг китобида бу мазҳаблар ҳақида ҳеч қандай далил йўқ» деган гапини тўтикушдай тақрорлагани тақрорлаган эди. Бу хусусда нозил бўлган ояти карималардан ғофил қолар ва айтилган ҳадиси шарифларга ҳам аҳамият бермасди.

Тўрт мазҳаб масаласига келсак: Суннийлар орасидан, Пайғамбарлари бўлган Муҳаммад алайҳиссаломнинг ўлимидан бир аср ўтиб, қуидаги тўрт олим зухур этди: Абу Ҳанифа, Аҳмад бин Ҳанбал, Молик бин Анас, Муҳаммад бин Идрис Шофеъий. Баъзи халифалар ҳам суннийларни шу тўрт олимдан бирини тақлид этишга мажбурлашди. Бу тўрт олимдан бошқа ҳеч ким Қуръони каримдан ва суннатдан ижтиҳод этломайди, яъни аҳком чиқара олмайди дедилар. Менимча бу ҳаракат, мусулмонларнинг илм ва фикрлаш эшикларининг бекилишига сабаб бўлган. Исломнинг ривожланишдан тўхташига, ўша ижтиҳод тақиқи сабаб қўрсатилмоқда.

Шиялар ўз мазҳабларини ёйиш учун мана шу нотўғри мулоҳазадан фойдаланишганди. Бошланғичда шиялар, суннийларнинг ўндан бирича ҳам йўқ эди, Ҳозир эса анча кўпайган ва суннийлар сонига етиб қолганди. Бундай бўлиши табиийdir, чунки ижтиҳод бир қуролга ўхшаб, ислом фикҳини, яъни аҳком илмларини ўзгартирас, Қуръони карим ва суннат тушунчасини янгиларди. Ижтиҳодни тақиқлаш эса, муддати ўтган қурол сингари ислом аҳкомини маълум бир рамкада ушлаб туради. Бу эса ўз навбатида фикрни ўтмаслаштириш ва замоннинг талаб эҳтиёжларига қулоқ солмаслик демакдир. Агар сенинг қуролинг эскирган, душманники мукаммал бўлса, эртами кечми албатта мағлуб бўлишга маҳкумсан. Ўйлайманки яқин келажакда Аҳли

суннат йўлидан баъзи ақлли кимсалар чиқиб яна ижтиҳод қилишга эрк беришади. Агар ижтиҳод эшикларини қайта очмасалар, яна бир неча аср ўтгач, суннийлар камайиб, шиялар аксариятни ташкил қиласидиган замонлар келади.^[5]

[Ахл-и суннатнинг тўрут мазҳабининг иймонлари, ётиқодлари, ишонган нарсалари орасида ҳеч қандай фарқ йўқ. Факат ибодатларида озгина фарқлилик бор, бу ҳам мусулмонлар учун кулайликдир. Шиялар эса иймонда ўн икки фирмакага айрилганлар ва занглаған қурол ҳолига келганлар. Булар «**Милал ва Ниҳол**» китобида батафсил ёзилган.]

Ўзига бино қўйган наждлик Мухаммад Куръонни ва суннатни тушуниш борасида ўр нафсиға бўйсунарди. Нафакат ўз замонидаги олимлар ва тўрут мазҳаб имомининг айтганларини, балки Абу Бакр, Умардек саҳоба улуғларининг райларини ҳам назар-писанд қиласди. Куръоннинг бирон оятини уларнинг райларига хилоф деб гумонсираганида Пайғамбар: «**Мен сизга Куръонни ва суннатни қолдиридим**» – деган, йўқса «Мен сизларга Куръонни, суннатни, саҳоба ва мазҳаб олимларини қолдиридим» демаганку^[6], тўғрими деб, доим ўз фикрини маъқулларди. Шунинг учун мазҳаб олимлари ва саҳобаларнинг райига қанчалик мухолиф ва зид бўлишидан катъи назар, Куръон ва суннатга тобе бўлиш ҳар

^[5] Носсларда, яъни ояти карималарда ва Ҳадиси шарифларда очиқ билдирилмаган, яширин билдирилган аҳкомни англай оладиган теран олимларга **Мужтаҳид** дейилади. Мужтаҳид бўлиш учун лозим бўлган шартлар “**Саодат-и абадийя**” ва “**Фойдали билгилар**” китобимизда кенг ёзилган. Ҳижратдан тўрут юз йил ўтгач, бу шартларга молик бўлган олим этишмади. Ислом душманлари, зиндиклар, «ижтиҳод қиляпмиз»-деб, исломиятни ичкаридан йикитишга ҳаракат қиласидар. Ҳолбуки, мужтаҳидлар, қиёматгача тўхтовсиз чиқиб туришади. Зотан ҳар турли ҳодисанинг аҳкоми, носслардан чиқарилган бўлиб, барчаси Ахли суннат китобларида мазкурдир.

^[6] Наждлик Мухаммад бу сўзи билан, Асхоби киромга тобе бўлишни буюрган Ҳадиси шарифларни инкор қилмоқда.

бир мусулмонга фарздир^[7]- дерди.

Абдуризонинг уйида меҳмондорчиликдаги сұхбатда, Наждлик Мухаммад билан шу ерда мусоғир бўлган Қўмли Шайх Жавод исмли бир шия олими орасида қизик бир муноқаша бўлди:

Шайх Жавод – Алининг мужтаҳид эканлигини қабул қила туриб, нега шиялардек унга тобе бўлмайсан?

Наждлик Мухаммад – Чунки Али ҳам, Умар ва бошқа саҳобалар кабидир. Сўзи хужжат бўла олмайди, факат Қуръон ва суннат хужжат бўлади. [Ҳолбуки Асхоби киромнинг ҳаммасининг сўзлари хужжатдир. Пайғамбаримиз, улардан ҳар бирига тобе бўлишимизни амр қиласди.^[8]]

Шайх Жавод – Пайғамбаримиз: «**Мен илмнинг қалъаси бўлсан Али унинг дарвозасидир**» деганига кўра, Али билан бошқа саҳобаларнинг орасида қандайдир бир фарқ бўлиши керак эмасми?

Наждлик Мухаммад – Агар Алининг сўзи хужжат бўлсайди, Пайғамбар: «**Мен сизга Куръон, суннат ва Алини қолдиридим**»- демасмиди?

Шайх Жавод – Ҳа, деярли шунга ўхшаш ҳадис айтилган, чунки, бир ҳадиси шарифда: «**Аллоҳнинг китобини ва Ахл-и байти қолдирияпман**»- деганлар. Али эса, Ахл-и байтининг энг буюгидир.

Наждлик Мухаммад, Пайғамбарнинг ҳадисини инкор қиласди.

^[7] Ҳозир, бутун ислом мамлакатларида саводсиз ва соткинлар, диндор шаклига кириб олиб, Ахли суннат олимларига хужум қилишмоқда. Саудий Арабистондан олган катта пуллар эвазига, вахҳобийларни мақташмоқда. Ҳаммаси, ҳар ерда, наждлик Мухаммаднинг юкоридаги сўзини қурол сифатида кўйланмоқда. Ҳолбуки, Асхоби киромнинг ва Ахли суннат олимлари-ю тўрут имомнинг ҳеч бир сўзи Куръони каримга ва Ҳадиси шарифларга зид эмас. Буларга ҳеч бир қўшимча қўшмасдан очиклаганлар. Вахҳобийлар инглизлар каби ёлғон-яшиқ гаплари билан мусулмонларни йўлдан урмоқда.

^[8] Мухаммад алайҳиссаломнинг гўзал, муборак юзини кўрган мусулмонга «Саҳобий» дейилади. Бир нечасига «Саҳоба» ёки «Асхоб» дейилади.

Шайх Жавод эса, наждлик Мұхаммадни бошқа ишонтирадиган далиллар билан мот қилди.

Лекин наждлик Мұхаммад эътиroz қилиб: «Сиз Пайғамбарнинг: **«Мен сизга Аллоҳнинг китобини ва Аҳл-и байтимни қолдирияпман»** деганини даъво қылғасиз. Хўш, Расулуллоҳнинг суннати каерда қолди?»- деди.

Шайх Жавод – Расулуллоҳнинг суннати, Қуръоннинг изоҳидир. Расулуллоҳ, **«Аллоҳнинг китобини ва Аҳл-и байтимни қолдирияпман»**- деганлар. Аллоҳнинг китоби сўзидан, унинг изоҳи бўлган суннатни ҳам назарда тутгандар.

Наждлик Мұхаммад – Аҳл-и байтнинг сўзлари Қуръоннинг изоҳи бўлса, унда ҳадислар билан изоҳга нима жоҳат бор эди?

Шайх Жавод – Ҳазрати Пайғамбар вафот этганларида, Унинг уммати замоннинг эҳтиёжларига жавоб берадиган бир Қуръон тафсирига эҳтиёж сездилар. Шу сабабдан, ҳазрати Пайғамбар умматига, асл бўлган Қуръонга ва янги замоннинг эҳтиёжларига жавоб берадиган, Қуръонни тафсир қила олдиган Аҳли байтга тобе бўлишни амр этганлар.

Бу муноқаша менга жуда ҳам ёққанди. Наждлик Мұхаммад кекса Шайх Жавод ёнида худди овчининг қўлидаги чумчук каби, ҳаракат кила олмайдиган ахволга тушди. Ўсал бўлган наждлик қайсар йигитнинг замондош олимларига бўлган хурматсизлиги, тўрт халифага аҳамият бермаслиги, Қуръонни ва суннатни тушуниш хусусида мустақил бир қарашга соҳиб бўлиши ва ўзбошимчалиги уни овлаб қўлга киритиш борасида унинг энг заиф нуқталаридан эди. Ниҳоят мен ахтарган одамимни топган эдим.

Бу ёш такаббур қаерда-ю мен Истанбулда ёнида таълим олган Аҳмад афанди қаерда! Ораларида ер билан осмончалик фарқ бор. Аҳмад афанди салафлар каби, аскар тоғга ўҳшарди. Ҳеч бир куч уни ўрнидан ўйнатолмасди. Абу Ҳанифанинг исмини зикр қилишни хоҳлаган вақтида туриб

таҳорат оларди. **“Бухорий”** номли ҳадис китобини қўлига олмоқчи бўлганида ҳам, яна таҳорат янгиларди. Суннийлар бу китобга қаттиқ эътиқод қилишади.

Наждлик Мұхаммад эса, Абу Ҳанифани назарига илмасди ва **«Мен Абу Ҳанифадан ҳам яхши биламан»**- дерди. ^[9] Ундан ташкари **“Бухорий”** китобининг ярмини ботил деб даъво қиласади^[10].

[Хемфернинг эътирофларини таржима қиларкан, қуйидаги ҳодисани хотирладик: Бир лицейда муаллим эдим. Дарсда бир талабам: «Устоз, жангда ўлган мусулмон шахид бўладими?»- деди. «Ҳа, албатта»- дедим. «Пайғамбар буни хабар берганми?»- деди. «Ҳа»- дедим. «Денгизда ғарқ бўлса ҳам, шахид бўладими?»- деди. «Ҳа, бўлади»- дедим. «Пайғамбаримиз булаарни хабар берганми?»- деди. «Ҳа, албатта хабар берган»- дедим. Бир қаҳрамонлик қилгандай ишшайиб: «Устоз! У замондатайёрабормиди»- деди. «Болам! Пайғамбаримизнинг 99 исми бор. Ҳар бир исми гўзал сифатини билдиради. Ўша исмларидан бири **«Жомиъул-калим»**дир. Яъни, кўп нарсаларни бир калима билан изоҳ қиласади. Мана, Пайғамбаримиз **«Баланддан йиқилган кимса шаҳид бўлур»**- деб марҳамат қилганлар»- дедим. Бужавобимни бола ҳайрат билан қабуллаб, ноҳақлигини тан олди. Шунга ўҳшаш, Қуръони каримда ва ҳадиси шарифларда кўп калималар ва ҳукмлар, яъни амрлар ва тақиқлар бордирки, ҳар бири ҳар хил маъноларни билдиromoқда. Бу маъноларни топишга ва ораларидан лозим бўлганларини танлашга **Ижтиҳод** қилиш дейилади. Ижтиҳод қилиш учун, теран олим бўлиш

^[9] Ҳозир баъзи мазҳабсизлар ҳам оғизларига шу гапни сакич қилиб олди. Ҳозир Туркияда ва ислом ўлкаларида баъзи диншунос профессор атоғига эга бўлган ахмоклар ва жоҳилларнинг ҳам шундай гаплари кулокка чалиниб турибди.

^[10] Бу холи Ҳадис илмидан умуман бехабар эканлигини кўрсатмоқда.

керак. Шунинг учун суннийлар, жоҳилларнинг ўзбошимча ижтиходларини тақиқлаганлар. Бундан ижтиходни умуман тақиқлашган деб, хуоса чиқариш катта хато бўлади. Чунки, ҳижратдан тўрт аср ўтгач, мутлоқ мұжтаҳид [теран олим] хеч етишмаганлиги учун ижтиход қилинмаган, ижтиход эшиги ўзлигидан ёпилган эди. Қиёматга яқин Исо алайҳиссалом осмондан тушади ва Маҳдий чиқади, ана ўшалар ижтиход қиласидар.

Пайғамбаримиз “саллаллоҳу алайҳи ва саллам”: «Мендан кейин, мусулмонлар етмиш уч фирмага бўлинади. Ёлғиз бир фирмагина жаннатга киради»-деб марҳамат қиласидар. «Ўша ёлғиз фирмә кимлардир» дейилганда: «Менга ва Асҳобимга тобе бўлганлардир»-деб билдирилар. Бир ҳадиси шарифда яна билдириларки: «Асҳобим осмондаги юлдузлар кабидир. Қайси бирининг изидан юрсангиз ҳам хидоятга эришасиз!» яъни тўғри йўлга, жаннатга олиб борадиган йўлга эришасиз. Абдуллоҳ бин Саба исмли яманлик яхудий исломиятни ичкаридан емириш учун, мусулмонлар орасига Асҳоб душманлигини солди. Бу яхудийга алданиб, Асҳоби киромга душман бўлган жоҳилларга «Шия» дейилди. Ҳадиси шарифларга амал қилиб, Асҳоби киромни севганларга ва уларга тобе бўлганларга эса «Сунний» дейилди.]

Мен наждлик Мухаммад бин Абдулваҳҳоб билан жуда яқин дўстлик қурдим, доимо уни мақтардим. Бир куни унга: «Сен Умар ва Алидан ҳам буюксан. Пайғамбар ҳозир ҳаётда бўлганда эди, уларни эмас, сени ўзига халифа қилиб тайинларди. Мен Исломни сенинг қўлинг остида янгиланишидан ва юксалишидан умидворман. Исломни жаҳонга ёядиган ягона олим сенсан»- дедим.

Абдулваҳҳоб ўғли Мухаммад билан Куръонни, саҳобанинг, мазҳаб имомларининг ва муфассирларнинг тафсирларига тамоман зид бир шаклда, бутунлай ўз

фикрларимизга кўра тафсир этишни келишиб олдик. Куръонни ўқиб, баъзи оятлар устида фикр юритардик. Бундан мақсадим, Муҳаммадни тузокқа тушириш эди. Зотан у ҳам ўзини инқилобчи қилиб кўрсатиш ва менинг ишончимни қозониш учун фикрларимни ҳеч гап-сўзсиз мамнуният билан қабул қиласидар.

Бир куни унга «Жиҳод фарз эмас»- дедим.

– Аллоҳ: «**Коғирлар билан жанг қилинг**^[11]» деб буюриб турса, нега фарз бўлмасин?- деди. Мен:

– Ундей бўлса, Аллоҳ: «**Коғирлар билан мунофиқлар билан жиҳод қил**^[12]»- деб буюрса ҳам нега Пайғамбар мунофиқларга қарши жиҳод қилмади, дедим. [Холбуки, коғирларга қарши йигирма етти марта жиҳод қилгани “Мавоҳибу ладунния”да ёзилган. Уларнинг қиличлари Истанбулда музейда намойиш қилинмоқда. Кундузлари мунофиқлар мусулмон кўриниб, Масжиди набавийда Расулуллоҳ билан намоз ўқирдилар. Расулуллоҳ “саллаллоҳу алайҳи ва саллам” уларни билсалар ҳам, ҳеч бирига, сен мунофиқсан демадилар. Агар жанг қилиб, уларни ўлдирганда эди: «Муҳаммад алайҳиссалом ўзига иймон этганларни ўлдирди»- дейишарди.

Шунинг учун мунофиқларга қарши сўз, яъни тил билан жиҳод қиласидар. Чунки, фарз бўлган жиҳод бадан, мол ва сўз билан қилинади. Юқоридаги ояти карима эса, коғирларга ва мунофиқларга қарши жиҳод қилинишини амр қилса ҳам, бу жиҳоднинг қай тарзда амалга оширилишини очиқча билдиримаганди. Пайғамбаримиз “саллаллоҳу алайҳи ва саллам”, коғирларга қарши жиҳодни ҳарб йўли билан орқали бажо келтиргандилар.] Наждлик Мухаммад:

– Пайғамбар уларга тил билан жиҳод этганди – деди. Мен:

– Фарз бўлган жиҳод, тил билан бўладими? – дедим. У:

– Расулуллоҳ, коғирлар билан жанг қилганди – деди. Мен:

^[11] Тавба сураси, оят: 73

^[12] Тавба сураси, оят: 73

– Пайғамбар коғирларга қарши, ўзини мудофа мақсадида жиҳод қилди, негаки коғирлар Уни ўлдирмокчи бўлишганди – дедим.

“Тўғри” дегандай бошини ирғаб қўйди. Яна бир гал унга **Мутъя** никоҳи жоиз, дедим. У:

- Жоиз эмас – деб, тутақди. Мен:

- Аллоҳ: «**Улардан фойдаланганингиз эвазига, қарорлаштирилган меҳрларини беринг**^[13]» – деб марҳамат қилганку^[14] дедим. У бўлса:

– Халифа Умар Пайғамбар замонида мавжуд бўлган икки мутъани тақиқлаган ва уни ишлаганга жазо беражагини ёълон қилган эди – деди. Мен:

– Қанака одамсан ўзи? Ўзинг халифа Умардан ҳам яхшироқ биламан дейсану яна Умарга тобе бўласан. Ҳатто, керак бўлса ўшанда Умар: «Пайғамбар рухсат берганди, мен эса тақиқлаяпман» деганди^[15]. Сен нега Қуръон билан Пайғамбарнинг сўзини қўйиб, Умарнинг сўзини қўллайсан – дедим. У жавоб бермади. Тушундимки, мутъя [вақтингчалик] никоҳи ҳақидаги “хукм”имга тан берганди.

Ўша пайтларда наждлик Муҳаммаднинг жони аёл истаётганини сезардим, ўзи бўйдоқ эди. Унга «Кел, мутъя никоҳи билан биттадан хотин олайлик, улар билан бир кўнгилхушлик қиласилик» – дедим. Бош ирғаб қабул қилди. Бу фурсатни ғанимат билдим ва унга эрмак бўладиган аёл топишга сўз бердим. Менинг ғоям, унинг инсонлардан

^[13] Нисо сураси, оят: 24

^[14] Мутъя никоҳи, ҳозирги ўйнаш ҳаётига ўхшаган бўлиб, шиялар буни жоиз деб этиқод килишади.

^[15] Умар «радияллоҳу анҳ» асло ундей демаган. Инглиз жосуси, бутун христианлар каби ҳазрати Умарга душман бўлганлигидан, бу туҳмати билан ҳам ҳужум қилишни мўлжаллаган. «Хужаҳ-и қатъия»да келтириладики: «Умар «родияллоҳу анҳ» Мутъя никоҳини Расулуллоҳнинг тақиқлаганини ва У зот тақиқлаган нарсани асло ишлатмаслигини айтди. Асхоби киромнинг ҳаммаси ҳалифанинг бу сўзини қўлладилар. Ораларида ҳазрати Али ҳам бор эди».

тортиниш ва андишасини йўқотиш эди. Бироқ у, бу ишнинг орамизда сир бўлиб қолишини ва исмини ҳам аёлга айтмаслигимни шарт қўшди. Оёғимни қўлимга олиб ўша ерда ёш мусулмон йигитларни беномус қилиб йўлдан оздириш учун Мустамлакалар вазирлиги тарафидан юборилган христиан аёлларга бордим. Улардан бирига масалани тушунтиридим. Қабул қилгандан кейин, унга София исмини бериб, наждлик Муҳаммадни унинг уйига олиб бордим. Уйда ёлғиз София бор эди. Наждлик Муҳаммад учун бир ҳафталиқ никоҳ аҳдини қийдик. У ҳам аёлга **Меҳр** сифатида бироз олтин берди. Энди мен ташқаридан, София эса ичкаридан, наждлик Муҳаммадни алдаб-аврай бошладик.

София наждлик Муҳаммаднинг бошини айлантириб, бўйнига сиртмоғини ўтказиб олишга муюссар бўлди. Зотан, у фикр ва ижтиход эркинлиги баҳонаси билан шариат ҳукмларини поймол қилишининг нафсоний лаззатини тотиб ултурган эди.

Мутъя никоҳининг учинчи куни шаробнинг ҳаром эмаслиги ҳақида узоқ баҳслашдим. У қанчалик ҳаром эканлиги ҳақида оят ва ҳадис келтирса ҳам, ҳаммасини ботилга чиқардим ва энг охири: «Язид, Умавий ва Аббосий ҳалифаларининг шароб ичганлиги ҳақиқат-ку. Ўшалар ҳалифа бўла туриб йўлдан озгану, тўғри йўлда юриш сенга насиб бўлармиди, эй хумпар? Улар шубҳасиз Қуръонни ва суннатни сендан яхшироқ биларди. Улар Қуръон ва суннатдан шаробнинг ҳаром эмас, балки макруҳ эканлигини тушунишган эди. Яхудий ва христианларнинг китобларида ҳам, шаробнинг мубоҳ эканлиги ёзилган. Бутун динлар Аллоҳнинг амрлари эмасми ахир. Ҳатто ривоятга кўра Умар: «**Сиз ҳаммангиз воз кечмадингизми?**^[16]» ояти нозил бўлгунча шаробиҷанди. Агар ҳаром бўлганда эди, Пайғамбар уни жазоларди. Пайғамбар уни жазоламаганига кўра, шароб ҳалолдир»- дедим. [Ҳолбуки Умар “родияллоҳу анҳ”, ҳаром

^[16] Монда сураси, оят: 91

бўлмасдан аввал ичарди, ҳаром этилгандан кейин эса, асло ичмади. Умавий ва Аббосий халифаларидан баъзиларининг шароб ичиши, спиртли ичимликнинг макруҳ эканлигини кўрсатмайди, балки ўзларининг фосик эканликларини, ҳаром ишлаганликларини кўрсатади. Чунки, жосус келтирган ояти карима ва яна бошқа ояти карималар ва ҳадиси шарифлар спиртли ичимликнинг ҳаром эканлигини очиқча билдирган. «Риёд-ун-носихин»да: «Бошланғичда шароб ичиш жоиз эди. Ҳазрати Умар, Саъд ибни Ваққос ва саҳобаларнинг бир қисми ичарди. Кейин Бақара сурасининг 219-чи ояти тушиб, катта гуноҳ экани билдирилди. Ундан кейин, Нисо сурасининг 42-ояти келиб, «Маст ҳолда намозга яқинлашмангиз!» деб буюрилди. Ниҳоят, Моида сурасининг 93- ояти келиб, шароб ҳаром бўлди. Ҳадиси шарифларда: «Кўпи маст қиласидиган нарсанинг ози ҳам ҳаромдир», «Шароб гуноҳларнинг энг каттасидир», «Арокхўр билан дўстлик қурманг! Жанозасига борманг! Ундан қиз олиб, берманг», «Шароб ичиш, ҳайкалга сифиниш кабидир» ва «Шароб ичганга, сотганга, тайёрлаганга, берганга Аллоҳу таоло лаънат этсин» дейилди.]

Наждлик Муҳаммад: «Баъзи ривоятларга кўра, Умар шаробни сув билан аралаштириб ичаркан ва маст қиласи ҳаром ҳам бўлмайди деган экан. Умарнинг бу фикри тўғри. Чунки, Қуръонда: «Шайтон, шароб ва қимор билан орангизга адоват ва буғз уругини экишни ва Аллоҳнинг зикридан ва намоздан сизни тўсишни хоҳлади. Энди булардан воз кечарсиз, шундайми?»^[17] дейилган. Шароб маст қиласидиган вақтда оятда билдирилган гуноҳларга сабабият бермайди. Шу боис, шароб маст қиласигунча, ҳаром бўлмайди»^[18]- деди.

^[17] Мояда сураси, оят: 91

^[18] Ҳолбуки Пайгамбаримиз: «Кўп ичилганда маст қиласидиган суюқликнинг, маст қиласидиган оз миқдорини ичиш ҳам ҳаромдир»- деб марҳамат қилганлар.

Орамизда бўлган бу шароб тўғрисидаги муноқашани Софияга гапириб бердим ва унга жуда кувватли шароб ичиришини тайинладим. Кейин айтдики: «Худди сен айтгандек роса шароб ичказдим, аввал ўйнади ва ўша кеча мен билан бир неча марта яқинлик қилди.» Шундай қилиб, София билан бирга наждлик Муҳаммадни тамоман қўлга туширидик. Мустамлакалар вазири билан хайллашаштанимда менга «Биз Испанияни кофирларнинг қўлидан [мусулмонларни айтмоқда] шароб ва зино билан олдик. Яна ўша икки катта қувват билан бошқа бутун худудларимизни ҳам қайтариб оламиз.» Бу сўзида қанчалик хақли эканлигини энди тушуняпман.

Бир куни наждлик Муҳаммадга рўза масаласини очдим: «Қуъонда, «Рўза тутишингиз ўзингиз учун янада ҳайрлироқдир»^[19] дейилган, лекин фарз эканлиги айтилмаган. Ундей бўлса, рўза ислом динида суннатдир, фарз эмас»- дедим. Бу таклифимни рад қилиб: «Мени динимдан чиқармоқчимисан?»- деди. Мен уни бошқа тарафдан тузоқка тушириш мақсадида: «Дин қалбнинг тозалиги, рухнинг саломати ва бошқаларнинг ҳақига тажовуз қиласидир. Пайғамбар, «Дин севгидир» демаганми ахир? Аллоҳ ҳам Қуръони каримда: «Сенга якийн хосил бўлгунгача Раббингга ибодат эт!»^[20] деб буюрмаганми?^[21] У ҳолда, инсонга Аллоҳ билан қиёмат куни ҳақида якийн хосил бўлиб, қалби яхши, амали ҳам тоза бўлганда инсонларнинг энг фазилатлиси бўлади»- дедим. Бу сўзларимга нотўғри дегандай бош чайқади.

Бир гал унга: «Намоз фарз эмас экан» – дедим. «Нимага фарз эмас экан?» деди. Жавобан: «Аллоҳ Қуръонда: «Мени эслаш учун намоз ўқи»^[22] деган. Демак, намоздан мақсад

^[19] Бақара сураси, оят: 184

^[20] Ҳижр сураси, оят: 99

^[21] Бутун ислом китобларига кўра, бу ерда якийн - ўлим демакдир. Бу ояти карима, «Ўлим онигача ибодат эт!»- демакдир.

^[22] Тоҳо сураси, оят: 14

– Аллоҳни эсламоқдир. Ўндаи бўлса, намоз ўқиш ўрнига фақатгина Аллоҳни эслаб қўйишнинг ўзи кифоя қиласди»- дедим.

У ҳам «Ҳа, бу гапингда жон бор, баъзи одамлар, намоз вақтларида намоз ўрнига Аллоҳни зикр қилишаркан^[23]»- деди. Унинг гапига жуда қувондим. Бу фикрни яхшилаб онгига сингдириш учун кўп ҳаракат қилдим ва меҳнатимнинг самарасини олдим. Охир-оқибат намозга бормайдиган, баъзан ўқиб, баъзан ўқимайдиган, айниқса бомдод намозларини тез-тез бой берадиган бўлиб қолди. Чунки, ярим кечагача у билан баҳлашиб ухлашига тўскинлик қиласдим. Сахарлари ҳолсиз бўлгани учун, намозга туролмасди.

Наждлик Мухаммаднинг елкасидан иймон либосини аста-аста еча бошладим. Бир куни Пайғамбар ҳақида ҳам у билан баҳлашишга урингандим. «Бундан кейин бу мавзуларда менга оғиз очсанг, муносабатимиз бузилади ва сен билан алоқамни узаман»- деб норозилигини билдириди. Бутун муваффақиятларим бир сонияда куйиб кул бўлишидан кўркиб, Пайғамбар ҳақида оғиз очишдан воз кечдим.

Мен бужадликкatinмай суннийлик ва шияликдан бошқа, ўзича алоҳида бир йўл тутиши кераклигини талқин этардим. У ҳам бу фикримга эътибор берарди, чунки мағрурлардан эди. Унинг тизгинини София ёрдамида кўлга киритдим.

Яна бир сафар «Пайғамбар асҳобини бир-бирига қардош қилган тўғрими?»- дедим. «Ҳа»- деди. Бунинг устига, «Исломнинг аҳкоми ўткинчими, давомлими?»- дедим. «Албатта, давомли. Чунки Пайғамбар Мухаммаднинг ҳалоли қиёмат кунигача ҳалол, ҳароми ҳам қиёмат кунигача

^[23] Пайғамбаримиз: «**Намоз диннинг устунидир. Намоз ўқиган кимса динни қурган бўлади, ўқимаган эса, динни вайрон қилган бўлади**» ва «**Намозларинизни худди мен ўқиганимдек ўқинг!**» деганлар. Намозни бунга зид шаклда ўқиш катта гуноҳ. Калб тозалигининг асосий белгиси, намозни тўғри ўқишдадир.

ҳаромдир»- деди. Мен ҳам: «Ундаи бўлса, кел сен билан қардош бўлайлик»- дедим ва у билан қардош тутиндик.

Ўша кундан бошлаб ундан бир зум ҳам айрилмадим, хатто сафарга чиққанида ҳам бирга борардим. Унга катта аҳамият берар ва ардоқлардим, чунки ёшлигимнинг энг қиммат кунларини фидо қилиб эккан дараҳтим, эндинга ҳосилга кира бошлаган эди.

Лондонга, Мустамлакалар нозирлигига ҳар ой бир рапорт юборардим. Назоратдан келаётган хабарлар жуда жасорат берувчи ва рағбатлантирувчи руҳда эди. Наждлик Муҳаммад ҳозирча мен чизган йўлда юради.

Менинг вазифам унга мустақиллик, хуррият ва шубҳачилик иллатларини юқтириш эди. Бу борада жасоратини орттириш учун келажагининг жуда порлоқ бўлишини айтар ва уни кўп мақтардим.

Бир куни қўйидагидай бир тушни тўқидим ва наждлик шеригимнинг ўзини дадилроқ тутишига таъсир қилиши учун гап қотдим: «Тунов кечаси Пайғамбаримизни тушимда кўрдим». Наждлик Мухаммаднинг кулоқларини динг қилганини сезиб, устозлардан эшитган сифатларини ҳам айтиб, тасвирлаган бўлдим: «Бир минбарда ўтиарди, атрофида нотаниш олимлар бор эди. Ўша пайтда Сиз кирдингиз, юзингиз нур каби порларди. Пайғамбарнинг ёнига борганингизда, Пайғамбар ўрнидан турди ва икки кўзингиз орасини ўпди. Ва сен менинг адашим, илмимнинг ворисисан, дин ва дунё ишларида менинг вакилимсан деди. Сиз бўлсангиз айтдингизки: Ё Расулоллоҳ! Мен илмимни инсонларга таблиғ қилишга қўрқмоқдаман? Пайғамбар эса, табассум-ла жавобида, сен улуғ инсонсан, хеч қўрқма,- деди.»

Муҳаммад бин Абдулваҳҳоб тушимни эшитгандан кейин, қувонганидан ўрнидан туролмай қолди. Бир неча марта сўзимнинг тўғри ёки нотўғрилигини сўради. Мен бўлсан ҳар сафарида, қасам ичаман, тўғри дедим. У тўғри

гапирганимга ишонч ҳосил қилди. Назаримда, менинг унга юқтирганларимни инсонларга таблиғ қилиб, яғни бир мазҳаб куришга худди ўша куни қарор берди.^[24]

^[24] Истанбул Дор-ул-фунунида Ақоиди исломия фани мударриси бўлган ва 1354 [м.1936] йилда вафот этган Бағдодли Жамил Сидқи Заҳовий афандининг “Алфажр-ус-садик” китоби 1323 [м.1905]да Мисрдабосилган бўлиб, Истанбулда Ҳакиқат Китобуи тарафидан оғсет усулида тақрор чоп этилган. Ўша китобда айтиладики: «Ваххобий фирмасининг бузук фикрларини Мухаммад бин Абдулаҳҳоб 1143 [м.1730]йили Наждда эълон қилди. Ўзи 1111 [м. 1699]да туғилиб, 1207 [м.1792] йилда вафот этди. Бу фирмә Дарийя амири Мухаммад бин Суд тарафидан, кўп мусулмон қони тўкиш орқали ёйилди. Ваххобийлар ўзларидан бўлмаган мусулмонларга мушрик деди. Ҳаммасининг тақрор Ҳажқилишлари лозим. Олти юз йилдан бери бутун ота-боболари каби булар ҳам коғирдир, деди. Ваххобий динини қабул қилмаганларни ўлдирдилар, молларини ўлжа қилиб, талон-тарож этдилар. Мухаммад алайҳиссаломгага чиркин сўзлар айтиб, фикҳ, тафсир ва ҳадис китобларини ёқдилар. Қуръони каримни ўзларининг тушунчаларига кўра, нотўғри тафсир қилдилар. Мусулмонларни алдаш учун Ҳанбалий мазҳабидамиз деб айтдилар. Ҳолбуки, Ҳанбалий олимларининг қўпчилиги уларни рад қилиб, бузук эканликларини билдирган китоблар ёздилар. Ваххобийлар, ҳаромларга ҳалол деганлари ва Пайғамбарларни, авлиёни танқид ва таҳқир этганлари учун коғир бўлмоқдалар. Ваххобий динининг асоси ўн моддадан иборат бўлиб: 1- Аллоҳ мoddий борликдир. Қўли, юзи ва жиҳати бордир, дейдилар. [Бу ақидалари, христианларнинг «Ота, ўғил, ҳайкал» ақидаларига ўҳшайди.] 2- Қуръони каримга, ўз ақл ва фаҳмларига кўра маъно беришади. 3- Асҳоби киромнинг билдирган маълумотларини инкор қилишади. 4- Олимларнинг билдирганларини ҳам инкор этишади. 5- Тўрт мазҳабдан бирини тақлид этган кимса коғир бўлади дейишади. 6- Ваххобий бўлмаган ҳар бир инсон коғирдир дейишади. 7- Пайғамбарни, авлиёни васила қилиб дуо этган кимса, коғир бўлади дейишади. 8- Пайғамбарларнинг, авлиёнинг мозорларини зиёрат қилиш ҳаромдир деб жар солишади. 9- Аллоҳдан бошқаси билан қасам ичганга мушрик тамғаси ёпиштиришади. 10- Аллоҳдан бошқаси учун назр килган ва авлиёнинг қабрлари ёнида қурбон сўйган кимса ҳам, мушрик бўлади дейишади. Бу китобимда, ушбу ўн ақиданинг бузук эканлиги, ҳужжатлар билан исбот этилди.»

Диккат қилинса, Ваххобий динининг бу ўн асоси, Хемфернинг наждлик Мухаммадга талқин қилган дин илмлари эканлиги англашилади.

Инглизлар, христианлик тарғиботини юргазиша ёш миссионерларга қўлланма ва тажриба бўлиш мақсадида Хемфернинг эътирофларини нашр

Биринчи қисм

БЕШИНЧИ ФАСЛ

Наждлик Мухаммад билан жуда самимий алоқалар ўрнатган шу кунларимда, шиялар қаттиқ севадиган ва айни пайтда муқаддас деб билган илм ва руҳоният маркази бўлмиш **Карбало ва Нажаф** шаҳарларига боришим учун Лондондан буйруқ келди. Наждлик Мухаммад билан учрашувларимизни тўхтатишига, Басрадан жўнаб кетишга мажбур бўлдим. Лекин бу жоҳил ва ахлоқсиз одам келажакда албатта янги бир фирмә қуриб, исломиятни ийқитишига ишончим комил бўлганидан ва бу фирмасининг бузук эътиқодларини ўзим ҳозирлаганим учун севинч билан Басрадан жўнаб кетдим.

Суннийларнинг тўртинчи халифаси, шияларга кўра эса, биринчиси бўлган Али Нажафда дафн қилинган. Нажафдан бир фарсоҳ, яъни пиёда бир соатлик масофада жойлашган **Куфа** шаҳри Алининг хилофат маркази эди. Али ўлдирилгач, ўғиллари Ҳасан ва Ҳусайн уни Куфа ташқарисидаги, ҳозирги Нажаф деган жойга дафн қилдилар. Кейинчалик Нажаф гўзаллашиб, Куфа эса ҳароблашиб борди. Шия диндорлари Нажафда тўпландилар. Бинолар, бозорлар, мадрасалар қурилди.

Истанбулдаги Халифа буларга эҳсон ва яхшиликлар қиласарди. Чунки:

1- Эрон шия ҳукумати Нажафдаги шияларни қўллаб турарди. Халифа буларнинг ишига аралашгудек бўлса ҳар

этди. Мусулмон фарзандларини алдаш учун, ислом илмларини ёлғон ва янглиш ёздилар. Биз ҳам ёшларимизни Инглиз хийла-найранглари-ю тузоқларидан огоҳ қилиш учун ўша ёлғон-яшик тухматларнинг тагига беркитилган ҳакиқатларни очиб, ошкор қилиш максадида ушбу китобни нашр қиляпмиз.

иккала давлат орасидаги муносабатлар кескинлашар, ҳатто уруш ҳам содир бўлиши мумкин эди.

2- Нажаф атрофида шияларни қўллаб-куватловчи кўпгина қуролли гурухлар мавжуд эди. Қуроллари ва ташкилотчилари унчалик аҳамиятга эга бўлмаса ҳам, Халифа билан бу гурухлар орасида қонли тўқнашувлар чиқиши мумкин эди.

3- Нажафдаги шиялар Ҳиндистон, Африка ва бутун дунёдаги шияларнинг кўз қорачиги ҳисобланарди. Халифа буларга зарар берадиган бўлса, бутун дунёдаги шиялар галаёнга келиши мумкин эди.

Пайғамбарнинг невараси, яъни қизи Фотиманинг ўғли Ҳусайн бин Али Карбалода шахид қилинганди. Ироқ аҳолиси Ҳусайнни Мадинадан ўзларига халифа қилиб сайлаш учун чақирдилар. У ва оиласи Карбалога етиб келганларида, Ироқ аҳолиси сўзларидан тондилар. Шомдаги Умавий халифаси Язид бин Муовия амрига кўра уни тутиб бermokчи bўldilar. Ҳусайн оиласи билан Ироқ аскарига қарши қаҳрамонларча мухораба қилиб шахид бўлди. Ироқ аскари ғолиб келди. Ўша воқеадан кейин шиялар Карбалони руҳоний марказ деб қабул қилдилар ва ҳар томондан у ерга йиғилишди. Бизнинг христианликда бунга ўхшаш бирон маросим йўқ.

Карбало шиялар шахри бўлиб, у ерда шия мадрасалари бор. Карбало ва Нажаф аҳли бирбирини қўллаб кувватлаб турарди. Бу шаҳарларга жўнаб кетиш учун Лондондан кўрсатма олганимдан кейин Басрадан Бағдодга, Бағдоддан Фирот (Ефрат) дарёси бўйида жойлашган Хулла шахрига жўнаб кетдим.

Фирот ва Дажла дарёлари Туркиядан оқиб келиб Ироқни кесиб ўтиб Басра кўрфазига куйилади. Ироқнинг дехқончилиги ва ободончилиги бу икки дарё орқали эди.

Ироқка талабларимизни қабул қилдириш учун бу икки дарёning йўналишини ўзгартирадиган бир лойиха таёrlash кераклигини Лондонга қайтганимда Мустамлакалар

Нозирлигига билдиридим. Зоро, Ироқнинг суви кесилса, бизнинг истакларимизни қабул қилишга мајбур бўлишади.

Хулла шаҳридан озарбайжонлик савдогар қиёфатида Нажафга жўнаб кетдим. У ерда шия дин пешволари билан самимият ва дўстлик қуриб, уларни ҳар қадамда алдай бошладим. Уларнинг дарс ҳалқаларига қатнашдим. Суннийлар каби улар фан илмлари ўқимасдилар ва улар суннийлардек гўзал ахлоқли эмасдилар. Масалан:

1- Усмоний давлатига ҳаддан зиёд душмандилар. Чунки булар шия, турклар эса сунний эди. Суннийларни улар коғир деб санаrdi.

2- Шия олимлари худди бизнинг ўрта аср яъни қалоқлик ва схоластик фикр давримиздаги руҳоний попларимиз каби фақатгина диний илмларга берилган, дунё ва фан илмларига жуда оз эътибор берардилар.

3- Исломиятнинг ҳақиқатидан, улвийтидан ва фантехникадаги тараққиётлардан тамоман хабарсиз эдилар.

Ўз ўзимга дедимки, шиялар накадар жоҳил, бечора инсонлар. Бутун дунё уйғоқ бўлса-ю булар ғафлатда ётсалар. Бир кун муҳаққак бир шиддатли сел уларни оққизиб кетади деб ўйладим. Бир неча марта уларни халифага қарши исён қилишга ташвиқ қилиб кўрдим. Афсуски мени тинглайдиган кимса чиқмади, ҳатто баъзилари устимдан кулдилар. Чунки улар учун бу худди дунёни йиқитиш билан teng эди. Гўёки хилофатни забт қилиниши мумкин бўлмаган қалъя деб билишарди. Уларга кўра фақат, орзиқиб қутилган Маҳдий келгандагина улар хилофатдан қутилишлари мумкин эди. Маҳдий - Ислом Пайғамбарнинг наслидан бўлиб хижрий 255-йилда ғойиб бўлган шияларнинг ўн иккичи имомларидир. У ҳозир тирик эмиш ва бир кун зуҳур этиб, зулм ва ҳақсизликка гарқ бўлган бу дунёниadolat билан тўлдирап эмиш.

Ҳайронман, шиялар қандай қилиб бу ҳурофаларга ишонадилар. Бу христианларнинг эътиқодидаги «Исо келади, дунёниadolat билан тўлдиради» ҳурофасига ўхшарди.

Бир куни улардан бирига: «Ислом Пайғамбарининг қилганидек сизнинг ҳам зулмга қарши курашишингиз фарз эмасми?»- дедим. Жавобан дедики: «Аллоҳ унга ёрдам берарди, шунинг учун зулмни тўхтатиш қўлидан келди.» Дедимки: «Куръонда «Сиз Аллоҳнинг динига ёрдам қиласангиз у ҳам сизга ёрдам қиласиди^[25]»- дейилган. Сиз ҳам шоҳларингизнинг зулмига қарши қилич билан қарши чиқсангиз, Аллоҳ ҳам сизга ёрдам қиласиди»- дедим. Жавоби эса шу бўлди: «Сен савдогарсан ақлинг етмайди, булар эса илмий мавзулар».

Амир-ул муъминин Алиниг мақбараси жуда кўркам солинган эди. Муҳташам ҳовлиси, катта олтин билан қопланган бир қуббаси ва икки баланд минораси бор эди. Бу мақбарани ҳар куни кўплаган шиялар зиёрат қиласар ва жамоат билан намоз ўқирдилар. Зиёратчилар аввал ҳар бири эгилиб бўсағани ўпади, кейин қабрга салом бериб аввало изн сўрар ва сўнгра кирадилар. Мақбаранинг ҳовлиси кенг бўлиб, ҳовлида дин пешволари ва зиёратчилар учун кўпгина хоналари бор эди.

Карбалода Алиниг мақбарасига ўхшайдиган яна иккита мақбара бор. Булар Ҳусайн ва у билан бирга Карбалода шахид бўлган укаси Аббоснинг мақбаралари эди. Карбалода ҳам аҳвол худди Нажафдагидек эди. Лекин Карбалонинг табиати Нажафникидан мулойимроқ бўлиб, атрофида чиройли боғлари ва оқар сувлари бор эди.

Ирок сафаримда кўнглимга таскин берувчи бир манзаранинг гувоҳи бўлдим, баъзи ҳодисалар Усмоний давлатининг яқин кунларда йиқилишидан далолат берарди. Зеро Истанбул ҳукумати тарафидан тайинланган ҳоким жоҳил ва золим одам эди. Хоҳлаган ишини қиласар ва ҳалқ ҳам ундан норози эди. Суннийлар ҳокимдан қаттиқўллиги

^[25] Мухаммад сураси, 7-оят Аллоҳу таолонинг динига ёрдам қилиш - шариатга тобе бўлиб, уни нашр этишга ҳаракат қилиш демакдир. Давлатга исён қилиш эса, динни йиқитиш демакдир.

туфайли норози эди. Шиялар эса ўзларининг орасида ҳоким бўлишга лойик саййидлари ва шарифлари турганда бир турк тарафидан идора килинаётганларидан норози эдилар.

Шияларнинг аҳволи жуда ҳам ночор эди. Ахлат ва вайроналар ичидаги яшардилар. Йўллар ҳам хавфли бўлганидан йўлтўсарлар доимо карвонларга ҳужум қилиб турарди. Карвонларнинг ёнида аскар бўлмаса аҳволлари қийин эди. Давлатнинг кўрикчи аскарларисиз карвонларнинг сафарга чиқиши ҳам хатарли эди.

Шия уруғ-оимоқлари орасидаги уруш-жанжаллар тиним билмасди. Ҳамма вақт бир-бирларини талон-тарож қилиш билан шугуулланардилар. Жаҳолат авжга чиққанди. Шияларнинг бу холи менга черков зулмидаги Европанинг ўтмишини эслатарди. Нажаф ва Карбалодаги диндорлар ва уларнинг баъзи ёндошлари ҳисобга олинмаганда ҳар минг шиядан битта ҳам саводли одам топилмасди.

Иқтисодий ҳаёт ачинарли аҳволда, кун кўриш жуда қийин эди. Давлат ишлари ҳам ўз йўлида эмасди. Шиялар давлатга хиёнат қиласиди.

Давлат билан ҳалқ ўртасида бир бирига ишончсизлик ҳоким эди. Шунинг учун ўртада бир бирига ёрдам бериш деган нарса йўқ эди. Шия диндорлари фақатгина суннийларни ёмонлаш билан шугууланиб умр ўтказар, дунёвий илмларни бир томонга суриб кўйгандилар.

Карбало ва Нажафда тўрт ой бўлдим. Нажафда жуда оғир бир хасталикка чалиндим. Хасталикнинг оғирлигидан ҳатто, ўзимдан умидимни узган эдим. Уч ҳафта шу аҳволда ётдим. Кейин бир табибга бордим, менга баъзи дориларни берди. Дориларни ичгандан кейин сиҳҳатим яхшилана бошлиди. Хасталикдан соғайгунча бир ертўлада ётдим. Ертўла эгаси касал бўлганим учун бироз пул эвазига дори, овқатларимни тайёрлар ва менга қилган хизматини катта савоб деб биларди. Зеро мен ўзимни унга Амир-ул-муъминин Алиниг қабрини зиёрат қилишга келган зиёратчиман деб танитган эдим.

Касалликнинг илк кунларида табиб менга фақатгина товуқ шўрvasи ичишни тайинлади. Кейин гўштини ҳам ейишга рухсат берди. Учинчи ҳафтага ўтиб гуруч шўрvasи ичдим. Кейин соғайгач Богдодга кетдим. Нажаф, Ҳулла, Богдод ва йўлдаги бошимдан кечиргандарим ҳақида юз бетлик ҳисобот тайёрладим. Ҳисоботни Мустамлакалар Назоратининг Бағдоддаги элчисига тоширдим. Ироқда қолишим ёки Лондонга қайтиб кетишим ҳақида Нозирликнинг буйругини кута бошладим.

Узоқ вақтга чўзилган ғурбатда ватанимни ва оиласмини жуда соғиндим. Мен кетгандан кейин туғилган ўғлим Распутинни кўргим келарди. Шунинг учун ҳисоботим билан бирга Нозирликдан қисқа муддатга бўлса ҳам, Лондонга бориб қайтишга изн сўрадим. Ироқ сафаримдаги уч йиллик таассуротларимни шахсан гапириб беришни ва бироз истироҳат қилишни хоҳлардим.

Мустамлакалар нозирлигининг Ироқдаги элчиси бошқалар шубҳа қилмаслиги учун камроқ келишимни айтди ва Дажла дарёси бўйидаги карvonсаройларнинг биридан кирага ҳужра олишни тавсия қилди. «Лондондан почта келганда Нозирликнинг жавобини ўзим сенга билдираман»-деди. Богдодда ўтказган кунларимда Халифалик маркази Истанбул ва Бағдод орасидаги маънавий узокликни ичимдан ҳис қилдим.

Басрадан Карбало ва Нажафга жўнаб кетаётганимда наждлик Мухаммадга кўрсатган ўйлимдан оғиб кетсачи деб андишаланган эдим. Чунки, у жуда бесабр ва асабий кимса эди. Унинг бугунги аҳволга келиши учун сарфлаган меҳнатимнинг зое кетишидан қўрқардим.

Кетаётганимда унинг Истанбулга бориш фикри бор эди. Бу фикридан воз кечиши учун унга анча насихат қилдим. Ва унга у ерга борганингда мақсадингни ошкор қилиб қўядиган бир сўз айтиб қолишингдан ва сени қатл қилишларидан қўрқяпман, дедим.

Мақсадим эса умуман бошқа эди. У ерга боргандан кейин эгри, бузук эътиқодларини тузатиб Аҳли суннат эътиқодига қайтишини ва Ислом олимлари билан учрашишидан ва бутун амалларимнинг зое кетишидан жуда ҳам ташвишда эдим. Чунки Истанбул илм-ирфоннинг маркази эди. Шу боис ҳам Истанбул олимлари хоҳлаган гумроҳнинг ковушини тўғрилаб қўйиши ҳеч гап эмасди.

Унинг Басрада қолишини хоҳламаётганини англаганимдан кейин унга Исфаҳон ва Шерозга боришини тавсия қилдим. Чунки бу шаҳарлар чиройли бўлиб, халки ҳам шия эди. Шиялар наждлик Мухаммадга заррача таъсир ўтказолмаслиги равшан. Чунки шияларда илм ва ахлоқ нуқсон. Шундай қилиб тузган ўйлимдан қайтмаслигига қаноат ҳосил қилдим.

У билан видолаша туриб: «Тақийя^[26]га ишонасанми?»-деб сўрадим. Жавобан: «Ха ишонаман. Зеро саҳобалардан бири мушриклар зулм қилганида ва ота-онасини ўлдирганида, тақийя қилиб ширк изҳор қилган эди. Бунга эса Пайгамбар ҳеч нарса демаганди.»- деди. Мен унга: «Шиялар орасида тақийя қил, сунний эканлигингни зинҳор айтмагинки, бошингга кулфат солмасинлар. Уларнинг мамлакатларидан ва олим уламоларидан фойдалан, улардан истифода эт. Уларнинг одатларини ва мазҳабларини ўрган. Зеро жоҳил ва ўжар кимсалардир»- дедим.

У ердан жўнаб кетаркан закот деб унга бир миқдор пул бердим. Закот муҳтоҷларга бериш учун бойлардан олинадиган исломий бир солиқ. Бундан ташқари унга миниши учун бир улов ҳадя қилдим. Шундай қилиб у билан видолашдик.

У билан хайрлашиб жўнаб кетганимдан кейин алоқамиз ҳам узилди. Шу сабабдан жуда ташвишда эдим. Лекин

^[26] Тақийя – иккюзламачилик.

иккаламиз ҳам яна Басрага қайтиб келиш мақсадида эдик. Ким биринчи қайтиб келса ва бир-биримизни тополмасак бир мактуб ёзиб Абдуризога ташлаб кетсин деб келишиб олдик.

Инглиз вахшати

1. “Туркия” газетаси 1 июль 1995 сонида чиқкан девор тақвимида шундай дейилган: Факир давлатлардан чақалоқларни ўғирлаб, уларнинг вужуд органларини накл қилиш савдоси билан шуғулланувчи инглиз жиной тўдаси қўлга туширилди. Бразилиядан олинган бир хабарда шундай дейилган: Кембриж шаҳридаги ҳалқаро миллатларораси вужуд органи нақли ташкилоти ўғирланган чақалоқлар бўйича тергов ишларини олиб бормоқда. Текширишлар натижасида баъзи инглиз касалхоналарининг чақалоқ органларига рағбати борлиги ва жуда катта пулга сотиб олганликлари маълум бўлди.

2. 4 июль 1995да чиқкан “Туркия” газетасида шундай дейилади: Химия фани бўйича докторлик диссертацияси ёқлаш учун Англияга келган олтмишдан зиёд мусулмон ёшлар камбағаллар яшайдиган New Castle шаҳрига жойлаштирилди. Талабалардан Мустафо Арслонўғли кечаси уйига қайтаётганда ён тарафдаги черковдан чиқкан икки инглиз тош ва таёқлар билан унга ҳужум қилиб хушидан кетгунча калтакладилар. Ёқиши учун устига бензин қуидилар, лекин бечоранинг баҳтига чақмоқлари ёнмади. Уйининг балконидан аҳволни кўриб қолган бир қиз полицияга хабар берди, ислом душмани бўлган бу ёшлар қочиб черковга яширинишиди.

3. Яна ушбу газетада чиқкан бир хабарда, Боснияда жароҳатдан ва очликдан ҳар куни юзлаган мусулмонлар ўлмоқда. Очликдан йиглаган, хушидан кетган болаларнинг ота-оналари бу фарёдни эшитмаслик учун ташқарига қочиб чиқмоқда. Ислом мамлакатларидан келган озик-овқат, инсоний ёрдам маҳсулотлари Сербларга бериляпти. Инглизларнинг қўл остидаги Бирлашган Миллатлар Ташкилоти аскарлари Серблар фойдасига жосуслик қиляпти. Бу аскарлар, християн туристлар ва европадан келган

ислом душманлари, мусулмонларнинг вужудларидан қон оқаётган бир пайтда шараф қадаҳларини қўтаришарди. Босниядаги бу ваҳшийлик инглизлар тарафидан планланди ва 1988 йилда Косовада бошлатилди. Милошевични қўғирчоқ қилиб давлат бошига ўтқаздилар. Инглизлар сербларга «Қўрқманлар ортингизда биз бормиз»-деб, далда бериб турибди.

Инглиз кофири ислом юртида,
Ахмоқларни топиб, парвариш қилар.
Исломга ҳужумнинг йўлини ўргатиб,
Зиндиғу бемазҳаб, террорист қилар.
Намозхон хўрланар, қуфр зўрланар,
Хижобга узанар май тутган қўллар,
Шароб, ялангочлик, зино – урф бўлар,
Дин қардошлиқ ўрни ҳизбга тўлар.
Ислом душманлари ислом юртида
Диндан қайтган ҳароми итлар боқишар.
Ислом юртларида амалдорларни
Ўша сути бузуклардан сайлашар.
Барчаси Исломга, орга ташланар,
Аллоҳ ҳам жазоларин бир зумда берар.
Чунки У Қуёнда бизга сўз берган,
«Исломиятни албат сақлайман» - деган.
Мўминларга эса: **«Ёвга алданма.**
Бетиним ишлаб, ундан баланд бўл!»- деган.

Бириńчи қисм

ОЛТИНЧИ ФАСЛ

Бир муддат Бағдодда қолдим. Сүнгра Лондонга қайтишим учун амр келди. Мен вакт ўтказмай жўнаб кетдим. Лондонда секретарвабаъзиназоратмансублари билан кўришдим. Уларга узун сафаримдаги қилган ишларимни ва мушоҳадаларимни, бирма-бир айтиб бердим. Ироқ ҳақидаги маълумотларимдан бенихоя хурсанд бўлиб, ва мамнуниятларини билдирилар. Олдинроқ юборган ҳисоботимни кўриб чиқишган экан. Гапларига қараганда, София ҳам меникига ўхшаш бир ҳисбот юборибди. Яна шу маълум бўлдики, ҳар сафаримда нозирликнинг одамлари мени кузатиб юришган эканлар. Улар ҳам ҳисботим ва секретарга айтганларимга мос келадиган ҳисбот йўллашибди.

Секретар Нозир билан кўришишим учун вакт ажратиб рухсат берди. Нозирни кабинетида зиёрат қилганимда мени Истанбул сафаримдагидан ҳам бошқача қилиб, яъни яхшиrok кутиб олди. Унинг қалбидан мустасно бир жой олганимни англадим.

Нозир, наждлик Муҳаммадни кўлга киритганимдан жуда мамнун бўлди. «У, айнан нозирлигимиз излаётган қурол. Унга ҳар хил ваъдаларни қил, бутун меҳнатларингни натижаси, факат уни кўлга олиш бўлса, у бунга арзиди.»- деди.

Мен: «Наждлик Муҳаммаддан жуда андишадаман. Чунки у фикридан қайтган бўлиши мумкин»- дедим. «Хотиржам бўл, чунки у сен хайрлашган қунингдаги фикрларидан қайтмаган. Сабаби Исфаҳондаги нозирлигимизнинг жосуслари у билан кўришган ва нозирликка унинг бузилмаганини хабар

қилишибди» - деди. Ўзимча: «Наждлик Муҳаммад қандай қилиб бошқаларга сирларини очди экан?»-деб ўйладим, бош нозирдан буни сўрашга журъат қиломадим. Лекин буни кейин наждлик Муҳаммад билан учрашганимда билиб олдим. Исфаҳонда Абдулкарим деган кимса у билан кўришибди ва: «Мен шайх Муҳаммаднинг [мени назарда тутиб] укасиман. У сен ҳақингда нималар билса, ҳаммасини айтиб берган»-деб, наждлик Муҳаммадни лақиллатиб бутун сирларини билиб олишга муваффақ бўлиби.

Наждлик Муҳаммад менга: «София мен билан Исфаҳонга келди, у билан яна икки ой мутъя никоҳи ўқитиб яшадик. Абдулкарим мен билан бирга Шерозга келди ва Софиядан ҳам гўзалроқ ва жозибадор Осия деган хотин топиб келди. У билан ҳам мутъя никоҳи қилиб ҳаётимнинг энг лаззатли онларини яшадим»-деб мақтаниб колди.

Кейин маълум бўлдики Абдулкарим Исфаҳон яқинидаги Жаллоъда турадиган нозирликнинг христиан агенти экан. Осия эса Шероз яхудийларидан бўлиб, нозирликнинг бошқа бир агенти эди. Тўртталамиз биргалашиб наждлик Муҳаммадни келажакда ўзидан кутилган вазифаларни аъло даражада бажарадиган қилиб етиштиридик.

Мен содир бўлган ҳодисаларни бош Нозирга, секретарга ва яна нотаниш бўлган икки Назорат мансубининг ҳузурида гапириб берганимдан кейин бош Нозир менга, «Сен нозирликнинг энг юксак даражали медалига лойиқ бўлдинг. Чунки, сен нозирликнинг энг мухим агентлари орасида биринчи ўриндасан. Секретар сени шахсингга ва вазифангга фойдаси тегадиган баъзи давлат сирларидан хабардор қиласди» - деди.

Кейин оиласам билан кўришиш учун менга ўн кунга рухсат бердилар. Мен ҳам тўппа тўғри уйимга жўнадим. Ўзимга жуда ҳам ўхшайдиган ўғлим билан яхши вакт ўтказдим. Ўғлим баъзи сўзларни гапира оларди ва кичкина болаларга хос шундай чиройли юриши бор эдики у юраётганда худди

вужудимнинг бир парчаси юраётгандек эди. Бу ўн кунлик татилим жуда қувончли ва мароқли ўтди. Қувончим ичимга сифмасди. Ватаним ва оиласынга қовушганимдан жудаям шод эдим. Бу ўн кунлик таътилимда мени жудаям яхши кўрадиган қари холамни кўришга бордим. Холамни кўришга борганим яхши бўлган экан. Чунки мен учинчи сафаримга кетганимдан кейин вафотига қаттиқ қайғурдим.

Ўн кунлик дам олиш вақтим худди бир соат каби ўтди кетди. Бундай қувончли кунлар бир соатдай ўтиб кетаверади-ю, лекин ғам-ташвишли кунлар инсонга худди бир асрдек туюлади. Нажафдаги хаста кунларим кўз олдимга келди. Ўша қайғу-аламли кунлар менга йиллардек узун бўлиб туюлган эди.

Нозирликка янги амрларни олиш учун борганимда мени узун бўйли секретар кулиб қарши олди. Мендан мамнун эканлигини билдириш учун қўлимни қаттиқ сикиб кўришди.

Менга: «Нозирлигимизнинг ва Мустамлакалар устида ишлайдиган Ҳайъатининг амири билан сенга жуда маҳфий икки давлат сирини очаман. Олдинда ҳали бу сирлардан фойдаланасан. Бу икки сирни ишончли бир неча кишидан бошқа ҳеч ким билмайди»- деди.

Қўлимдан тутиб мени Нозирликнинг бир хонасига бошлаб кирди. Бу хонада мени ҳайратга соглан воқеанинг гувоҳи бўлдим. Доира шаклидаги стол атрофида ўн киши ўтиради. Уларнинг биринчиси Усмоний давлатининг подшоҳи қиёфасида эди. Туркча ва инглизча биларди. Иккинчиси Истанбулдаги Шайхул исломнинг қиёфасида эди. Учинчиси Эрон шоҳи қиёфасида, тўртинчиси Эрон шоҳи саройидаги вазир қиёфасида эди. Бешинчиси эса, шиялар тобе бўлган Нажафдаги энг катта олимнинг қиёфасида эди. Бу охирги уч киши форсча ва инглизча билардилар. Бу одамларнинг ҳар бирининг ёнида уларнинг оғзидан чиққан

гапларини ёзиш учун биттадан котиб бор эди. Котиблар айни пайтда бу одамларга жосусларнинг Истанбул, Эрон ва Нажафдаги ҳалиги арбобларнинг асллари ҳақида тўплаган маълумотларини ҳам билдириб туришарди.

Секретар менга: «Булар Ислом давлатларининг бошидаги беш кишининг фигуранлари. У ердагиларнинг нима ўйлаётганини билиш учун буларни худди асллариdek қилиб етиштиридик. Буларга, улар тақлид қилаётган кишиларнинг хулқ-атвори, илм савиаси, фикрлаш усули ва бугунгача рўй берган баъзи воқеалар ҳақида қандай хуносада эканликлари ўргатилган. Ундан ташқари буларни жойлардаги жосусларимиздан олаётган маълумотлар билан тиништириб боряпмиз. Булар ўзларини асл кишилардек тутишни, ўшалардек қарор беришни ўзлаштириб олганликлари учун биз қизиқаётган баъзи саволларни худди ўшаларнинг ҳолига муносиб жавобламокда. Текширишлар бизга шуни кўрсатдиги фигуralар ва асллардан олинган жавобларнинг деярли етмиш фоизи бир бирига мос келмоқда.

Хоҳласанг синаб кўриш учун улардан бирон нарса сўрашинг мумкин. Чунки биз тақлидини ясаган Нажаф олими билан илгари учрашгансан, танийсан»- деди. Мен розилик билдиридим. Зоро ҳақиқатан аввалроқ шияларнинг энг катта олими билан учрашган, унга баъзи хусусларда саволлар берган эдим. Олган жавобларимни энди унинг ўхшида синаб кўрмоқчи бўлиб олдига бордим ва: «Таксир ҳукумат сунний ва мутаассиб бўлгани учун давлатга ҳарб очишимиз жоиз бўладими?»- дедим. Бир оз ўйлангандан кейин: «Сунний бўлгани учун давлатга ҳарб очишимиз жоиз эмас. Зоро мусулмонлар бирордадир. Улар умматга зулм-исканжা қилишсагина ҳарб очишимиз мумкин. Лекин буни ҳам амири бил маъруф ва наҳий анил-мункар шартларига уйғун бир тарзда амалга оширмоқ даркор. Яъни зулмдан воз кечганларида биз ҳам уларнинг ёқаларидан қўлимиизни олишимиз лозим»- деди.

«Тақсир, яхудий ва христианларнинг нажс эканликлари ҳақидаги фикрингизни билсан бўладими?»-дедим. У: «Ҳа, улар нажсдиirlар. Улардан узоқ туриш керак»- деди. «Нима учун?»- дедим. «Бу уларга мисллама, яъни уларнинг ҳақоратлари эвазига берилган жавобдир. Зоро улар бизни кофир деб биладилар. Ва Пайғамбаримиз Муҳаммадни (алайҳиссалом) такзиб қиласди. Биз ҳам уларга қарши юқоридаги тазиқимизни авж олдиряпмиз»- деди. Унга дедимки: «Тақсир тозалик иймонданку, шундайми? У ҳолда нега Саҳни шариф [Ҳазрати Алининг мақбаси атрофи], кўча-кўйлар тоза эмас. Ҳатто илм мадрасаларини ҳам тоза озода дея олмаймиз» Жавобан дедики: «Ҳа, ҳақиқатан тозалик иймондандир. Лекин начора, шиялар тозаликка аҳамият бермагандан кейин шундай бўлади-да»- деди.

Нозирликдаги бу одамдан олган жавоблар, Нажафдаги шия олимдан эшитганларимнинг айниси эди. Улар орасидаги уйғунлик мени ҳайратга солганди. Бунинг устига бу одам форсчани ҳам яхши биларди. Секретар менга: «Агар сен нариги тўрт кишининг асллари билан кўришганингда эди улар билан ҳам гаплашиб аслларига қанчалик мутобик эканлигини синааб кўрган бўлардинг»- деди. Мен эса: «Менга Шайх-ул-исломнинг қандай фикрлаши, нима ўйлаши маълум. Чунки Истанбулда устозим Аҳмад афанди менга уни яхшигина танитган эди»- дедим. Секретар: «Унда марҳамат. Унинг намунаси билан ҳам кўришишинг мумкин»- деди.

Мен “Шайхулислом”нинг олдига бориб: «Ҳалифага итоат қилиш фарзми?»- деб сўрадим. «Ҳа вожибдир. Аллоҳга ва Пайғамбарига итоат қилиш фарз бўлганидек, бу ҳам вожибдир»- деди. Мен: «Бунинг далили недир?»- дедим. У эса: «Жаноби Аллоҳнинг мана бу оятини эшитмадингми? «**Аллоҳга, Унинг Пайғамбарига ва орангиздаги Улул-амрингизга итоат этингиз**^[27]» Мен: «Нима Аллоҳ бизга, аскарига Мадинани талон-тарож қилишни ҳалол

қилиб, Пайғамбаримизнинг набираси Ҳусайнни ўлдирган Халифа Язидга, шароб ичувчи Валидга итоат қилишни амр қилганми?»- дедим. Жавоби эса шу бўлди: «Ўғлим, Язид Аллоҳ тарафидан Амир-ул мұмминин эди. Ҳусайнни ўлдиришни буюрмади. Сен шияларнинг бўхтонига ишонма. Китобларни яхшилаб ўки, у хато қилди. Кейин эса тавба этди. Мадина-и мунавварани талон-тарож қилишни ҳалол қилишига тўғри келди. Чунки Мадина ҳалки тўғри йўлдан чиқиб итоат қилмай кўйишган эди. Валидга келсак, тўғри у фосиқ эди. Зотан ҳалифанинг қилганларини тақлид қилиш эмас, шариатга уйғун амрларигагина итоат қилиш вожибдир»- деди. Буларни аввал устозим Аҳмад афандидан сўрагандим, бундан салгина фарқли бўлса-да деярли айни жавобларни олгандим.

Кейин секретардан: «Бу одамларни тайёрлашнинг қандай фойдаси бўлиши мумкин?»- деб сўрадим. У: «Биз бу усул билан Султоннинг ва шия ёхуд сунний мусулмон олимларнинг фикрларини ўрганяпмиз. Сиёсий ва диний мавзуларда улар билан урушда аскотадиган тадбирларни топишга уриняпмиз. Битта оддий мисол, душман аскарларининг қайси тарафдан келишини билсанг шунга кўра тайёргарлик кўриб, аскарларни ҳам шунга кўра ҳозирлаб уларни тору мор қилишинг мумкин. Лекин уларнинг қайси тарафдан хужум қилишини билмасанг, аскарларни ҳар тарафга сочиб охирида мағлуб бўласан. Худди шунингдек бугун мусулмонларнинг ўз дин ва мазҳаблари ҳақида, уларнинг ҳақлигига доир келтираётган далилларини билсанггина уларнинг ўша далилларини пучга чиқарувчи мухолиф далиллар ўйлаб топишинг ва шу йўл билан ақидаларини бузишинг мумкин.»- деди.

Сўнгра бу беш одамнинг ҳарб, молия, маориф ва диний масалалар юзасидан ораларида бўлиб ўтган мунозараларининг натижалари жамланган минг бетлик бир китоб бериб: «Ўқиб бўлгандан кейин олиб келарсан»- деди. Мен китобни уйимга олиб кетдим. Уч ҳафталик таътил

^[27] Нисо сураси, 59-оят

мобайнида китобни бошидан охиригача дикқат билан ўқиб чиқдим.

Китоб жуда ҳайрат берувчи жинсанди. Зеро намуна одамларнинг саволларга берган жавоблари ва фикр алмашишлари худди асллари каби эди. Чамамда бу беш одамнинг жавоблари аслларининг жавобларига етмиш фоиздан кўпроқ мос келарди. Зотан секретар ҳам аввалроқ жавобларнинг етмиш фоиз мос келишини айтган эди.

Бу китобни ўқигач давлатимга бўлган ишончим янада ортди. Бу билан Усмонийлар империясини бир асрдан камроқ вақт ичида йиқитиш планларининг аллақачон тайёрланганлигини чуқурроқ англадим. Секретар менга: «Яна бошқа хоналарда ҳам хозир мустамлакамиз бўлган ёхуд мустамлака қилишни планлаган давлатларимиз ҳақида худди шу йўсинда тайёргарлик кўраётган ҳайъатларимиз бор»- деди.

Секретарга: «Бунчалик зийрак ва қобилиятли одамларни қаердан топасизлар»- дедим. «Бутун дунёдаги агентларимиз тўхтовсиз бизга маълумот юборадилар. Кўриб турганингдек бу тамсилий фигуralар ўз ишларида мутахассисдирлар. Сен ҳам бирон одам биладиган бутун шахсий маълумотлар билан тўла таъминлансанг, худди ўша шахс сингари фикр юритишинг ва ўша шахснинг ҳукмларига мос ҳукм беришинг табиий ҳолдир. Чунки сен, аллақачон унинг бир намунаси ҳолига келгансан»- деди.

Секретар сўзига давом этиб: «Бу, назоратимизнинг сенга айтишимни буорган биринчи сири эди. Иккинчи сирини эса бир ойдан кейин ҳалиги минг бетлик китобни топширганингда айтаман»- деди.

Мен китобни бошидан охиригача дикқат билан ўқиб чиқдим. Шу боис Мухаммадийларга доир маълумотларим ортди. Уларнинг қандай ўйлашини, заиф нукталарини, қувватли томонларини ва бу билан бирга ўша қувватларини заифлаштириш усусларини яхшилаб ўрганиб олдим.

Китобда мусулмонларнинг заиф томонлари сифатида

қўйидагилар қайд қилинганди:

1. Сунний - шия ихтилофи, Подшоҳ ва ҳалқ орасидаги ихтилоф^[28]. Турк - Эрон ихтилофи, қабила – аймоқлар ораси уруш ва низолар, олимлар билан давлат орасидаги ихтилоф^[29].
2. Озгина бир қисмини хисобга олмаганда бутун мусулмонлар саводсиз ва жоҳиллдор^[30].
3. Маънавиятсизлик, илмсизлик ва шуурсизлик^[31].
4. Тамоман дунё ишларидан юз ўғириб, фақатгина охират ишлари билан машғул бўлиш^[32].

^[28] Бу сўз ниҳоятда нотўғридир. Чунки, подшоҳга итоат қилишнинг фарз эканлигини юқорида ўзи ҳам ёзганди.

^[29] Бу ҳам бўхтон. Усмоний давлатининг олимларга кўрсатган хурмат ва эътибори, Усмон Гозийнинг васиятномасида қайд қилинган. Ҳамма подшоҳлар олимларга энг юксак мартабаларни берганлар. Мавлоно Холиди Бағдодийни хасадчилар иккинчи Махмуд хонга шикоят килиб, дорга осилишини талаб қилганларида: «Олимлардан давлатга зарар келмайди» деб талабларини рад этган воқеасини ҳамма билади. Усмоний султонлари олимларга уй, мол-мулқ ва кўп маош берардилар.

^[30] Минглаган Усмоний олимларининг дин, ахлоқ, иймон ва фан китоблари дунёга машҳурдир. Энг билимсиз деб саналган қишлоқ аҳолиси ҳам Усмонийларда динларини, ибодатларини ва санъатларини яхши билардилар. Барча қишлоқларда масжидлар, мактаб ва мадрасалар бор эди. У ерларда ўқиши, ёзиши, диний ва дунёвий илмлар ўргатилган. Қишлоқ аёллари Куръони карим ўқирдилар. Қишлоқдан етишиб чиккан олимлар ва авлиёлар жуда кўп эди.

^[31] Усмонли мусулмонларининг маънавияти жуда ҳам қувватли эди. Ҳалқ шаҳидлик даражасига эришиш учун жиҳодга ошикарди. Ҳар намоздан кейин ва жума хутбалирида дин одамлари халифага, давлатга дуо қиласар, жамоат бунга омин дерди. Аксинча, христиан қишлоқ аҳолиси эса ўқиши, ёзиши билмас, диний ва дунёвий илмлардан хабарсиз, попларнинг ўйдирмаларини, афсоналарини дин деб гумон қиласиган шуурсиз хайвон тўдаси ҳолида эди.

^[32] Исломият христианликдагидек дин билан дунё ишларини бир-биридан ажратмаган. Исломиятда дунё ишлари билан машғул бўлиш ҳам ибодатдир. Пайтамбаримиз: «Ҳеч қачон ўлмайдигандек дунё иши учун, эртага ўладигандек охират учун гайрат қилинг» – деб марҳамат қилганлар. Ҳолбуки Инжилда дунёвий иш билан шуғулланиш тақиқланган.

5. Ҳукмдорларнинг диктатор ва золим бўлишлари^[33].
6. Йўлларнинг нотинч, ташимачилик ва саёҳат ишларининг қолоқ бўлиши^[34].
7. Ҳар йили ўн минглаган кишининг ўлимига сабаб бўлувчи вабо, сил каби хасталикларга қарши тадбirsизлик ва сиххат-саломатликка, даволанишга бўлган эътиборнинг сустлиги^[35].
8. Шаҳарларнинг вайроналиги ва сув тармоқларининг йўқлиги^[36].
9. Давлат идорасининг осийларга ва золимларга карши ожиз бўлиши, қонунбузарлик ва кўпириб макташаётган Куръон қонунларини деярли йўқ дейдиган даражада татбиқ қилишлари^[37].
10. Йқтисодий инқироз, фақирлик ва қолоқлик.
11. Низомли бир аскарий қўшиннинг бўлмаслиги, қурол етишмовчилиги ва қуролларнинг ибтидоий ва содда (яроқсиз) бўлиши^[38].
-
- ^[33] Ҳукумдорлар шариатни ҳаётга татбиқ қилиш учун тинмасдилар. Европадаги кироллар каби халққа зулм қилмаганлар.
- ^[34] Йўллар шунчалик бехатар эди, Босниядан йўлга чиқкан бир мусулмон Маккагача тинч ва пулсиз бора оларди. Йўлда қишлоқларда ебичиб, тунаб, ҳадялар ҳам олиб йўлига давом этарди.
- ^[35] Ҳар жода касалхоналар, шифохоналар бор эди. Хатто Наполеонни ҳам касалланганда Усмонийлар даволаган эди. Бутун мусулмонлар: «**Иймони борнинг, вужуди покдир**» ҳадиси шарифига уйғун яшайдилар.
- ^[36] Бу тухматлар жавоб беришга ҳам арзимайди. Бобурий Ислом давлатида Дехли сultonи Феруз шоҳ 790 (м.1388) йилда вафот этди. У барпо килдирган 240 километрлик кенг сув каналидан сув ичib яшнаган боғлар ва экинзорлар инглиз ишғоли натижасида ҳароб бўлиб, чўлга айланди. Усмоний ва Бобурий меъморчилигининг қолдиқлари ҳозир ҳам туристлар кўзини қамаштириб турибди.
- ^[37] Тарихдан маълумки француз кироллари, тезагини Сэн дарёсига элтиб тўкувчи генералларига медал берарди. Бу ерда кофирлар, Усмонийларни ҳам ўша генераллардек бўлса керак деб гумон килишяди.
- ^[38] 726 (м.1326) йилда таҳтга чиқкан Ўрхон Фозий тузган низомий лашкарни ва Йилдирим Боязид хоннинг 799 (м.1399) йилда Нигболуда ер кўкни қоплаган салибчилар армиясини мағлуб ва паришон қилган мукаммал қўшинини эсдан чиқарган бўлса керак.
12. Аёллар ҳукуқининг поймол қилиниши^[39].
13. Атроф мухит соғлиги ва тозаликнинг йўқлиги^[40].
- Китобда мусулмонларнинг заиф нукталари сифатида юкоридагилар келтирилгандан кейин Ислом динининг моддий ва маънавий устунлигидан инсонларни маҳрум, бехабар ва жоҳил қолдириш кераклигини таъкидланганди. Шу билан бирга Исломийят ҳақида ушбу маълумотларга ҳам жой берилган эди:
1. Ислом бирлик ва бирдамлики амр қилиб ўзбошимчаликни тақиқлади. Куръонда: «**Барчангиз Аллоҳнинг ипига ёпишинг**^[41]»- дейилган.
 2. Ислом шуурланишни ва хабардор бўлишни амр қиласди. Куръонда: «**Ер юзини кезингиз**^[42]»- дейилган.
 3. Ислом илм ўрганишни буюради. Бир ҳадисда: «**Илм ўрганиш, мусулмон бўлган ҳар бир эркак ва аёл учун фарзидир**»- дейилган.
 4. Ислом дунёвий ишлар билан ҳам шуғулланишни амр қиласди. Куръонда: «**Улардан баъзилари. Эй Рabbимиз, бизга дунёда ва охиратда ҳам яхши нарсаларни насиб кил дейдилар**^[43]» дейилган.
 5. Ислом истишора, яъни маслаҳатлашишни амр қиласди. Куръонда: «**Уларнинг ишлари, ўзаро мушоварат ва маслаҳат ила бўлур**^[44]»- дейилган.
 6. Ислом йўллар барпо қилишни, уларни тузатишни амр қиласди. Куръонда: «**Ер юзида юрингиз**^[45]»- дейилган.

^[39] Инглизларнинг тижоратдан, санъатдан, қурол-аслаҳа ва аёл ҳакларидан ҳали ҳабарлари ҳам бўлмаган пайтларда, мусулмон ўлкаларида бунинг аълоси мавжуд эди. Швеция ва Франция киролларининг Усмонийлардан ёрдам сўраб илтижо қилганларини инкор эта оладиларми?

^[40] Кўчалар тоза ва озода бўлиб, хатто тупукларни тозалаш учун маҳсус алоҳида вазифали ишчилар бор эди.

^[41] Оли Имрон сураси, 103-оят.

^[42] Оли Имрон сураси, 137-оят.

^[43] Бақара сураси, 201-оят.

^[44] Шўро сураси, 38-оят.

^[45] Мулк сураси, 15-оят.

7. Ислом мусулмонларга сиҳҳатларини муҳофаза қилишини амр қиласди. Бир ҳадисда: «Илм тўртдир: 1-Диннинг муҳофазаси учун фиқҳ илми. 2- Сиҳҳатнинг муҳофазаси учун тиббиёт илми. 3- Тилнинг муҳофазаси учун сарф ва нахъя илми. 4- Вакътларнинг ўрганилиши учун астрономия илми»-дейилган.

8. Ислом бунёдкорликни, янги нарсалар қуришни амр қиласди. Куръонда: «Аллоҳ ер юзидағи ҳамма нарсани сиз учун яратган^[46]»- дейилган.

9. Ислом тартиб ва низомни амр қиласди. Куръонда: «Ҳамма нарса ўлчовли, низомлидир»-дейилган^[47].

10. Ислом иқтисод, молия томонидан кучли бўлишни амр қиласди. Бир ҳадисда: «Асло ўлмайдигандек дунё учун, эрта ўладигандек охират учун меҳнат қилингиз»-дейилган.

11. Ислом кучли қуроллар билан жиҳозланган қўшин тузишини амр қиласди. Куръонда: «Уларга қарши қучингиз етгунича қувват ҳозирланг^[48]»- дейилган.

12. Ислом хотин-қизлар ҳуқуқигариоя қилишини ва уларни асраб авайлашни амр қиласди. Куръонда: «Эркакларнинг аёллар устида ҳақлари бўлганидек аёлларнинг ҳам улар устида ҳақлари бор^[49]»-дейилган.

13. Ислом тозаликни амр қиласди. Бир ҳадисда: «Тозалик иймондандир»- дейилган.

Китобда бизнинг йўқ қилишимиз, бузишимиз қатъян лозим бўлган, мусулмонларнинг қувватли нуқталари ҳакида қўйидагилар келтирилган:

1. Ислом ирқ, тил, урф-одат, миллиятчилик таассубини йўқ қилган.

2. Фоиз, ихтикор, зино, ароқхўрлик ва чўчқа эти тақиқланган.

^[46] Бақара сураси, 29-оят.

^[47] Ҳижр сураси, 19-оят.

^[48] Анфол сураси, 60-оят.

^[49] Бақара сураси, 228-оят.

3. Мусулмонлар олимларга қаттиқ боғланган.

4. Сунний мусулмонлар Халифани Пайғамбарнинг вакили деб билади. Аллоҳ ва Пайғамбарга хос бўлган ҳурматни ҳалифага ҳам кўрсатишнинг фарз эканлигига ишонади.

5. Жиҳод фарздир.

6. Шия мусулмонларига кўра ғайримуслим бўлган бутун инсонлар ва суннийлар нажсадирлар.

7. Бутун мусулмонлар Исломнинг биттаю-битта ҳақ дин эканлигига иймон келтирганлар.

8. Мусулмонларнинг кўпи, яхудий ва христианларнинг Араб яриморолидан чиқариб ташланишининг фарз эканлигига ишонадилар.

9. Ибодатларини, масалан намозни, рўзани, ҳажни... жуда бинойидек адо этадилар.

10. Шия мусулмонлари Ислом мамлакатларида черковларнинг иншо қилинишини ҳаром деб билишади.

11. Мусулмонлар Ислом ақидасига қаттиқ боғланган.

12. Шия мусулмонлар Ҳумуснинг яъни ғаниматнинг бешдан бирини олимларга берилиши фарз деб билишади.

13. Мусулмонлар фарзандларини шундай тарбия қилишадики, аждодларининг йўлидан айрилиши амри маҳол.

14. Мусулмон аёллар шундай чиройли қилиб ёпиниб олишадиларки уларга фасод ёпишириб, орқаларидан мишиш чиқаришни имконий йўқ.

15. Мусулмонларни ҳар куни беш марта бир жойга тўплайдиган жамоат намозлари бор.

16. Уларга кўра Пайғамбар, Али ва солиҳ инсонларнинг қабрлари муқаддас бўлгани учун ўша ерларда ҳам йиғилишади.

17. Пайғамбарнинг наслидан келган саййид ва шариф деб аталағиган кимсалар Пайғамбарни эслатадилар ва мусулмонлар назарида Пайғамбар сиймосининг давомли равишида жонли тутилишини таъминлайдилар.

18. Мусулмонлар бир жойга тўпланган вақтда воизлар ваъзлари билан уларнинг иймонларини қувватлантириб ибодатга ташвиқ қилади.

19. Амр-и бил маъруф [яхшиликни амр қилиш] ва наҳӣ-и анил мункар [ёмонликлардан ман қилиш] фарздир.

20. Мусулмонларнинг кўпайиши учун уйланиш ва бирдан кўп хотин билан никоҳланиш суннатdir.

21. Мусулмон учун бир инсонни Исломга киргазиш бутун дунёга хоким бўлишдан хам афзалроқdir.

22. Мусулмонлар орасида, «**Ким хайрли бир йўл очса, ҳам ўшанинг савобига, ҳамда ўша йўлда юрган ҳар кишининг савобларига ноил бўлади**» ҳадиси машҳурdir.

23. Мусулмонлар Қуръонга ва ҳадисларга жуда катта хурмат кўрсатади. Уларга амал қилиш жаннатга киришнинг ягона сабаби эканлигига ишонадилар.

Китоб мусулмонларнинг юқорида айтилган қувватли томонларини синдириб бузиб, заиф томонларини оммавий тус олдиришимизни тавсия қиласарди ва бунга эришиш учун даркор бўлган тадбирларни қаторлаштириб тизиб кўйганди.

Заиф нукталарни ёйиш учун қўйидагилар тавсия қилинганди:

1. Жамоатлар орасига адоват суқиши, суи занни ёйиш, ихтилофни ташвиқ қилувчи китобларни нашр қилиш йўли билан уруш, жанжалларни авж олдириш.

2. Мактаблар очиш, китоблар нашрини ман этиш. Ёқилиши ва йўқ қилиниши мумкин бўлган дин китобларини йўқотиш. Дин пешволари ҳакида ҳар турли бўхтонлар тўкиб чиқариш билан, болаларини диний мактабларга беришдан мусулмонларни воз кечириш йўли орқали дин жоҳили бўлиб вояга етишларига замин тайёрлаш. [Бу йўл исломиятга катта зарар бермоқда.]

3-4. Уларга жаннатни мақтаб, дунё ҳаёти учун яратилмаганликларини уқтириш. Тарки дунёликни тарғиб қилувчи айrim адашган тариқатларни ёйиш, Зуҳдни тавсия қилувчи Ғазолийнинг “Иҳё-ул улум”и, Мавлононинг “Маснавий”си

ва Арабийнинг асарлариdek китобларни ўқиши ташвиқ қилиш билан уларнинг шуурсиз қолишлиарини таъминлаш^[50].

5. Хукмдорларни зулм ва диктаторлик қилишга ташвиқ қилишимиз керак: Сиз Аллоҳнинг ердаги соясисиз. Зотан Абу Бакр, Умар, Усмон, Али, Умавийлар ва Аббосийлардан ҳар бири куч-куват ва қилич билан давлат идорасини қўлга киритишганди ва яна якка ўзлари хукмронлик қилганлар. Масалан Абу Бакр Умарнинг қиличи ёрдамида ва Фотиманинг оиласи сингари итоат қилмаганларнинг уйини ёкиш билан хукмдорликни қўлга киритган^[51]. Умар ҳам Абу Бакрнинг тавсияси билан халифа бўлган. Усмон

^[50] Тасаввуф китобларида мадҳ этилган Зуҳд, дунё ишларини тарқ этиш дегани эмас, дунёга нисбатан тушкун бўлмаслик. Яъни ризқини шариатга ўйгун равишда ишлаб топиш ва сарфлаш - ибодат қилиш каби савобидир.

^[51] Абу Бакр, Умар, Усмон ва Алининг “родияллоҳу анҳум” халифа бўлишларига ҳадиси шарифларда ишоратлар бор эди. Лекин уларнинг халифа бўлиш вактлари билдирилмаган эди. Расулуллоҳ “саллаллоҳу алайҳи ва саллам” бу ишда Асхобини ўз эркларига қўйди. Халифа тайин қилишда, Асхобнинг ижтиҳодлари уч хил бўлди. Халифалик қариндошларга қоладиган мерос моли эмасди. Энг аввал мусулмон бўлиб, бошқаларни ҳам иймонга келтирган, Пайғамбаримиз тарафидан имом қилиниб орқасида ўзлари ҳам намоз ўқиган ва бирга хижрат этган асхоби бўлмиш Абу Бакрни халифа қилиб сайлаш албаттаки энг ўйгуни эди. Баъзилари ҳазрати Алининг ўйига бордилар. Ораларидан Абу Сүфён: «Қўлингни бер! Сенга байъат қиласай. Истасанг ҳамма ёкни суворий ва пиёда билан тўлдираман»- деди. Ҳазрати Али буни қабул қилмади ва: «Мусулмонларни парчаламоқчимисан? Уйдан чикмаслигим сабаби халифа бўлиш учун эмасди. Расулуллоҳнинг вафоти мени ларзага солди, ўзимни йўқотиб қўйдим»- деди. Кейин масжидга келдилар ва ҳамманинг олдида Абу Бакрга байъат қилдилар. Абу Бакр ҳам: «Халифа бўлишни истамадим. Фитна чикмаслиги учун ноилож қабул қилдим»- деди. Али: «Халифа бўлишга сиз ҳаммадан ҳам лоиқроқсиз»- деди. Ҳазрати Алининг ўша куни Абу Бакрни мадҳ этган сўзлари “Саодат-и Абадия” китобининг иккинчи кисм 23-моддасида ёзилган. Ҳазрати Умар ҳазрати Алини ўйигача кузатиб қўйди. Ҳазрати Али: «Расулуллоҳдан кейин бу умматнинг энг хайрлиси, устуни Абу Бакр ва Умардир»- дер эди. Шияларнинг бўхтонларига ва тухматларига алданганлар, мусулмонларнинг бугунги ахволга тушишларига сабаби бўлди. Инглизлар бу фитнага ҳали ҳам алангалатиш учун мой сепмокда.

эса, Умарнинг амри билан давлат ҳукмдори бўлган. Алига келсак, у ҳам қароқчиларнинг қўллаб кувватлаши билан давлат раиси бўлган. Муовия ҳам қилич билан давлатни қўлга киритган^[52]. Ундан кейин Умавийларда ҳукмдорлик отадан ўғилга мерос бўлиб ўтиб келган. Аббосийларда ҳам худди шу ахвол давом этган. Булар, Исломдаги ҳукмронликнинг зўравонлик ва диктаторлик эканлигига ёрқин далиллардир дейишимиз керак.

6. Одам ўлдирғанларни идом яъни ўлимга ҳукм қилиш моддасини қонунлардан чиқариш. [Одам ўлдиришга ва қароқчиликка қарши ягона чора идом жазосидир. Идом жазоси бўлмаса анархия ва қароқчиликнинг олдини олиб бўлмайди.] Йўлтўсар ва ўғриларни жазолашдан ҳукуматни ҷалғитиш ва маҳрум қилиш, аксинча йўлтўсарларни қурол аслаҳа билан тамиnlаб қароқчилик қилишларига кенг имконлар туғдириш ва йўлларнинг хузурсиз хавф-хатар ўчоги бўлиб қолишини таъминлаш.

7. Уларнинг дард ва хасталиклар ичida яшашини таъминлаш учун куйидаги планни ишлатиб аврашимиз мумкин: «Ҳамма нарса Аллоҳнинг тақдирни билан бўлади. Даволанишнинг соғайишда ҳеч бир таъсири йўқ. Аллоҳ Қуръонда: **«Раббим мени едиради ва ичиради. Хасталанганимда У менга шифо беради. Мени ўлдирувчи ва қайта тирилтувчи яна Удир**^[53]»- демаганими? У ҳолда Аллоҳнинг иродаси бўлмаса ҳеч ким на шифо топади, на ўлимдан қутилади^[54].

^[52] Ҳазрати Муовия ҳазрати Ҳасаннинг байъат қилиши билан қонуний равишда халифа бўлди. **«Ҳақ сўзнинг васиқалари»** китобини ўқинг!

^[53] Шуаро сураси, 79-80-81-оятлар.

^[54] Инглизлар мусулмонларни лақиллатиш учун оят-и карималарга ва хадиси шарифларга нотўғри маънолар беришяпти. Касалликдан даволаниш суннатдир. Аллоҳу таоло дориларда шифо куввати яратган. Пайғамбаримиз дориларни қўлланишни амр қилди. Шифони берувчи ва ҳар нарсани яратувчи Аллоҳу таолодир. Лекин ҳамма нарсани бир сабаб билан яратмоқда ва сабабларга ёпишишимизни амр қilmокда. Ҳаракат қилиб, сабабларни топиб уни қўлланиш керак. «У менга шифо беради»

8. Конунсизлик ва зулм қилинишини йўлга кўйиш учун бундай дейиш мумкин; Ислом - ибодат динидир. Унинг давлат ишлари билан ҳечам алоқаси йўқ. Шу боис Мухаммад ва халифаларининг на нозирлари ва на қонунлари бор эди^[55].

9. Иктисадий инқироз ҳам юқорида айтиб ўтилган зарарли ишларнинг табиий натижаси бўлади. Махсулотларни чиритиш, тижорат кемаларини чўқтириш, бозорларни ёқиш, портларни, тўғонларни йиқитиб экин далалари ва саноат марказларини сув остида қолдириш, фарқ қилиш ва ичимлик сув каналларини заҳарлаш йўли билан таҳриботларни орттириш мумкин^[56].

10. Давлат одамларини [хотин ва спорт каби] фитна ва парчаланишга сабаб бўлувчи орзуларга; ичимлик, қимор, пораҳўрлик ва хазина молларини ўзлаштиришга ўргатиш; Ходимларни бу ишларни қилишга ташвиқ қилиб, бизга хизмат қилганларини мукофотлантириш лозим.

Ундан ташқари китоб қуидагиларни ҳам тавсия қиласади: Бу ишлар билан шуғулланувчи инглиз жосусларини яширин ва очиқ йўллардан муҳофаза қилиш, улардан мусулмонларнинг қўлига тушиб қолганларини кутқариш учун керакли ҳар турли харажатларга рози бўлиш даркор.

11. Фоизнинг ҳар турини ёйиш керак. Зоро фоиз миллий иктисадни ҳароб қилгани каби мусулмонларни Қуръоннинг ҳукмларига қарши келишга ҳам ўргатади. Чунки инсон, қонуннинг бир моддасини поймол қилгач, унинг бошқа моддаларини оёқ ости қилиши ҳам осон бўлади.

сўзининг маъноси, менга шифо берувчи сабабларни беради демакдир. Ҳаракат қилиб сабабларни ахтариш амрдир. Пайғамбаримиз: **«Ҳар бир эркак ва аёлга ғайрат қилиб илм ўрганиш фарзди»** ва яна, **«Аллоҳу таоло, меҳнат қилиб топганларни севади»** деганлар.

^[55] Ибодат фақатгина намоз, рўза ва ҳажгина эмас, дунёвий фан, илм ва ишларни Аллоҳу таоло амр этгани учун ва шариатга мос равишда ўрганиш ва бажариш ҳам ибодатдир. Фойдали ишларни қилиш учун ҳаракатда бўлиш жуда катта савобдир.

^[56] Ўзларини маданий деб санайдиган ва инсон ҳақларини тилларидан туширмайдиган инглизларнинг мусулмонларга қарши планлаган зулм ва вахшатига қаранг!

Уларга фоизнинг бир неча баробар кўп қилиб олиниши ҳаром эканлигини, чунки Куръонда: «**Фоизни бир неча баробар қилиб олиб емангиз**^[57].» дейилганини ва шу муносабат билан фоизнинг барча тури ҳам ҳаром қилинмаганини айтиш керак^[58].

12. Олимларнинг обрўсини тўкувчи ҳар турли бўхтонлар уйдириб, мусулмонларни улардан узоклаштириши керак. Жосусларимиздан бир қисмини уларнинг олимлари қиёфасига киритамиз. Сўнгра буларга қабих, ҳаром ишларни қилдиртамиз. Шу тарика булар ҳақиқий олимлар орасига аралашиб кетишади, натижада ҳалқ буларни баҳона қилиб, барча олимлардан шубҳалана бошлайди. Бу жосус-айғоқчи «олим»ларни Ал-Азҳарга, Истанбулга, Нажаф ва Карбалога суқишиш шарт. Мусулмонларни олимлардан совутиш учун мактаблар, коллежлар очиб, бу ерларда рум ва арман болаларини мусулмонларга душман қилиб етиштирамиз. Мусулмон болаларининг онгини ҳам ўз ота-боболарининг саводсиз бўлганликлари тушунчаси билан заҳарлаймиз. Бу болаларни халифа, олимлар ва давлат арбобларидан совутиш учун, уларнинг хатоларини, ўз кайфу-сафолари билан машғул бўлганликларини, халифанинг жориялар [чўрилар] билан вақт ўтказиб, ҳалқнинг молини ёмон йўлларда ишлатганлигини ва ҳеч қайсиси ҳеч бир ишда Пайғамбарга тобе бўлмаганлигини мияларига куямиз.

^[57] Оли Имрон сураси, 130-оят.

^[58] Карз берилаётганда вақт тайин қилинмайди. Тайин қилинса фоиз бўлади. Қандайдир маълум бир вақтдан кейин яна шунчага миқдор тўлаши шарт қилинса, Ҳанафий (Имоми Аъзам) мазҳабига кўра бу ҳам фоиздир. Ортиғи билан кайтариш келишилса ҳам фоиз бўлади. Яъни бир дирҳам бўлса ҳам, ортиқ тўлашни шарт қўшиш катта гуноҳдир. Насия мол сотища, тўланиш вақтини билдириш лозим. Муддати битганда тўлай олмаганлиги учун тўлаш вақти ва миқдори ошса, бунга **Мудаъоф** фоиз дейилади. Юкоридаги ояти карима тижоратдаги мана шу мудаъоф фоиз ҳақида айтилган.

13. Исломнинг аёлларга ҳақорат қилганини ёйиш учун: «**Эркаклар аёллар устидан ҳокимдир**^[59]» оятини ва: «**Аёл киши тамоман бехайрдир**» ҳадисини айтамиз^[60].

^[59] Нисо сураси, 34-оят.

^[60] Ҳадиси шарифда: «Шариатга амал қилувчи аёл жаннат неъматлариданdir. Ҳисларига уйиб, шариатга тобе бўлмаган аёл хайрсизdir»- буюрилган. Қиз бўлсин, бева бўлсин никоҳлиси бўлмаган аёлни отаси бокоишга мажбурдир. Боқмаса хибс қилинади. Отаси йўқ бўлса ёки камбағал бўлса, бой бўлган маҳрам ақрабоси бокади. Булар ҳам бўлмаса давлат маош ажратиши керак. Мусулмон аёлнинг ишлаб пул топишига асло эҳтиёжи йўқ. Ислом дини, аёл кишининг бутун эҳтиёжларини эркакларнинг зиммасига юклаган. Эркакларнинг бу оғир юки эвазига, мероснинг тамоми эркакка берилиши лозим бўлгани ҳолда, Аллоҳу таоло аёлларга бу ерда ҳам эхсон қилиб ақа-укаларининг ярми кадар мерос олишларини амр қилган. Эр хонимини уй ичидаги ёки бошқа бирор жойда ишлашга мажбур этаолмайди. Хоними истаса ва эри рухсат берса эркаклар йўқ жойда хижобли ҳолда ишлаши жоиз бўлса ҳам, ишлаб топгани ўз мулкидир. Ҳеч ким буни ва унга қолган меросни ва меҳрини бу хотиндан рухсатсиз олишга ҳақиқи йўқ. Ўзининг ёки бола чақасининг бирор эҳтиёжи учун сарфлашга на эри, на бошқа бирор мажбур қила олмайди. Бутун эҳтиёжларни эри ўзи ишлаб топиши фарз. Коммунист давлатларда аёллар ҳам эркаклар билан бир каторда бир бурда нон учун, энг оғир ишларда ҳайвондай ишлатилмоқда. Ҳур дунё деб аталаётган христиан давлатларида ва ислом давлати деб аталадиган баъзи араб давлатларида «Ҳаёт муштаракдир, тенглик, тенг ҳуқуқлилик» деган баландпарвоз гаплар билан аёлларни ҳам заводларда, экинзорларда, тижоратда эркаклардек меҳнат қилишга мажбурлашмоқда. Кўпчилигининг турмуш қурганига пушаймон эканликлари, судларнинг ажрашиш даъволари билан тўлганлиги ҳақидаги хабар ва маълумотлар кундалик газеталарда тез-тез ёритилиб турибди. Рассууллоҳнинг “саллаллоҳу алайхи ва саллам” муборак оғизидан чиккан сўзлари уч қисмга бўлинади: Биринчиси, сўзлари ҳам маънолари ҳам Аллоҳу таолодан келганлар. Бу сўзларга **оят-и карима** ва тўпламига “**Куръони карим**” дейилади. «**Сизларга келаётган ҳарбир фойдали, яхши нарсаларни Аллоҳу таоло тиляб юбормоқда. Ҳар ёмонлик ва зарарли нарсаларни эса нафсингизтиламоқда, хоҳламоқда. Барчасини Аллоҳу таоло яратиб юбормоқдадир**» жумласи “**Нисо**” сурасининг 78-оятидир. Иккинчиси, сўзлари Пайғамбаримиздан маънолари эса Аллоҳу таолодан бўлган сўзларидир. Бу сўзларига **Ҳадиси қудсий** дейилади. «**Нафсингизни душман билингиз!** Чунки у менга душмандир» жумласи ҳадиси қудсийдир. Бу душманлик, нафснинг истакларига карши чиқиши

14. Бутун кир-чир, ифлослик сувсизликдан келиб чиқади. Сув манбаларининг кўпайишига моне бўлишга харакат қилиш керак.

Ушбу сирли китобда мусулмонларнинг кувватли нуқталарини заифлатиш учун қуидаги тавсиялар ҳам берилганди:

1. Мусулмонлар орасида ирқчилик, миллатчилик таассуб-ларини авж олдирасиз ва уларнинг дикқатларини Исломдан аввалги қаҳрамонларига тортасиз: Мисрда Фиръавн замонини, Эронда Мажусийлик, Ироқда Бобиллик, Усмонийларда Атилла ва Чингиз замонини ихё қилиб ўшаларга рағбатларини оширасиз. [Китобда бу хусусда узун рўйхат бор эди.]

2. Мана бў тўрт нарсани очиқча ва яширинча ёйиш лозим. Булар: ичкилик, қимор, зино ва чўчқа эти [ва спорт клублари орасидаги ўзаро уруш-жанжалларни]. Бу ишларни уddaрай олиш учун Ислом мамлакатларида яшайдиган христиан, яхудий, мажусий ва бошқа ғайри муслимлардан баҳоли кудрат фойдаланиш ва бизга ёрдам берганларга Мустамлакалар Назоратининг бюджетидан маош бериш лозим. Бу учун эса, сиёсий фирмаларнинг ва спорт клубларининг кўпайишини таъминлашимиз керак. Партиялар ва клублар орасида ўзаро адоват уруғлари экамиз. Натижада, бир бири билан

деганидир. Учинчиси эса, сўзлари ҳам маънолари ҳам Пайғамбаримизга оид бўлғанлари. Буларга **Хадиси шариф** дейилади. «**Шариатга тобе бўлган аёл, Жаннат неъматлариандир. Нафсиға уйған аёл эса, шаррдир, бехайдир» жумласи ҳадиси шарифдир. Мухйиддини Арабий ҳазратлари “**Мусомарот**” китобининг биринчи жилдидаги ҳадиси шарифни изоҳлаганлар. Инглиз жосуси ҳадиснинг бош тарафини яшириб бу ерда факатгина охирини айтган. Бутун дунё аёллари шояд Ислом динининг уларга берган қиймат, хурмат, эътиборни, озодликни, хузур-ҳаловатни ажрашиб ҳаққига эга эканликларини билсалар эди, дархол мусулмон бўлиб, Исломиятнинг ҳар мамлакатга ёйилиши учун харакат килардилар. Афсуски бу ҳақиқатларни тушуниб етмаяптилар. Аллоҳу таоло бутун инсонларга ислом динининг нурли йўлини тўғрилигича ўрганиши насиб айласин!**

тортишиб, гижиллашиб ва бир бирини ғийбат билан овора бўлиб, ҳақиқий диний китобларни топиб ўқиши, динларини ўрганишдек ҳаёт-мамот ишларига вақт тополмай қолишиади. Овланган (кўл остига кирган) одамларга кундалик газета ва журналлар чоп қилдириб нашриётларини катта пул ва манфаатлар билан таъминлаймиз. Бу нашриётлар орқали бизга сотилган одамларни халоскор, қаҳрамон деб мадҳ эттирамиз. Шариатни ва шариатга амал қилувчи давлат арбобларини қоралаймиз. Дин тарбиясининг булоги бўлган оилани бузишга харакат қиламиз. Бу учун спорт, кураш деган баҳоналар билан уят жойлари очиқ формали қиз ва ўғлонларнинграсмларини бостириб, ёшларни ахлоқсизликка, фуҳшга, бачабозликка ва жинсий бузуқликка гирифтор қиламиз. Ислом ахлоқини бузгандан кейин Исломиятни ўйқ қилиш осонлашади. Жуда кўп масжидлар барпо қиламиз. Лекин масжидларда муллаларни эмас миссионерларни ва мазҳабсизларни гапиртирамиз, ваъз бердиртамиз. Диний мусиқа деган баҳона билан чолғу, ашула ва радиоларни масжидларга ҳам олиб кирамиз. Масжидлардан тузоқ сифатида фойдаланамиз. Масжидга борадиган ва хотин-қизи ҳижобда юрадиган давлат арбоблари ва ҳарбийларни жосусларимиз аниқлашади ва булар вазифаларидан бўшатилади. Шариатга амал қилувчи ёшларуниверситетларга олинмайди, ўқиётганларнинг диплом олишларига тўс-қинлик қилинади. Секретар бу маълумотларни жуда маҳфий тутишни, ҳатто наждлик Муҳаммаддан ҳам сир тутишимизни қаттиқ тайнилади. Мен [хозир сиз ўқиётган] ушбу хотираларимни судга топшириб, эллик йил ўтмасдан аввал очилмай сақланишини васият қилдим. [Шуни яхши тушуниш лозимки, масжид деб гумбази ва минораси бўлган ҳар бир бинога айтилмайди. Аксинча ичида ҳар куни беш вақт жамоат билан намоз ўқиладиган макон қандай услугуда курилганлигидан қатъий назар масжид деб аталади. Намоздан аввал ёки сўнгра жамоатга ваъз бериш ҳам жоиздир.

Ваъз деб, ахли суннат эътиқодидаги мусулмоннинг ахли суннат олимларидан бирининг китобидан ўқиб эшиттириши ёки ёддан айтиб беришига айтилади. Мазҳабсизларнинг, инглиз жосусларининг ва миссионерларнинг маъruzаларига ваъз эмас, балки нутқ ва конференция бериш дейилади. Масжидларда нутқ ва конференция бериш ва уни тинглаш асло жоиз бўлмайди. Ахли суннат олимларининг ҳар бир сўзи Қуръони карим ва ҳадиси шарифларнинг тафсирлари, изоҳларидир.]

3. Жиҳоднинг, муваққат, яъни вақтингчалик фарзлар жумласидан эканлиги, ҳозир эса вақти ўтганлиги сабабли фарз бўлишдан чиқкан амалга айланганлигини талқин қиласиз.

4. Шияларнинг онгидан кофирларнинг нажс эканлигини чиқариб ташлайсизлар. Қуръонда: «**Ўзларига китоб юборилганларнинг таомлари сизлар учун ҳалол бўлганидек сизнинг таомларингиз ҳам улар учун ҳалолдир**^[61]» дейилганлигини ва Пайғамбарнинг София исмли яхудий, Мария исмли христиан аёллари бўлганлигини, ўша Пайғамбар завжаларининг асло нажс бўлмаслигини айтасиз^[62].

5. Пайғамбарнинг Ислом борасидаги мақсади фақатгина Ислом дини эмас балки исмидан қатъий назар Аллоҳдан келган бирон дин эканлигини ва бу диннинг яхудийлик ва ёки христианлик ҳам бўлиши мумкинлиги фикрини уларнинг миясига сингдиринг. Бунга далил сифатида: «Куръон ҳар дин мансубларини мусулмон деб атаган. Масалан Куръонда

^[61] Мойда сураси, 5-оят.

^[62] Инглизнинг яхудий деб айтаётган пайғамбар аёли ҳазрати София мусулмон бўлган эди. Мисрлик Мария эса Расууллоҳнинг муборак хонимларидан эмасди, жория эди. У ҳам мусулмон бўлган. Жанозасини эса халифа Умар “родияллоҳу анх” ўқитган. Ахли суннат эътиқодига кўра христиан аёл жория ҳам, завжа ҳам бўла олади. Шиялар эътиқод килгандай кофирларнинг ўзлари нажс эмас, аксинча эътиқодлари бўлган куфри нажедир.

Юсуф пайғамбарнинг: «**Мени мусулмон ҳолимда ўлдири**^[63]», Иброҳим ва Исмоил пайғамбарларнинг: «**Эй Раббимиз, бизни ўзингга мусулмон қилгин ва зурриётимиздан Сенга мусулмон бўлувчи бир уммат чиқаргин**^[64]», Яъкуб пайғамбарнинг ҳам ўғилларига: «**Фақат ва фақатгина**

^[63] Ҳар бир пайғамбарнинг Аллоҳу таолодан келтирган маълумотларига ишонишга **Иймон** дейилади. Иймон келтириш лозим бўлган маълумотлар иккига бўлинади: Фақат ишониш лозим бўлган билимлар ва ҳам ишониб, ҳамда бажариш лозим бўлган билимлар. Булардан биринчи қисм билимлар иймоннинг асли бўлиб, олти шартдан иборатdir. Барча пайғамбарлар билдириш иймон асослари бутун динларда ягона ва айни шартлардан иборат эди. Бугун ислом душманларининг, илгарилаган (замонавий) деб таклид килишга ва уларга ҳавас қилиб, ўхшашга тиришаётган ўрнак одамлари бўлган яхудийлар, христианлар, дунё фан одамлари, давлат арбоблари, қўмондонлар барча барчаси охиратга, яъни ўлгандан кейин қайта тирилишга, жаннатга, жаҳаннамга ишонмоқда. Ўзларини ўқимишли, маданиятли, замонавий деб таърифлаётган ва уларни таклид килиш учун ҳар мақомга йўргалаётган дин жоҳилларининг мақсадлари чиндан ҳам ўшаларга ўхшаш бўлса, унда худди ўшалардек охиратга, киёматга, жаннат жаҳаннамга ишонишлари керак бўлмайдими? Ҳар пайғамбарнинг шариатлари яъни амр ва тақиқлари бир-биридан фарқлидир. Иймон келтириб шариатга тобе бўлишга **Ислом** дейилади. Шариатлари фарқли бўлгани учун ҳар Пайғамбар замонидаги ислом бир хил эмасди. Расул келганда янги бир **Исломият** келиб, эски Пайғамбарлар замонидаги исломиятнинг ҳукмлари ўз кучини ўқотади. Сўнгти Пайғамбар бўлмиш Мухаммад алайҳиссалом келтириш Ислом қиёматгача давом этади. Аллоҳу таоло Оли Имрон сураси 19- ва 85-оятларида яхудийларга ва христианларга эски исломликлариға оид эътиқод ва амалларини ташлашни амр қилган. Мухаммад алайҳиссаломга тобе бўлмаганларнинг Жаннатга киролмаслиги, абадий Жаҳаннамда колишларини билдириган. Иброҳим, Исмоил, Юсуф ва Якуб пайғамбарлар ўз замонларида мўтабар бўлган исломни истагандилар. Ўша динлардан барчаси бошқа-бошқа шариатларга ва ўз замоналарига хос алоҳида ҳукмларига эга эди. Ўша мусулмонликлар, яъни динлар ва черковларга бориш энди мўтабар эмас. Чунки Мухаммад алайҳиссаломга берилган Ислом дини келиши билан уларнинг мўтабарлик муддати битди. Бу хусусда арабча “**Ал-анвор**” китобининг охиридаги Зарконийнинг “**Мавоҳиб**” шарҳида батағасил билдирилган. Жомиъул-азҳар мударрисларидан Мухаммад Зарконий Моликий 1122 [м. 1710] йили вафот этди.

^[64] Бақара сураси, 128-оят.

мусулмон ҳолда ўлингиз^[65]»- деган сўзлари келтирилган»- деб айтинг.

6. Черков қуришнинг ҳаром эмаслигини, Пайғамбар ва халифалари уларни бузмаганлиги, аксинча уларга хурмат кўрсатганликларини ва Куръонда: «Агар Аллоҳодамларнинг бир кисмини бошқалари билан даф этмаганда монастир, черков, хавралар ва ичида Аллоҳнинг исми кўп зикр қилинадиган жомелар йўқбўлиб кетарди^[66]»- дейилганини, Исломнинг ибодатхоналарга хурматкор эканлигини, уларни бузмаганлиги ва бузмокчи бўлганларни ҳам қайтарганини қайта-қайта уқдириng.

7. «**Яхудийларни Араб яриморолидан чиқарингиз**» ва «**Араб яриморолида икки дин бўлмайди**» ҳадислари ҳақида мусулмонларни иккилантириб шубҳага соласизлар ва «Агар бу икки ҳадис саҳих бўлганида, Пайғамбарнинг бири яхудий, иккинчиси христиан икки аёли бўлмасди ва Нажрон христианлари билан ҳам битим қилмасди^[67]»- дейсизлар.

8. Мусулмонларнинг ибодат қилишларига тўсқинлик қилишга ҳаракат қилинглар ва «Аллоҳ инсонларнинг ибодатларига муҳтож эмас»- деб уларни ибодатнинг фойдалари ҳақида тараддудга туширинг^[68]. Ҳаж ва жамоат билан намоз ўқиш каби уларнинг бошлари йиғиладиган ибодатларга чек қўйинг! Худди шунингдек масжидларнинг, мақбарааларнинг ва мадрасаларнинг барпо қилинишига ва Каъбанинг таъмир ишларига ҳам моне бўлишга ҳаракат қилинглар.

^[65] Бакара сураси, 132-оят.

^[66] Ҳаж сураси, 40-оят.

^[67] 70-саҳифадаги, 62-изоҳга қаранг!

^[68] Ибодатлар, Аллоҳу таоло амр килгани учун бажариляпти. Тўғри, Аллоҳу таоло бандаларининг ибодатларига муҳтож эмас. Аммо бандалар ибодат қилишга муҳтождирлар. Инглизлар ўзлари пода-пода бўлиб черковга борадилару мусулмонларнинг масжидларга боришига тўсқинлик қиласидилар. Уларнинг “маданият”ларига қаранг!

9. Ҳарбда душмандан ғанимат қилиб олинган молнинг бешдан бирини, яъни [Хумуснинг], олимларга берилишини, динга асосланмаган деб тарғиб қилиб, буни тижорий фойда билан ҳеч қандай алоқаси йўқ деган фикрни ёясиз. Сўнгра «Хумус Пайғамбарларга ёки халифага берилади, олимларга эмас. Зоро олимлар ўша пулга уйлар, саройлар, моллар ва боғу-роғлар оляптилар. Шунинг учун Хумусни уларга бериш жоиз бўлмайди»- деб уқдирасиз!

10. Мусулмонларнинг ақидаларига бидъат аралаштириб, Исломни қолоқлик ва террор дини деб айбланглар. Ислом мамлакатларининг ривожланмагани, ҳар хил муаммоларга беланиб қолганини мисол тариқасида келтириш билан уларнинг Исломгабўлганишончларини заифлатинг. [Ҳолбуки, мусулмонлар дунёнинг энг буюк маданий давлатларини қургандилар. Аксинча динга бўлган эътиборлари заифлаган сари ўзлари ҳам қолоқлашиб, заифлашиб бордилар.]

11. Ёшлар жуда ҳам муҳим! Болаларни оталаридан узоқлаштириш орқали уларни катталарнинг диний тарбияларидан маҳрум қолдиришга ҳаракат қилинглар. Уларни биз ўзимиз етиштиришимиз керак. Шундагина ёшлар оталарининг тарбияларидан узоқлашиб ўзлигидан ақидаларидан, динлари ва олимларидан узоқлашадилар.

12. Хотинларни йўлдан уриб, ҳижобларини очтиришга ҳаракат қилинг. Сабабини сўрасалар, «аслида ҳижоб диннинг ҳақиқий амрларидан эмас. У кейинроқ Аббосийлар замонида русум бўлган бир урф-одат эди холос», – денглар. «Шу боис Исломнинг бошланғичида эркаклар Пайғамбарнинг хонимларини кўришар ва аёллар ҳам барча тадбирларда иштирок этишарди» – денглар. Хотин-қизларни ҳижобдан ялангочлагач, эркакларни уларга майл қилдириб, ораларида фасод ҳосил бўлишини таъминлайсиз. Мусулмонликни йўқотишида бунга тенг келадиган таъсирироқ ўзга қувват йўқ. Аввало бу ишни файри муслим аёлларга ишлатиш керак, кейинчалик уларнинг беҳаёлигига кўзи ўрганган мусулмон

аёллар ҳам ўзлигидан бузилиб, уларнинг қилган ишларини қила бошлайди^[69].

^[69] Ҳижоб ояти келишидан аввал хотинлар очик юрардилар, Расууллоҳга келиб билмаганларини сўраб ўрганардилар. Расууллоҳ бирининг уйига борса, хотинлар ҳам келиб ўтириб, эшитиб, динларини ўрганарди. “Байзовый”да ва “Бухорий”нинг тафсир бобида билдирилганидек хижратдан уч йил ўтгач, “Азхоб” ва беш йил ўтгач “Нур” сураларидағи ҳижоб ояtlари келиб, хотинларнинг бегона (номахрам) эркаклар ёнида ўтиришлари, улар билан гаплашишлари тақиқланди. Бундан кейин Расууллоҳ мусулмон аёлларга билмаганларини муборак завжаларидан сўрашларини буюрдилар. Кофирлар хижоб оятининг кейин келганлигини, аёлларнинг кейин ҳижобга кирганликларини яшириб, мусулмонларни чалғитмоқда.

Расууллоҳнинг муборак завжалари Умму Салама “родияллоҳу анҳа” айтадиларки: «Муборак хонимларидан Маймуна “родияллоҳу анҳа” билан бирга Расууллоҳнинг “саллаллоҳу алайҳи ва саллам” ёнларида эдик. Ибни Умми Мактум “родияллоҳу анҳ” рухсат сўраб ичкарига кирди. Расууллоҳ “саллаллоҳу алайҳи ва саллам” шунда бизга: «**Парда орқасига ўтингиз**»-деб марҳамат қилдилар. Биз: «У кўр эмасми? Бизни кўра олмайдику»»-дедик. Ўшанда: «**Сиз ҳам кўрмисиз? Уни қўрмаяпсизми?**»-дедилар, яъни у кўр бўлса ҳам, сиз кўр эмассизку дегандилар.» Бу ҳадиси шарифни имоми Аҳмад, Термизий ва Абу Довуд “рахима-хумуллоҳу таоло” билдирилар. Бу ҳадиси шарифга кўра эркакнинг бегона аёлларга караши ҳаром бўлгани каби аёлларнинг ҳам бегона эркакка караши жоиз эмас. Мазҳаб имомларимиз бу хусусдаги бошқа ҳадиси шарифларни ҳам келтиришиб: «**Аёл киши учун, бегона эркакларнинг аврат жойларигагина караши ҳаромдир**»- дедилар. Бу амрни бажариш осон. Мана шундай осон бўлган амр ва тақиқларга Рухсат дейилади. Аёл кишининг, эркакларнинг бошларига, сочларига караши макруҳдир. Булардан сакланиш қийин. Қийин бўлган амрларни бажаришга Азиймат дейилади. Эркакнинг аёл учун аврат жойи, тizzаси билан киндик орасидир. Бундан кўриниб турибдикি азвожи тохирот “родияллоҳу таоло анхунна” оналаримиз ва Асҳоби киром “родияллоҳу анхум” азийматларгача амал килиб, рухсатлардан тийиардилар. Исломиятни ичидан йикитмоқчи бўллаётган **зинниклар** хижоб ояtlари келишидан аввалги аёлларнинг ёпинмаганликларини рўйиқ килиб: «Пайғамбар замонида аёллар ёпинмаган. Ҳозиргиларга ўхшаб ўраниб олиш у пайтларда бўлмаган. Ҳазрати Оиша кўчаларда боши очик ҳолда юрарди. Ҳозиргилардек рўдаполикни кейинчалик аъқидапарастлар, фикхчилар ўйлаб топишган»- дейишади. Бу гапларининг канчалик ёлғон ва бўхтон эканлигини юкоридаги ҳадиси шариф очиқча кўрсатиб турибди.

Аллоҳу таолонинг амр-ларини ва тақиқларини билдирган тўрт ҳақ мазҳаб, эркакларнинг **аврат жойини**, яъни қараши ва бошқаларга кўрсатиши ҳаром бўлган аъзоларини бир биридан фарқли қилиб билдирганлар. Ҳар мусулмоннинг ўз мазҳабига кўра аврат жойларини ёпиши фарзди. Бошқа бирорнинг аврат жойига қарааш ҳаромдир. “**Ашиъат-ул-ламаъот**” китобидаги ҳадиси шарифда: «Эркак эркакнинг, аёл ҳам аёлнинг авратига қарамасин»- деб буюрилди. Ҳанафий мазҳабида эркакнинг эркак учун ва аёлнинг аёл учун аврат жойи тizzаси билан киндиги оралиғидир. Аёлнинг бегона эркак учун аврат жойи, кафти ва юзидан бошка бутун баданидир. Аёл кишининг сочлари ҳам авратдир. Аврат жойига шахватсиз қарааш ҳам ҳаромдир.

«Бир аёлга кўзингиз тушса, унга қараманг, дарҳол нигоҳингизни бошқа тарафга олинг. Тўсатдан кўзга чалиниши гуноҳ бўлмаса ҳам, тақрор қарааш гуноҳ бўлади». «Ё Али! Авратингни очма! Ҳоҳ ўлик, ҳоҳ тирик, ҳеч кимнинг аврат жойига бокма!» «**Аврат жойини очганга ва бошқасининг авратига қараганга Аллоҳ лаънат этсин!**» «**Ўзини бир қавмга ўхшатган кимса, ўшалардан бўлади**». Бу ҳадиси шариф кўрсатиб турибдикি, ахлоқини, ишларини ёхуд кийимини ислом душманларига ўхшатадиганлар ўшалардан бўлиб саналади. Модага, яъни кофирларнинг ёмон одатларига эргашувчилар, ҳаромларга «бадий санъат» ва ҳаром ишлайдиганларга «санъаткор» дейидиганлар бу ҳадиси шарифдан ибрат олишлари керак бўлади.

“**Кимё-и саодат**” китобида айтиладики: «Аёлларнинг, қизларнинг; боши, сочи, кўллари, оёқ ва болдирилари очик ҳолда кўчага чиқишилари ҳаром бўлганидек юпқа, ичи кўринадиган, тор, безакли ва ёхуд хушбўй хидли кийимлар кийган ҳолда ташқарига чиқишилари ҳам ҳаромдир. Бу ахволда кийиниб кўчага чиқишиларига рухсат берган, рози бўлган отонаси, эри, ака-укалари ҳам унинг гуноҳига шерик бўладилар.» Яъни Жаҳаннамда бирга ёнадилар. Тавба қилсалар, гуноҳлари кечирилади. Аллоҳу таоло тавба қилгувчиларни севади.

Мусулмонман деган ҳар бир инсон қилаётган ҳар бир ишининг шариатдаги ўрнини ва хукмини билишга мажбурдир. Билмайдиган бўлса, бирор Аҳли суннат олимидан сўраб ёки ўша олимларнинг китобларидан ўқиб ўрганиши лозим. Иши шариатга ўйғун бўлмаса, гуноҳ ёки куфрандган кутила олмайди. Ҳар куни ҳақиқий тавба қилиши лозим. Тавба қилинган гуноҳ ва куфр муҳаққак авф қилинади. Тавба қилмаса, дунёда ва жаҳаннамда азобини, жазосини тортади. Бу жазолар китобимизнинг турли жойларida билдирилган.

Эркаклар ва аёлларнинг намозда ва бошқа жойларда ёпиши лозим бўлган узвларига **Аврат жойи** дейилади. Аврат жойини очиш ва бошқаларнинг аврат жойига қарааш ҳаромдир. «Исломиятда аврат жойи йўқ» деган кимса

13. Масжид имомларига фосиқ деб туҳмат қилиш, хатоларини ошкор қилиш ва бошқа ҳар хил йўллар орқали улар билан жамоатлари орасига адоват солиш, шу тариқа жамоат билан намоз ўқишини таг-томири билан йўқотишига ҳаракат қилинглар.

14. Пайғамбар замонида бўлмаганлиги ва бидъат эканлигини даво қилиб, бутун мақбараларни бузиши лозимлигини уқдиринглар. Шу билан бирга Пайғамбар, халифалар ва солих инсонларнинг қабрлари ҳакида одамларни шубҳага солиб уларни зиёрат қилишини ман қилинглар. «Пайғамбар ўз волидасининг ёнида, Абу Бақр ва Умар (Бокий) қабристонида дағн қилинган, Усмоннинг қабри номаълум, Ҳусайннинг боши Ҳанионада дағн қилинган, жасаднинг қаерга дағн қилингани маълум эмас. Козимиядаги қабрлар ҳам Пайғамбарнинг авлодидан бўлган Козим ва Жаводнинг қабрлари эмас, аксинча икки халифанинг қабридир. Тусдагиси эса, аҳли байтдан Ризонинг қабри эмас, Ҳоруннинг қабридир. Самаррадагилар Аббосийларга хос бўлиб, аҳли байтдан Ҳодий, Аскарий ва Маҳдийнинг қабри эмас. Мусулмон ўлкалардаги барча мақбара ва гумбазларни

коғир бўлади. Ижмо билан яъни тўрт мазхабда ҳам аврат бўлган бирон аъзони очишга ва бошқаларининг аврат жойига карашни ҳалол деб, аҳамият бермаган, яъни азобидан кўркмаган кимса, коғир бўлади. Аёлларнинг аврат жойларини очишлари ва эркаклар бор жойда кўшиқ айтишлари ва мавлид ўқишилари ҳам ўша ҳукмга тааллуклидир. Эркакларнинг сонлари Ҳанбалий мазҳабида авратга кирмайди.

“Мусулмонман”деган кимсага иймоннинг ва исломнинг шартларини таърут мазхабнинг ижмо билан яъни сўзбирлиги (иттифоқ) билан билдириган фарзларини ва ҳаромларини билиши ва аҳамият бериши лозим. Буларни билмаслик узр бўлмайди, яъни билиб туриб ишонмаган билан бирдай бўлади. Аёлларнинг юзлари ва кафтларидан бошқа бутун аъзолари тўрт мазхабда ҳам авратдир. Ижмо билан бўлмаган, яъни нариги уч мазхабнинг бирига аврат деб қабул қилинмаган бирор узв аҳамият берилмай очилса, коғир бўлмайди, лекин ўз мазҳабига кўра катта гуноҳ бўлади. Эркакларнинг сонларини очишлари мана шу ҳукмга тобедир. Билмаганини ўрганиш фарздир. Билгандан кейин тезда тавба қилиб очик аъзоларини ёпиши лозим.

бузиш фарз бўлганидек Мадинадаги Бокий қабристонини ҳам йўқ қилиб текислаб ташлаш керак»- денглар!

15. «Сайидлар – Пайғамбар авлодидир» деган эътиқод хусусида инсонларни тараддуға, гумонга тушириш керак. Сайид бўлмаган кимсаларга ҳам қора ва яшил саллалар ўратилиб сайидлар сулоласига бегоналарнинг аралашиб кетишини таъминлаш керак. Шундагина ҳалқ, бу мавзуда чалғиб, сайидлар ҳақида су-и зан [ёмон гумон] қила бошлайди. Бундан ташқари дин пешволари, муллалар ва сайидларнинг салла ўрашини тақиқлайсиз. Қарабасизки шажара ва насаблари йўқолиб, муллалар ҳам ҳалқдан хурмат кўрмайдиган бўлиб қолишади^[70].

[70] Буюк олим Сайид Абдулҳаким Арвосий “раҳматуллоҳи алайх” Истанбулда ёзган «Асхоб-и киром» рисоласида марҳамат қиладиларки: «Расулуллоҳнинг муборак қизлари ҳазрати Фотима орқали қиёматгача давом этадиган авлодлари Аҳли байтдирлар. Буларни осий бўлсалар ҳам севмоқ лозим. Буларни севиш қалб билан, бадан билан ва мол билан ёрдам бериш, хурмат ва ҳақларига риоя қилиш, инсоннинг иймон билан жон таслим қилишига сабаб бўлади. Суриянинг Ҳамо шаҳрида сайидлар учун маҳсус маҳкама бор эди. Мирсаги Аббосий халифалари замонида, Ҳасаннинг «родияллоҳу таоло анҳ» авлодларига «Шариф» исми берилиб оқ салла ўрашлари, Ҳусайннинг «родияллоҳу таоло анҳ» авлодига «Сайид» исми берилиб, яшил салла ўрашлари қарорлаштирилган эди. Бу муборак сулоладан тугилган муборак болалар, икки гувоҳ ёнида ҳоким ҳузурида рўйхатга олинарди. Султон Абдулмажид Ҳон «раҳматуллоҳи таоло алайх» замонида масон бўлган Рашид Пошо, инглизларнинг амри билан бу маҳкамаларни бекор қилди. Насли паст ва мазхабсиз бўлгандарга ҳам сайид дейила бошлади. Уйдирма ажам сайидлари ҳар тарафга ёйилди. «Фатово-и ҳадисия» китобида айтиладики: «Исломиятнинг илк замонларида Аҳл-и байтдан бўлгандарнинг ҳаммасига Шариф дейиларди. Масалан «шариф-и Аббосий», «шариф-и Зайналий» каби. Фотимиј сultonлари шия эди. Шунинг учун улар факат Ҳасан ва Ҳусайн авлодига «шариф» дедилар. Мисрдаги туркман сultonларидан Ашраф Ша’бон бин Ҳусайн 773 [м. 1371] йилда сайидларнинг шарифлардан ажралиб туриши учун яшил салла ўрашларини амр қилди. Бу одатлар ҳар ерга ёйилган бўлса ҳам, шарий қиймати йўқдир.» «Миръот-и коинот» китобида ва «Мавоҳиб-и Ладунний»нинг туркча таржимасида ва Зарконий шархида, еттинчи мақсаднинг учинчи фаслида, бу хусусда тафсилот бор.»

16. Шияларнинг мотамгоҳларини бузиш фарз эканлиги, чунки бидъат ва залолат эканлиги, Пайғамбар ва халифалари замонида бундай нарсалар бўлмаганини айтиш керак. Инсонларнинг у жойларга боришини ман этиш, воизларнинг сонини камайтириш, воизлардан ва мотамгоҳ эгаларидан солик олиш даркор.

17. Бутун мусулмонларга эркинлик, хуррият деган шиорлар баҳонасида: «Ҳар бир инсон хоҳлаган ишини қилиши мумкин. Амр-и маъруф ва нахй-и мункар ва Ислом аҳкомини ўргатишфарзэмас»- денглар. [Ҳолбуки Исломиятни ўрганиш ва ўргатиш фарз бўлиб, мусулмонларнинг биринчи вазифасидир.] Ва яна шуни уларнинг онгига қуиши керакки: «Христианлар ўз динларида, яхудийлар ҳам ўз динларидадир. Ҳеч ким ҳеч кимнинг қалбини ўзгартира олмайди. Амр-и маъруф ва нахй-и мункар халифанинг вазифасидир.»

18. Мусулмонларнинг кўпайишига моне бўлиш учун, туғиши чеклаш ва бирдан ортиқ хотин билан уйланишга тўсиқ бўлиш керак. Никоҳни баъзи шартларга боғлаш, масалан: «Араб эронлик билан, эронлик араб билан, турк ҳам араб билан оила куриши мумкин эмас»- каби қонун - қоидалар чиқариш мумкин.

19. Исломнинг ёйилишига ва мусулмон бўлмаганларга ўргатилишига, тарғиб қилинишига қатъян йўл бермаслик керак. Ислом ёлғиз арабларнинг дини, деган тушунчани ёйиб, онгларга сингдириш керак. Бунга далил сифатида Куръондаги: «**Бу (китоб) Ўзинг ва қавминг учун бир зикрdir**»- оятини келтириш керак.

20. Савоб учун курилган Хайрия муассасаларининг ҳажми қисқартирилиб, барчасини давлатга оид ҳолга келтириш ва буни шу даражага етказиш керакки, халқ масжид, мадраса ва шунга ўхшаш хайр муассасаларини куришга қурби етмайдиган ҳолга тушсин.

21. Мусулмонларни Куръондан шубҳалантириш мақсадида, ичida камчилик ва ортиқчаликлар бўлган,

ўзгартирилган Қуръон таржималарини чоп этиб, айтасизки: «Куръон бузилибди. Бир бирига ўхшамайди. Бирида бўлган оят бошқасида йўқ.» Яхудий, христиан ва бошқа гайри муслимларни таҳкирловчи ва жиҳодни, амр-и маъруфни, нахй-и мункарни амр қилувчи оятларни Куръондан чиқариб ташланглар^[71]. Куръонни бошқа тилларга, мисол учун туркча, форсча, ҳиндча ва бошқа тилларга таржима қилиб, Араб мамлакатларидан бошқа ерларда унинг арабча ўқилишига тўсқинлик қилинглар ва яна бу давлатларда Аzon, Намоз ва Дуоларнинг арабча ўқилишига чек кўясиз.

Худди шу тарзда ҳадислар ҳакида ҳам мусулмонларни шубҳага туширасизлар. Куръон учун режаланган таржима, танқид ва таҳрирни ҳадисларга ҳам тадбик қилиш лозим.

«Исломни қандай емира оламиз» деган бу китоб ҳақиқатан жуда мукаммал эди. Эндиликда олиб борадиган ишларимизда бизга тенги йўқраҳбар эди. Секретарга китобни топшириб мамнуниятимни билдирганимда менга: «Билиб қўйки, бу майдонда ёлғиз эмассан. Сенга ўхшаган жуда кўп одамларимиз бор. Бу иш билан шуғулланиш учун ҳозиргача

^[71] Инглизлар бу ишларида муваффак бўла олмадилар. Чунки Қурони каримни ўзгаришлардан Аллоҳу таоло муҳофаза қилмоқда. Инжилни эса муҳофаза қилишга ваъда бермаган. Шунинг учун соҳта Инжиллар ёзилди. Булар ҳам ўтган вақт мобайнида жуда катта ўзгаришларга учради. Буларга дастлабки ўзгартиришни Болиус[Павлос] исмли бир яхудий киритди. Ҳар асрда, асосан Истанбулдаги Рум императорларининг биринчиси бўлмиш Константин тарафидан 325 йили Изникда [Никея] тўплатилган 319та попдан иборат ҳайъат, Инжилларга катта ўзгартишлар киритди. 931(м.1524) йилда немис попи Мартин Лютер **«протестант»** мазҳабига асос солди. Рим Папасига тобе бўлган христианларга **Католик** дейила бошлади. Католик ва Протестантларнинг бир-бирига килган конҳўрликлари, Сант Варфоломей қиргини, Шотландия жиноятлари ва Инквизиция судларидаги фожеалар, ноҳақликлар христиан тарих китобларида ҳам қайд этилган. 446 (м.1054) йилда Истанбул [у пайтда Константинополь эди]- папаси Михаил Киролариус Пападан ажраб чиқиб **Ортодокс** [Православ] черковига асос солди. Милодий 571 йилда ўлган Яъкуб[Яков] **Сурёний** фирмасини, 405 йилда оламдан ўтган Марон Суриядга **Мароний** фирмасини, Америкалик Шарл Русселин 1872 йилда **Яхова шоҳидлар** фирмасини қурди.

Нозирлигимиз беш минг кишини вазифалантириди, яқинда Нозирлик бу рақамни юз мингга етказишни мўлжалляяпти. Юз минг кишилик куч билан ишга киришганимизда, мусулмонларнинг тамомига ҳоким бўлиб, бутун Ислом мамлакатларини бўйсундирган бўламиз.»

Секретар кейин сўзларига бундай давом этиб: «Сенга яна бир хушхабарни ҳам билдириб қўяйин, бу программани амалга ошириш учун бизга кўпи билан бир асрлик вақт кифоя қиласди. Биз у кунларни кўрмасак ҳам, албатта болаларимиз кўради. Мана бу ибратли сўз нақадар тўғри: «Бошқаларнинг экканини едим, у ҳолда мен ҳам бошқалар учун экаман». Инглизлар бу ишни амалга оширсалар, бутун христианлар оламини шод қилган ва уларни ўн икки асрлик балодан холос қилган бўлишади. Чунки, асрлар бўйи давом этган салибчи муҳорабалари [салб юришлари] ҳеч қандай фойда келтирмади. Мўғуллар [Чингиз лашкари] ҳам Исломни тагтамири билан йўқотиш учун бирор арзигулик нарса қилди деб айта олмаймиз. Чунки, уларнинг қилган ишлари бирлаҳзалик ва плансиз эди. Улар душманликларини ошкор қилувчи ҳарбий йўлни, яъни жанг йўлини танладилар. Шу туфайли тезда чарчаб колишибди. Бироқ ҳозирги давлатимизнинг эҳтиромли арбоблари Исломни гоят пухта ва мукаммал планлар ва сабрлилик билан ичкаридан емириш учун ҳаракат қилмоқдалар. Ҳарбий куч ҳам ишлатишимиш керак бўлиши мумкин. Лекин бу иш, энг сўнгги босқичда, яъни Исломни емириб битгандан кейин ва ҳар тарафини заҳарлаб ҳеч қачон қайта ўзига келолмайдиган ва биз билан жанг қила олмайдиган ҳолатга келгандагина бўлади»- деди.

Секретар гапига қўйидагича яқун ясади: «Истанбулдаги ходимларимиз жуда ақлли бир иш қилибдилар, яъни планларимизни айнан амалга оширишга муваффақ бўлибдилар. Нима қилибдилар дeng: Мұхаммадийларнинг ораларига кириб уларнинг болалари учун мадраса очибдилар. Черковлар ҳам барпо қилибдилар. Улар орасида ичкиликни,

қиморни, фиск-у фасодни [ва футбол клубларига бўлинишни] гоят чиройли бир усул билан ёйишга муваффақ бўлдилар. Ислом ёшларини динларидан шубҳалантиришга, ўз ҳукуматлари билан ораларига нифоқ ва мухолафат солишга, бошлиқларнинг, давлат арбобларининг уйларига христиан аёлларини тўлдириб, ахлоқларини бузишга киришибдилар. Биз ҳам ўша тактикани ишлатиб, уларнинг кучларини бўлиб парчалаймиз, динларидан совутиб, ахлоқларини барбод қиласдик. Қарабисизки бирлик ва ҳамжиҳатликларидан асар ҳам қолмайди. Ана шундан кейин тўсатдан бир уруш бошлаб, Исломни тагтамири билан кўпориб ташлаймиз^[72].»

^[72] Инглизлар исломиятни йўқотиш учун тайёрлаган йигирма бир моддалиқ хоин планларини икки улкан, Ҳиндистон ва Усмоний ислом давлатларини тўнтариш учун татбиқ қилишди. Ҳиндистонда Ваҳҳобий, Қодиёний, Таблиғ-и жамоат, Жамоат-и исломийя деган бузук ислом фирмаларини курдилар. Сўнгра инглиз армияси Ҳиндистонни осонлик билан ишғол қилиб, ўша буюк ислом давлатини йўқ килди. Ислом олимларини зиндонларда ўлимга тарқ этдилар. Султонни ҳам хибсга олиб, икки ўғлини чопиб пора-пора қилдилар. Асрлардан бери муҳофаза килиб келаётган қимматбаҳо молларни, надийда ва гузийда такинчоу олмосларни, ҳазиналарни талон-тарож қилиб, кемалари билан Лондонга ташидилар. Ҳинд сultonларидан Шоҳ Жаҳоннинг 1041 (м.1631) йилда хоними Аржуманд бегимнинг Аградаги кабри устига курдирган Тож Маҳал мақбарасининг деворларидан ўйиб олиб ўғирлаб кетилган олмос, зумрад, ёқут каби қимматбаҳо тошларнинг ўрни ҳозир лой билан суваб қўйилган. Бу сувоқлар, инглиз ваҳшийлигини дунёга эълон қилиб турибди. Инглизларнинг жирканч баширасини кўрмокчи бўлганлар мунгайиб турган Тож Маҳалга қарасин. Ўғирланган ўша молу ҳазиналарни инглизлар ҳамон Исломиятни йўқотиш учун сарфламоқда. Бир ислом шоири: «Золимнинг зулми бор бўлса, мазлумнинг ҳам Аллохи бор!» деганидек, адолати илоҳия тажаллий қилиб, Инглиз кофирилари Иккинчи жаҳон урушида жазоларини топди. Немисларнинг Англияни ишғол қилишидан кўрккан мустамлакачи инглиз бойлари, черков мансублари ва давлат ходимлари бола-чақалари билан ўн минглаган ислом душмани, кемаларда Америкага қочиб кетаётганда, немисларнинг «Graf von Spee» ва шунга ўхшаш икки ҳарбий кемасидан сувга ташлаб қўйилган магнитли миналарга дуч келиб, ашқол-дашқоллари билан Атлантика океани қарига равона бўлдилар. Урушдан кейин Нью-Йоркдаги «Бирлашган Миллатлар Инсон Хукуқлари» маркази қабул қилган карор оқибатида

инглизлар бутун дунёдаги мустамлакаларини ташлаб чиқиб кетишига мажбур бўлдилар. Англия Мустамлакалар Назоратининг асрлар бўйи талон-тарож килиб келган даромад манбаларининг катта қисмидан ажраб қолди. Ва охирида кичиккина Британия ороли билан чекланишга мажбур бўлган инглизлар, озик-овқат маҳсулотлари ва зарур эҳтиёж молларини талон билан оладигандай аянчли аҳволга тушдилар. 1948 йили Туркияда Генералиссимус Солих Омуртак бей бир зиёфатда: «Лондонга расмий меҳмон сифатида борган бўлсан ҳам, бирон марта столдан тўйиб ўрнимдан турганимни эслай олмайман. Қайтиشا Италияда қуруқ макарон билан қорин тўйғазишга мажбур бўлдим.»- деган гаплари беихтиёр хотирамга келади.

Саноуллоҳ-и Дехлавий “раҳматуллоҳи алайх”, Моида сурасининг саксон иккинчи ояти каримасини тафсир килганда, марҳамат қилиб айтадиларки: «Мұхәйиссүнна Ҳусайн Бегавий ҳазратлари, Насронийларнинг ҳаммаси ҳам мушриқ әмаслигини билдирган. Чунки ширк деб - бирор нарсага илоҳлик сифати иснод қилиб, унга ҳурмат кўрсатишга, яъни унга ибодат қилишга айтилади. Мушриклар, яхудийлардек мусулмонларга ашаддий душманларлар. Мусулмонларни ўлдирадилар, мамлакатларини, масжидларини вайрон қиласдилар. Қуръони каримни ёқадилар.» Имом-и Раббоний “раҳматуллоҳи алайх” учинчи жилд, учинчи мактубда марҳамат қилиб айтадиларки: «Аллоху таолодан бошқа бирор нарсага [ёки кимсага] ибодат қилувчи кимсага мушриқ дейилади. Бир Пайғамбарнинг шариатига тобе бўлмаган кимса мушриқдир.» Ҳозир дунёдаги христианларнинг ҳаммаси, Мухаммад алайхиссаломга ишонмаганларлари учун кофириллар. Булардан кўпчилиги «Исо - худодир, ёки уч тангридан биридир», деганлари учун мушриқдилар. «Исо - Аллоҳнинг кули ва Пайғамбаридир», дегувчи насорога Ахл-и китоб дейилади. Лекин ҳаммаси ҳам Исломиятга ва мусулмонларга душманлик килмоқда. Уларнинг бу ҳаракатлари инглиз идорасининг бошқаруви ва назорати остида давом этмоқда.

Христианларнинг ҳозир ўн бир савол уйдириб чиқариб бутун ислом мамлакатларига тарқатाइтганлиги ҳакида x.1412 (м.1992) йилда хабар топдик. Бангладешдаги ислом олимлари бунга жавоб ёзиб папаларнинг шармандасини чиқардилар. Истанбулдаги “Ҳакиқат Китобуи”миз бу жавобларни «Ал-Ақозиб-ул-жадидат-ул Христиания» исмли китобга жамлаб, бутун дунёга тарқатмоқда.

Биринчи Қисм

ЕТТИНЧИ ФАСЛ

Биринчи сирнинг мазасини тотиб кўргач, иккинчи сирни ҳам ўрганиш иштиёқи менга ҳеч тинчлик бермасди. Ниҳоят бир кун секретар, сўз берган 2 чи сирни ҳам очди. Иккинчи сир 1 асрлик муддат ичида, исломни йўқ қилиб, унноттириш гояси билан, ташкилотда бу мақсадда ишлаган юқори лавозимли инглизларга маҳсус тайёrlанган, эллик саҳифалик бир план журнали эди. Ўн тўрт моддадан иборат бўлган бу планни, мусулмонларнинг қўлларига тушиб қолмаслиги учун жуда яширинча қўлланар эдик. Бу планлар қўйидагича эди:

1 – Бухорони, Тожикистонни, Арманистонни, Ҳурсон ва атрофини забт этиши учун, рус чори билан жуда яхши иттифоқ қуришимиз керак. Яъни руслар билан чегарадош бўлган Турк [Туркистон] ерларини ҳам истило қилиш учун руслар билан ҳамкорлик қилиш лозим.

2 – Ислом оламини, ҳам ичкаридан, ҳам ташқаридан емириш учун Франция ва Россия билан ҳамкорлик қилмоғимиз керак.

3 – Турк – Эрон ҳукуматлари орасида жуда шиддатли фитна ва ихтилофлар чиқариб ҳар икки тарафда миллатчилик ва қавмият фикрларини ривожлантиришимиз ва қувватлантиришимиз лозим. Бир – бирига қўшни бўлган бутун мусулмон қабила ва миллатлар орасига ва мусулмон мамлакатлари орасига фитна ва душманлик уругини экишимиз керак. Тарихга кўмилиб, сўниб йўқолиб кетганлари билан бирга барча бузук мазҳаб ва фирқаларни қайта жонлантириш ва бир – бирларига қарши қайраб қўйишимиз даркор.

4 – Ислом мамлакатларидан баъзи бўлакларни ғайри муслимларнинг қўлларига беришимиз керак. Масалан: Мадинани яхудийларга, Искандарияни христианларга, Иморани соибага, Кармоншоҳ атрофини Алини илоҳ ўрнига қўйган нусайрийларга, Мусул вилоятини язидийларга, Эрон кўрфазини ҳиндуларга, Траблусни дурзийларга, Қарс вилоятини арманилар ва алавий [қизил бош]ларга, Масқатни ҳорижийларга бериш керак. Шундан кейингина буларни пул, қурол-аслаҳа ва керакли маълумотлар билан таъминлаш лозим, токи булар исломнинг вужудида бирор тикан бўлсинлар. Ислом тамоман йиқилиб парчаланиб йўқолиб кетгунгача, буларнинг худудларини кенгайтириш керак.

5 – Усмоний мусулмон давлатини ва Эрон ҳукуматларини мумкин қадар бир-бирлари билан ҳеч келиша олмайдиган кичкина маҳаллий давлатчаларга бўлишни режалаштириш керак. Зоро шундай бир назария бордирки: «парчала, ҳукумронлик қиласан» ва «парчала, йўқ қиласан».

6 – Ислом дунёсида рад қилинган, тақиқланган мазҳаб ва динларни қайта тирилтириб, ҳаётга татбиқ қилиш ва ўзимиз ижод қиласидиган ҳар бир динни мусулмон халқларнинг ҳар бирининг урф-одати, ҳаво ва ҳавас [شاҳвоний орзу]ларига мос келтириш учун жудаям қалтис бўлган нозик бир режа тузишимиз керак. Шиялар мамлакатида тўрт дин ижод қиласиз:

- 1 – Ҳазрати Хусайнни илоҳлаштирувчи дин,
- 2 – Жаъфари Содиқни илоҳлаштирувчи дин,
- 3 – Махдийни илоҳлаштирувчи дин,
- 4 – Али Ризони илоҳлаштирувчи дин.

Биринчиси Карбалога, иккинчиси Исфаҳонга, учинчиси Самаррага, тўртинчиси эса Хурсонга аталиши керак. Айни пайтда Суннийларнинг мавжуд тўрт мазҳабларини ҳам бир-биридан айириб, тўрт дона мустақил дин ҳолига келтиришимиз керак. Буларни амалга оширгандан кейин, Наждда янги бир ислом фирмаси қуриб, ораларида қонли урушлар содир қиласиз. Тўртта мазҳабга хос бўлган аҳли

суннат китобларини йўқ қилишимиз керак. Ана шундагина бу фирмалардан ҳар бири факат ўзларини мусулмон санаб, бошқаларини қатли вожиб кофирлар деб билишади.

7 – Зино, ливота яъни гомосексуаллик, ароқхўрлик ва қумор билан мусулмонларнинг орасига фитна-фасод уруглари сочилади. Бу иш учун ўша мамлакатларда яшайдиган ғайримуслимлардан фойдаланилади. Улардан бу мақсадни амалга ошириш учун жуда катта қўшин ташкил қилмоғимиз лозим.

8 – Ислом мамлакатларида қобилиятсиз раҳбарлар, золим қўмондонлар етиштириш ва буларни ҳукуматнинг бошига келтириб, шариатга итоатни тақиқлайдиган қонунлар чиқартиришга катта аҳамият беришимиз керак. Уларни, баъзи шаҳватларини қондириб Мустамлака нозирлигининг айтганларини сўзсиз бажарадиган қўғирчоқларга айлантиришимиз керак. Ўшалар воситаси билан мусулмонларга ва ислом мамлакатларига ўз истакларимизни, уларнинг ўз қонунларининг жабри билан ишлатишимиш дакор. Шариатга амал қилишни жиноят, ибодат қилишни қолоқлик, ибтидоийлик ҳолига келтиришимиз керак. Мусулмон мамлакатларидаги ҳукумат одамларини, иложи борича, аслиғайримуслим бўлган кимсалардан сайлатишимиз керак. Буни бажариш учун баъзи жосусларимизни мусулмон қиёфасига, дин пешвоси шаклига киргазиб, истакларимизни ижро этишлари учун юксак лавозимларга келтиришимиз лозим^[73].

9 – Мумкин мартаба арабчанинг ўрганилишига тўсқинлик қиласиз. Арабчадан бошқа тилларни, масалан: Форсчани, курдчани ва пештучани ёйишимиз шарт. Араб

^[73] Инглизлар бу ишларни муваффақиятли амалга оширдилар. Мустафо Рашид пошо, Али пошо, Фуад пошо ва Тальят пошо каби масонларни ва яхудий, арманий насли пастварини ҳукумат бошига ўтказишиди. Абдуллоҳ Жавдат, Мусо Козим, Зиё Гўкалп ва Абдуҳ каби масонларни динда гапи ўтадиган ловозимларга келтиришиди.

мамлакатларида хорижий лицейларни тиклашва қуръон билан суннатнинг тили бўлган ҳақиқий соғ қурайш арабчасини йўқотиш учун маҳаллий араб шеваларини ривожлантириб, давлат тилига айлантириб, оммавийлаштиришимиз керак!

10 – Давлат одамларининг атрофига одамларимизни жойлаштириб, улар воситасида нозирлигимизнинг орзуларини татбиқ қилиш учун, одамларимизни ҳукумат ва давлат арбобларининг маслаҳатчилари ҳолига келтиришимиз керак. Бу ишнинг энг қулай йўли, қул тижоратидир: Қул ва канизак сифатида юборадиган жосусларни, аввало яхшилаб етиштиришимиз шарт. Сўнгра, мусулмон давлат одамларининг яқинларига, масалан уларнинг болаларига, аёлларига ва уларнинг олдида обрў-эътиборга эга бўлган инсонларга сотишимиз керак. Бу сотган қулларимиз, астасекин давлат одамларига яқинлашадилар. Уларнинг оналари ва мураббиялари бўлиб, билагузук билакни ўраб турганидек, улар ҳам мусулмон давлат одамларини ўз қучоқларига олиб ўраб туради.

11 – Миссионерликнинг соҳасини кенгайтириб ҳар синф ва касбларга айникса доктор, муҳандис, муҳосаба ва шунга ўхшаш касбларга киритишимиз лозим. Ислом мамлакатларида черков, мактаб, касалхона, кутубхона, ҳайрия ташкилотлари номи ва ниқоби остида пропаганда (ташвиқот), нашриёт марказлари очиш ва буларни ислом мамлакатларининг ҳар бир бурчагига ёйишимиз керак. Христианлик тарғиботи учун миллионлаган китоб бостириб бепул тарқатишимиз керак. Ислом тарихининг ёнида христиан тарихини ва Ғарб давлатлари ҳуқукини ҳам нашр қилиб оммавийлаштиришимиз зарур. Ислом улкаларидағи черков ва монастирларга роҳиб ва роҳиба сифатида ўз жосусларимизни жойлаштиришимиз лозим. Булар орқали ислом мамлакатларидағи христиан ҳаракатларини бошқариб, уларга раҳбарлик қилишларини таъминлашимиз керак. Мусулмонларнинг ҳар бир ҳаракат ва фикрларини ўрганиб, бизга етказишларини ҳам йўлга қўйишимиз

лозим. Ислом тарихини бузиб, ўзгартириб ташлайдиган ва мусулмонларнинг ҳаёт тарзи, аҳволи билан шариатни яхшилаб ўзлаштириб олгач, уларнинг бутун китобларини ўз қўллари билан йўқотадиган, ислом илмларини барбод, олимларни бадном қиласидиган бир христиан армиясини тузишимиз шарт. Албатта бу армия, яъни бу қўшин илмий ходимлардан ташкил топган бўлади. Ҳар бири профессор, фан номзоди, фан доктори, илмий изланувчи, диншунос шайх каби унвонлар тагига яшириниб фаолият кўрсатишиади.

12 - Қиз-йигит барча Ислом ёшларининг бошларини айлантириб, Исломият ҳақида шубха ва тараддудга тушишларини таъминламоғимиз лозим. Мактаб, китоб, журнал [спорт клублари, кино фильмлар, телеканаллар] ва иш учун маҳсус етиштирилган ходимларимиз воситасида уларнинг ахлоқларини тубанлаштирамиз. Яхудий, христиан ва бошқа ғайри муслим ёшлардан таркиб топган бир яширин жамият очамиз. Бу жамиятда мусулмон фарзандларини қандай қилиб тузоқка тушириш йўлларини ўргатиб, ҳар бир шогирдимизни тирик тузоқ ҳолига келтирамиз.

13 – Ички уруш ва қўзғолонлар чиқариш учун ташвиқот қилиш ва ўз ораларида ва ғайри муслимлар билан доимо мужодала ҳолида бўлишларини таъминлаб туришимиз керакки қувватлари зоил бўлсин, тараққиётлари, иттифоқлари ҳам имконсиз бўлсин. Фикрий кучлари, молиявий томирлари хароб бўлсин. Ёш ва фаол бўлганлари йўқотилсин. Мамлакатда тинчлик, тотувлик ва ҳузурнинг ўрнини даҳшат, қўзғолон ва ихтилол эгалласин.

14 - Иқтисодлари таҳриб этилади, даромад булоқлари ва дехқончилик соҳалари вайрон қилинади, сув довонлари бузилиб дарёлар қуритилади. Инсонларда намоз ўқишига ва меҳнатга қарши (иш ҳақлари вақтида берилмай) нафрат ўйғотилади, дангасалик оммавийлаштирилади. Дангасалар учун ўйин жойлари очилади. Наркотик модда ва шароб исътемол қилиш оммавийлаштирилади. [Юқорида санаган моддаларимиз, бир бежирим харитага туширилиб, расм ва

шакллар билан изохланиб тушунтирилган эди. Инглизлар мана шу ўн тўрт модданинг ёрдами билан буюк Усмоний давлатини тўнтаришади. Ўрнига қурган давлатларининг идорасини эса Шотландия масонларининг кўлларига беришди. Улар ҳам Мустамлакалар назоратининг ушбу ўн тўрт моддасини ўз конституцияларига айлантириб, исломиятга ҳужум қилишга давом этяпти.]

Менга бу муҳташам ҳужжатнинг бир нусхасини бергани учун, секретарга миннатдорчиллик билдиридим.

Лондонда яна бир ой қолгандан кейин, такрор наждлик Мұхаммад билан кўришиш ниятида, Ирокка кетиш учун нозирлиқдан рухсат олдим. Сафар олдида секретар менга: «Наждлик Мұхаммад ҳақида бирон бепарвоникка йўл қўйма! Жосусларимиз юборган хисоботларига қараганда, наждлик Мұхаммад планларимизни амалга ошириш учун тузоққа илингандар ичидаги бизга жудаям аскотадиган энг муносиб ягона ахмоқдир.

Наждлик Мұхаммад билан очиқча гаплаш! Чunksи Исфаҳонда жосусларимиз у билан очиқча гаплашиб олишибди. У ҳам истакларимизни бир шарт билан қабул қилибди. Унинг шарти шу: Ўзининг янги диний фикр ва қарашларни эълон қилгач, унга ҳужум қиладиган давлат одамларидан ва олимлардан уни мухофаза қилиш учун етарли даражада мол ва қурол билан таъминлашимиз, Наждда унга кичкина бўлса-да, бирон беклик қуриб беришимиз керак. Нозирлигимиз унинг бу шартларини қабул қилди»- деди.

Бу хушхабарнинг севинчи билан қанот чиқариб учгим келиб кетди. Ўшанда секретардан бу хусусда, нима қилишим кераклигини сўрадим. Жавобида, «Наждлик Мұхаммад тарафидан ҳаётга татбиқ қилиниши учун нозирлигимиз жуда нозик бир план таёrlаган бўлиб, план қуйидагича:

1. Бутун мусулмонларни коғирга чиқариб, уларни ўлдириш, молларини мусодара қилиш, номусларига тажовуз қилиш, эркакларини кул, аёлларини чўри қилиб, кул бозорларида сотиш ҳалол – деб гап тарқатади.

2. Иложи бўлса, Каъбанинг бут эканлигини, инсонларнинг унга караб сажда қилишлари билан исботлаб, бузиш кераклигини таъкидлайди^[74]. Ҳаж ибодатини одатдан қолдириш учун, қабилаларни ҳожиларга ҳужум қилдириб, молларини талон-тарож қилишга ва ўзларни ўлдиришга ташвиқ қиласди.

3. Мусулмонларни халифага итоат қилишдан бош тортказишга уринади. Уларни халифага қарши исён қилишга ташвиқ қиласди ва бу иш учун кўшин тайёрлайди. Ҳар қандай баҳона билан Ҳижоз каттаконларига қарши уруш қилиш ва уларнинг обрўларини тушириш кераклигини онгларга сингдиради.

4. Макка, Мадина ва бошқа Ислом мамлакатларида бўлган мақбара, гумбаз ва муқаддас ерларни буд ва ширк эканликлари ҳақида фатво чиқариб, ийқитиш лозимлигини эълон қиласди. Мумкин қадар, Мұхаммад пайғамбарга, халифаларига ва бутун мазҳаб улуғларининг шанига доғ туширилиши ва тил текказилишига харакат қиласди.

5. Ислом мамлакатларида иложи борича инқилоб, зулм ва бекарорликни таъминлади.

6. Биз ҳадислардан баъзиларини бузганимиздек у ҳам ичига бегона нарсалар киритилган ва атайлаб чала ёзилган бир Қуръонни нашр қилишга мажбур қилинади^[75].

^[74] Бут деб: ибодат ва сажда қилиниб, ҳожатлар сўраладиган худо ўрнига кўйилган ҳайкалларга айтилади. Мусулмонлар ҳеч қачон Каъба учун сажда қилишмайди. Балки Каъбага қарши туриб, Аллоҳу таолога сажда қилишади. Ҳар намозда Каъба томонга қараб сажда қилгач, “Фотиха” сурасини ўқишиди. Бу сурада: «Эй! Оламларнинг ягона [бир] Рабби! Биз ёлғиз сенга ибодат қиласмиз. Ҳар нарсани ёлғиз Сендан истаймиз» дейилади.

^[75] Машхур ва мўтабар китоблардаги ҳадиси шарифларда қўшимча ва нуксон бор дейиш, катта тухмат хисобланади. Мингларча ҳадис олимининг ҳадиси шарифларни қандай тўплаганларидан озгина хабари бўлган кимса бундай чиркин ёлғонларни тилига олмайди ва бундай бўхтонларга асло ишонмайди.

Секретар, юқоридаги олти моддалик планни айтгандан кейин: «Бу улкан режа сени зинхор чүчитмасин. Чунки бизнинг вазифамиз, исломиятни йўқ қиласиган уруғларни сочишдан иборатдир. Ҳали бу ишни тамомлайдиган насллар оркамиздан келади. Инглиз ҳукумати сабр қилишга ва майда, лекин соғлом қадамлар билан юришга одатланган эди. Улуг ва эсдан оғдирувчи ислом инқилобини амалга оширган Мұхаммад Пайғамбар ҳам, оддийгина бир инсон эмасмиди? Мана бизнинг наждлик Мұхаммад ҳам ўз пайғамбариdek катта инқилоб қилишга ваъда берди»- деди.

Бир неча кундан кейин Нозир ва секретардан изн олдим, оила ва дўстларим билан хайрлашиб, тўғри Басрага йўл олдим. Уйдан чиқаётганимда кичик ўғлимнинг «Дада, тезда қайтинг!»- деганини эшитиб беихтиёр чиққан кўз ёшларимни хотинимдан яшира олмадим. Узоқ ва машаққатли сафардан кейин, ниҳоят кечаси Басрага кириб бордим. Абдуризонинг уйига бориб, уни уйғотдим. Мени кўриб жуда севинди ва мени меҳмон қилди. Уша кеча у ерда қолдим. Эрталаб менга «Наждлик Мұхаммад келди ва сенга мана бу хатни ташлаб кетди»- деди. Хатни очим ўқидим. Ўз юрти Наждга кетганини ва адресини ёзганди. Мен ҳам ҳаялламай Наждга отландим. Чидаб бўлмайдиган, азобли йўлни босиб ўтиб, у ерга етиб бордим. Наждлик Мұхаммадни уйида топдим. Жуда озис кетганди. Унга ҳеч қандай мухим нарса ҳакида оғиз очмадим. Кейинчалик уйланганини эшитдим.

Биз орамизда, мени сўраганларга унинг хизматчи қули эканлигимни, у мени бир олис жойга юборгани ва сафардан энди қайтганимни айтиши тўғрисида келишиб олдик. У келишувга биноан сўраганларга мени юқоридагидай танитиб юрди.

Наждлик Мұхаммаднинг ёнида икки йил қолдим. Даъватини эълон қилиш учун бир режа туздик. Ниҳоят ҳижрий 1143 [м. 1730] йилда уни муваффақ бўлишига ишонтириб, далда ва жасорат бердим. У ҳам атрофидаги ёрдамчи тўплагач, унчалик очик бўлмаган жумлалар билан даъватини ўзига жуда яқин бўлган инсонларга

тушинтиришдан бошлади. Сўнгра даъватини кундан кунга кенгайтириб борди. Уни душманларидан кўриқлаш учун атрофига ҳимоячиларни қўйдим. Уларга истаганларича мол ва пул бердим. Наждлик Мұхаммаднинг душманлари хужум қилмоқчи бўлган пайтларда муҳофизларнинг ғайратларини орттирадим, ва уларни руҳан қўллаб-кувватлардим. Даъвати ёйилган сайн, муҳолифлари кўпаярди. Унга суюгидан ўтадиган жавоблар берилган ва қаттиқ ҳужум қилинган вақтларда даъватидан воз кечмоқчи бўлардию лекин мен уни ёлғиз ташлаб қўймасдан, тушкунликка туширмасдан йўлидан қайтмаслиги учун қўллаб-кувватлаб турардим. Унга, «Эй Мұхаммад, Пайғамбар сендан ҳам кўп азият чекди. Биласан, бу шараф йўли. Ҳар бир инқилобчи каби сен ҳам бироз қийинчиликка таҳаммул, яъни бардош беришинг керак»- деб, уқтирадим.

Биз бу фаолиятларимиз билан кутилмаган пайт ва маконда душманларимизнинг ҳужумларига дучор бўлишимиз мумкин эди. Унинг муҳолифларига қарши, пул билан ёллаган жосусларимни қўйдим. Душманлари унга бирон зааратказишмокчи бўлган пайтларда одамларим мени хабардор қилишарди. Мен дарҳол уларнинг заарларини бартараф қилиб, вазиятни мўтадил холатга келтириб турардим. Бир сафар душманлари уни ўлдирмоқчи деган хабарни олдим. Тезда уларнинг тайёргарликларига қарши керакли тадбирларни олдим. Бу вақтга келиб, наждлик Мұхаммад ҳам, ўзига ўхшаган ақли саёзлардан анчасини илмоғига тушириб улгурган эди. Уша тарафдорлари ҳам ўз «шайх»ларига қарши уюштирилмоқчи бўлган суиқасдларни эшитиб, нафрат ўтида қарши ҳаракатга кўчишиди. Шу тариқа душманлар, қазиган чуқурларига ўзлари тушди.

Наждлик Мұхаммад плannинг ҳар олти моддасини ҳам ижро этишини менга ваъда берди ва «Хозирча, булардан фақат бир қисминигина бажо келтира оламан»- деди. Бу гапида унга ҳақ берардим. Чунки ўша пайт ва шароитда буларнинг барчасини бажариши ғайри мумкин эди.

У Каъбани бузиш моддасини амалга оширишни амри маҳол деб биларди. Бунинг устига Каъбанинг бут эканлигини эълон қилишдан ҳам бош тортди. Ичи расволанганд Қуръон ёзиг босишни ҳам рад этди. Бу хусусда у энг кўп Маккадаги шарифлардан ва Истанбулдаги ҳукуматдан қўрқарди. Менга «Бу икки масалани қўзгатадиган бўлсак, ҳалифа устимизга катта қўшин ташлашдан ҳам тоймайди» - деди. Унинг бу узрли сабабини қабул этдим. Чунки гапларида жон бор эди ва шароит, вазият ҳам қулай эмасди.

Бир неча йилдан сўнгра, Мустамлакалар назорати Дарьия амири Мухаммад бин Саудни ҳам сафимизга қўшиб олишга муваффақ бўлди. Менга Лондондан бу хабарни етказиш ва ҳар икки Мухаммаднинг орасида мухаббат ва хамкорликни таъсис қилиш учун бир хабарчи юборилди. Мусулмонларнинг қалбларини ва ишончларини диний йўлдан оклаш учун бизнинг наждлик Мухаммаддан; сиёсий йўлдан таъминлаш учун Мухаммад бин Сауддан фойдаланардик. Тарих ҳам далиллаб турибдики, динга суюнган давлатлар бошқаларга нисбатан ҳам узун умрли, ҳам қудратли, ҳам-да ҳайбатли ва улуғвор бўлишади.

Мана шу тариқа биз ҳам ҳалқнинг диний итоатидан, гайрат ва шижаотидан фойдаланиб, кун сайин қувватланиб, куч тўплаб, кенгайиб бордик. Давлат маркази, яъни пойтахт сифатида **Дарьийя** шахрини танладик. Дин сифатида эса янги ижод қилинган **“Ваҳҳобийлик”** динини тўхтовсиз тарғибот қилиб, ўргатдик. Мустамлака Нозирлигимиз янги қурилган Ваҳҳобий ҳукуматини яширинча кўллаб-қувватлар ва беминнат ёрдамини аямасди. Янги ҳукумат, арабчани ва чўл жангини жуда яхши ўзлаштирган ўн бир дона инглиз зобитини, яъни ҳарбийсини худди оддий қул олаётгандай қилиб сотиб олди. Биз бутун режаларимизни ўша офицерлар билан бирга тузардик Ҳар иккала Мухаммад ҳам биз чизган чизик бўйича юрарди. Нозирликнинг маҳсус топшириги бўлмаган пайтларда, ҳар қандай масаланинг ечими ва қарори бизнинг қўлимизда бўларди.

Бу ердаги жосуслар – барчамиз, турли араб қабилаларининг қизларига уйланиб олдик. Тўғриси, тан олиш керак, мусулмон аёлнинг хўжайнинг бўлган итоати ва вафоси бизга ҳаммасидан ҳам ёкиб тушди. Ҳозирча вазият жуда яхши.

Танбеҳ: Бу китобни диққат билан ўқиган кимса исломнинг энг катта душмани инглизлар эканлигини яхши тушуниб етади. Ҳозир бутун дунёдаги мусулмонларга ҳужум қилаётган, исломни дунёга ваҳшийлик қилиб танитаётган ваҳҳобийликни ҳам инглизлар курганини ва уларни ҳалигача парваришлаб келаётганини билиб олади. Озгина илми, ақли ва виждан бўлган инглизларнинг ўзлари ҳам, аждодлари планлаган бу олчоқ, манфур душманликларидан бехад нафрatlанишади.

Турли мамлакатларда истиқомат қилаётган мазҳабсизларнинг Ваҳҳобийликни ёйиш учун елиб - югуришаётганини эшитяпмиз. Ҳатто ораларида мана шу Хемфернинг эътирофлари китобини ҳаёлдан тўқиб чиқарилган ва Хемфердан бошқа шахслар тарафидан ёзилганини даъво қилиб юрганлар ҳам чиқаётгандилиги ҳабарлари келиб турибди. Лекин улар бу асоссиз сафсаталари учун ҳеч қанака далил, ҳужжат кўрсатиша олмаяпти. Ваҳҳобийларнинг китобларини ўқиб, уларнинг асл башарасини таниган буюк ислом олими Ҳабиб Алавий бин Аҳмад Ҳаддод “**Мисбоҳ-ул-аном**” номли китобида, инглизларга сотилган Мухаммад бин Абдулваҳоб билан Хемфер тайёрлаган олчоқ, жирканч ёзувларига васиқа ва далиллар билан муносиб жавоблар берган. 1216 [м.1801] йилда ёзилган бу китоб 1416 [м.1995] йилдан бери Ҳакиқат Китобуи тарафидан оғсет усулида нашр қилиниб, бутун ислом оламига юборилмоқда. Инглизлар қанчалик уринсалар, меҳнат қилиб тер тўксалар ҳам, ҳақиқий мусулмон бўлган Аҳли суннатни йўқота олмайдилар, аксинча ўзлари йўқолиб нобуд бўлишади. Чунки, Аллоҳу таоло Исро сурасининг 81чи оятида, йўлдан адашган гумроҳларнинг албатта бир куни пайдо бўлишини, лекин ҳақ йўлнинг қаршисида мағлуб бўлиб, тору мор бўлишларини бизларга муждалаган.

Иккинчи қисм

ИНГЛИЗЛАРНИНГ ИСЛОМ ДУШМАНЛИГИ

Инглиз жосусининг биринчи қисмда билдирилган эътирофларини ўқиганлар, инглизларниң дунёда мусулмонлар учун қанчалик қабих, ёвуз тузоклар, сүиқасдлар режалаганлари хақида маълумот олишади. Биз қуида Инглиз Мустамлакалар Нозирлиги [Мустамлакалар вазирлиги] томонидан жосусларга берилган амрларниң дунё мусулмонлари устида қандай татбиқ қилингани ва миссионерларниң фаолиятларига қисқача тўхталамиз.

Инглизлар мағур ва ўтакетган такаббур миллат бўлиб, ўз шахсларини ва ватанларини қанчалик хурматга лойик кўришса, бошқа инсонларни ва мамлакатларни ҳам, шу даража паст кўришади.

Инглизларниң фикрича инсонлар уч қисмга ажralади: Биринчиси: Инглизлар бўлиб, ўзларини Аллоҳнинг инсон сифатида яратган энг мукаммал мавжудоти деб билишади. Иккинчиси: оқ танли Оврупалик ва Америкаликлардир. Буларниң ҳам, хурматга лойик бўлишлари мумкин эканлигини қабул қилишади. Учинчиси эса: биринчи ва иккинчи қисмга кира олмаган инсонлар. Булар, инсон билан ҳайvon орасида турадиган бир махлук саналиб, асло хурматга лойик кўрилмагани каби хуррият, истиқтол ва ватан деган қадриятлар ҳам уларга хос эмас. Булар, айниқса инглизлар тарафидан қул қилиш учун яратилган.

Инглизлар мана шундай фикрда ва муносабатда бўлган ўз мустамлакаларининг ахолиси билан ҳатто бир жойда ўтиришга ҳам хазар қилишади. Мустамлакаларига айлантирган ўлкаларниң турли жойларида инглизларга

махсус клублар, казинолар, ресторанлар, ҳаммомлар, ҳатто магазинлар ҳам хизмат кўрсатарди. Маҳаллий аҳоли эса бу жойларга киролмасди.

XX - аср бошларида Ҳиндистонга қилган саёҳатлари билан машҳур бўлган Француз мұхаррир Марсель Перно (Marcelle Perneau) «Ҳиндистон саёҳатидан таассуротлар» китобида айтадики:

«Европада шухрат қозонган, ҳатто баъзи университетлар тарафидан профессорлик унвонига ҳам лойик кўрилган бир Ҳинд олимига Ҳиндистондаги бир Инглиз клубида учрашиш учун сўз бергандим. Ўшанда ҳиндли келган, лекин инглизлар унинг обрўсини ҳам назар писанд қилмай ичкарига олишмабди. Бундан хабардор бўлгач, қаттиқ туриб олганим учун ҳиндли билан клубда учрашишга аранг муваффак бўлдим.»

Инглизлар ўзларидан бўлмаган ҳалқларга ҳатто ҳайvonларга ҳам раво кўрилмаган ёмон муомалада бўлганлар.

Йиллар бўйи ваҳшийча, аёвсизча зулм ўтказган энг катта мустамлакалари бўлган Ҳиндистоннинг Амритсар шаҳрида [м.1919] бир куни диний маросимлари сабабли йиғилган бир гуруҳ ҳиндулар ўз ишлари билан банд бўлиб, шу атрофда велосипедда айланниб юрган инглиз хотин миссионерига керакли хурмат-эҳтиромни кўрсатишмайди. Миссионер уларни инглиз генерал Регинальд Диер (Reginald Dyer) га шикоят қиласди. Генерал дарҳол аскарларига амр бериб, ибодатхонада маросим билан машғул ҳалқнинг устига ўт очтиради ва ўн дақиқада етти юз кишининг ёстишини қурилади. Мингдан ортиқ киши яраланади. Генерал бунга ҳам қониқишил ҳосил қилмай, аҳолини уч кун ҳайvonдай эмаклаб юришга мажбур қиласди. Ахвол Лондонга шикоят қилинади. Ҳукумат тергов қилинишини амр қиласди.

Тергов учун Ҳиндистонга келган инспектор генералдан мудофаасиз ҳалқقا нима учун ўт очганини сўраганда,

генерал: «Бу ернинг қўймондони менман. Бу ердаги ҳар бир ҳарбий ижроатни мен бошқараман. Агар ўтган воқеани сўраётган бўлсангиз, мен ўша ишни лозим деб топдим ва аскарга буюрдим»- жавобини бергач, инспектор «жуда соз, хўш аҳолининг юз тубан судралиб юришини амр қилишингизнинг сабаби нимада?»- деб сўрайди. Генерал: «Хиндулардан бир қисми тангрилари олдида юз тубан бўлиб таъзим қилишади. Мен уларга бир инглиз аёлнинг Хинду тангрисичалик муқаддас эканлигини ва унинг олдида ҳам хурматсизлик эмас, балки, ер ўпишлари кераклигини тушунтиromoқчи бўлдим»- дейди. Инспектор халқнинг савдо сотиқ учун кўчага чиқишга муҳтоҷ эканлигини айтганида, генерал: «Агар булар инсон бўлсалар эди, кўчада юз тубан судралмасдилар, аксинча бир-бирига тулашиб кетган томлари текис уйларининг тепасига чиқиб одамга ўхшаб қаддини ғоз тутиб юрадилар»- деган жавобини беради. Генералнинг бу сўзлари инглиз матбуотида нашр қилингач, генерал қаҳрамон деб эълон қилинди. [Dyer Reginald Edward Narrett 1281 [м.1864] йилда туғилиб, 1346 [м.1927]да Англияда ўлди. Дунё тарихида «13 апрель 1919да Амритсар шаҳрида инглиз зулмига қарши кўтарилиган ҳалқни, шаҳарни конга белаб бостирган машхур инглиз генерали» сифатида номи қолган Диер Хинди斯顿нинг турли бурчакларида инглизларга қарши норозилик намойишлари тез-тез бўй кўрсата бошлагач, вазифадан олиниб, нафақага чиқариб юборилди. Лекин, инглиз Лордлар палатаси Диернинг ишларини олқишлиар билан кутиб олиб, унга давлат бюджетидан ёрдам қилинишини қарорлаштирди. Инглиз Лордлари ва Контларининг бошқа миллатларга бўлган мужосабати бу ерда ҳам очиқча кўринмоқда].

Инглизларнинг, ҳалқи оқ танли ва аслан Европали бўлган мустамлакалари билан, ҳалқи оқ танли бўлмаган ва туб аҳоли яшаётган мустамлакаларини идора қилиш шакли бир биридан фарқлидир. Биринчилари имтиёзли, ҳатто қисман

муҳториятга эга. Иккинчилари эса, зулм остида инграмоқда. Доминьон деб аталувчи биринчи тоифа мустамлакалар, ички ишларида мустақил, ташқи ишларида эса Англияга бўйсинади. Буларга Канада, Австралия, Янги Зеландия ва ҳоказолар киради.

Мустамлака ишлари икки алоҳида нозирлик, яъни вазирлик томонидан юритилар эди. Булар Мустамлакалар назорати ва Хинди斯顿 назоратидир. Мустамлакалар назоратини “Secretary of state for the Colonial department” (Инглиз мустамлакалари нозири) деган унвонли шахс бошқаради. Бу нозирнинг икки маслаҳатчиси ва тўртта ёрдамчиси бор. Маслаҳатчининг бири авом палатасидан сайланади. Қолган маслаҳатчи ва ёрдамчиларнинг вазифалари эса давомли бўлиб, ҳокимиятнинг ўзгариши билан булар ўзгармайди. Бу тўрт ёрдамчидан биринчиси Канада, Австралия ва баъзи ороллар билан, иккинчиси Жанубий Африка билан, учинчиси шарқий ва ғарбий Африка билан, тўртинчиси эса Хинди斯顿 билан шуғуланишади.

Ислом душманлиги, зулм, истибодод, хийла ва ҳиёнат пойдеворлари устига қурилган инглиз императорлиги ўзига «Устида қуёш ботмайдиган давлат» [ёки Буюк Британия] унвонини мунносиб кўрганди. Канада, Жанубий Африка, Янги Зеландия, Фуджи, Пасифик ороллари, Папуа, Тонга, Австралия, инглиз Белужистони, Бирмания, Аден, Сомали, Борнео, Бруней, Саравак, Хинди斯顿, Покистон, Бангладеш, Малайзия, Индонезия, Гонг-Конг, Хитойнинг бир қисми, Қибрис [Кипр], Мальта, 1300 [м.1882] йилдан бошлаб Миср, Судан, Нигер, Нигерия, Кения, Уганда, Зимбабве, Замбия, Малави, Багама, Гренада, Гујана, Ботсвана, Гамбия, Гана, Сьерра Леона, Танзания, Сингапур каби давлатлар инглизларнинг гегемонясини қабул қилишга мажбур бўлди. Бу давлатлар ҳам динларини, тилларини, урф-одатларини йўқотдилар. Ҳамда ер ости ва ер усти бойликлари инглизлар тарафидан талон-тарож қилинди.

XIX - асрдаги истелолари натижасида қуруқликнинг таҳминан тўртдан бирига ва дунё аҳолисининг деярли тўртдан биридан кўпроғига эга бўлган Инглиз Империясининг мустамлакалари орасида энг катта аҳамиятга молик бўлган ўлка Хинди斯顿 эди. Инглизларнинг жаҳон ҳокимиятини таъминлаб турган манба - Хинди斯顿нинг уч юз миллиондан кўпроқ бўлган аҳолиси [Хозир 1 миллиарддан кўп] ва битмас туганмас табиий бойликлари эди. Фақатгина биринчи жаҳон уришининг ўзидаёт Англия бу мустамлакасидан бир ярим миллион аскар билан бир миллиард рупия нақд пул ундирган эди. Бу даромаднинг катта қисмини Усмоний давлатини парчалаш учун ишлатишди. Тинчлик замонида эса, Англияning муаззам саноатини яшнатиб турган, Англияning иқтисодини ва молиясини қувватлантириб турган манба яна Хинди斯顿 эди. Хинди斯顿нинг бошқа мустамлакаларга нисбатан ўта аҳамиятли бўлишининг иккита сабаби бўлиб, биринчиси: Инглизларнинг дунёни эксплуатация қилишларига гов бўлиб турган Исломдинининг Хинди斯顿да оммавий бўлиши ва ҳокимият ҳам мусулмонларнинг қўлида бўлиши. Иккинчиси эса, Хинди斯顿 - дунёга донг таратган табиий бойликлар диёри бўлиши.

Англия Хинди斯顿дан айрилиб қолмаслик учун Хинди斯顿 йўли устида жойлашган бутун ислом ўлкаларига ҳужум қилди, фитна ва фасод тухумларини экиб, биродарни биродари билан уруштириб, бу ўлкаларга ҳоким бўлиб табиий ва миллий бойликларини ўз мамлакатига ташиб кетди.

Усмоний императорлигидаги вазиятларни хушёрлик билан кузатиш ва ҳар хил сиёсий ўйинлар орқали Усмонийлар билан Руслар орасида уруш алангасини ёқиб, натижада Усмонийларни Хинди斯顿га ёрдам бера олмайдиган ночор аҳволга тушириб, парчалаш ва нес-нобуд қилиб ишғол этиш режаси, хоин инглиз сиёсатининг асосини ташкил этарди.

Аслида Хинди斯顿га илк бор қадам босган оврупаликлар Португаллар эди. 904 [м.1498] йилда Хинди斯顿нинг

Малабар соҳилидаги Калкутта шахрига келган португалийлар тижорат билан шугулланишиб, қисқа вактда Хинди斯顿 тижоратини кўлга олишганди. Бир оз вакт ўтгач, голландияликлар гайрат сарф қилиб Хинди斯顿 тижоратини Португаллардан илиб кетишган бўлса ҳам кейинроқ Французларга бой беришди. Лекин французлар ҳам маккор инглизларга қарши бардош беришолмади.

Хинди斯顿даги ислом олимларининг улуғларидан аллома Муҳаммад Фадли Ҳақ Ҳайрободийнинг “Ас-Саврат-ул-Хиндиий” яъни **Хинди斯顿 ихтиоли** китоби ва бунинг “Ал-явоқит-ул-Михрий” хошиясида ҳам таъкидланганидек инглизлар илк бор x.1008 [м.1600] йилда Хинди斯顿нинг Калькутта шахрида тижорат хоналар очиш учун Акбар Шоҳдан изн олдилар. Яна шу йили қиролича Элизабет **East India (Шарқий Хинди斯顿)** компаниясининг низомномасини тасдиқлади. Низомномага кўра компания Англиядан ёлланмааскартўплаб, ўзхисобига қуроллантириш, денгиз флоти ташкил қилиш, Хинди斯顿га аскарий ва тижорий сафарлар тартиблаш имтиёзини, ҳуқуқини олган эди.

Акбар Шоҳ бузук эътиқодли одам эди. Бутун динларни бир хил даражада тутарди. Ҳатто, ҳар хил динларга мансуб олимларни тўплаб, бу динларнинг бирикмасидан ташкил топган, бутун инсонларга хитоб қиласидан умумий бир дин қуришга ҳам журъат қиласиди. «Дини илоҳий» деб атаган бу динни 990 [м.1582] йилда эълон қилди. Ўша тарихдан ўлимигача бўлган давр ичida бутун Хинди斯顿 ҳудудларида ва айникса саройда, ислом олимларига эътибор озайди ва Акбар Шоҳнинг динига хайриҳоҳлик билдирувчилар кўкларга кўтарилиди. Мана шундай қалтис ва нозик бир вақтда инглизлар Хинди斯顿га кириб олди. Биринчи Шоҳи Олам Муҳаммад Баҳодир Шоҳ бин Оламгир замонида Калкуттада ер сотиб олишди^[76]. Буларни муҳофаза

^[76] Биринчи Шоҳи олам бин Оламгир 1124 [м. 1712] да вафот этди.

баҳонасида аскар келтиришди. 1126 [м.1714] йилда Султон Фаррух Сир Шоҳни даволаганлари учун, бутун Ҳиндистонда ер сотиб олишлари учун изн берилди. 1174 [м.1760] йилда таҳтга ўтирган Шоҳи Олами Соний Бенгал вилоятини инглиз компаниясига ижарага берди. Бундан фойдаланган инглизлар ҳокимиятларини Бенгалдан Ўрта Ҳиндистон ва Ражпутаниягача (Рожистон) кенгайтирилар. Ҳиндистоннинг ҳар ерида, фитна ва низо чиқардилар. 1218 [м.1803] йилда инглизлар Шоҳи Олами Сонийни ҳокимиятлари остига олдилар. Дехлидан эълон қилинган фармонларни шоҳ номиданчиқардилар. Бирмуддатсўнгра, Бобурийлартарихида биринчи марта Шоҳи Олами Соний билан бир инглиз бош ҳокимининг рутба ва даражалари тенг савияга келтирилди. Мусулмон Ҳинд ҳукумдорларининг исмлари тангалардан олиб ташланди. 1253 [м.1837] йилда иккинчи Баҳодир Шоҳ ҳукумдор бўлди. У инглизларнинг қилган зулмларига чидай олмасдан, 1274 [м.1857] йилда инглизларга қарши аскарлари ва халқнинг турткиси билан катта бир қўзғолон бошлатди. Шу тариқа ўз номидан пул босдиришга ва хутба ўқитишга эришган бўлса ҳам, бунга қарши инглизларнинг жавоби ва зулми ҳам жуда шиддатли бўлди. Инглиз аскарлари Дехли шаҳрига киргач, уйларни, дўқонларни босиб, молларини, пулларини таладилар. Ёш, қари, хотин эррак демасдан бутун мусулмонларни, ҳатто болаларини ҳам қиличдан ўтказдилар. Шу даража зулм ўтказилди, шаҳарда ичимлик суви ҳам топилмайдиган танқисга айланди.

[ТАНБЕХ: Одам алайҳиссаломдан бугунгача ҳамма вақт, ҳамма жойда ёмон ва қабих кимсалар яхшиларга хужум қилиб тинчлик бермаган. Аллоҳу таоло ҳамма нарсани сабаблар билан яратмоқда. Ёмонларнинг жазоларини яна ёмон кимсалар воситасида бермоқда. Зулм, исканжя қилганларга жазоларини дунёда ҳам бермоқда. Ёмонлар ёнида яхшилар ҳам азобга дучор бўлмоқда. Булар, урушда ва баҳтсиз ҳодисаларда ўлган мусулмонларнинг барчаси

шахиддир. Дунёда қийноқларга дучор бўлган яхши, айбсиз мусулмонларга охиратда мўл неъматлар берилади. Охиратда ҳар қандай неъматга эришиш учун иймонли бўлишининг шарт эканлиги дин китобларида ёзилган. Бу китоблар дунёнинг ҳар ерида қўплаб топилади. Мана шу китобларни ўқиб кўриб, ишонмаганларга кофир дейилади. Исломиятни умуман эшитмаган кимса кофир бўлмайди. Эшитганида «**Ло илоҳа иллаллоҳ Муҳаммадун расулуллоҳ**» деган ва бунга ишонган инсон мусулмон бўлади. Ушбу калиманинг маъноси: «**Бутун ҳамма нарсани яратган бир Аллоҳ бор ва Муҳаммад алайҳиссалом Унинг расулидир**». Мусулмон бўлган киши, Унинг охирги пайғамбариға тобе бўлади. Дунёнинг кўп жойларида кофирлар ва золимлар айбсиз мусулмонларни, аёлларни, болаларни катл қилганлар. Ўлдирилган мусулмонлар шаҳид бўлади. Булар ўлдирилаётганда қийноқ азобларини сезмайдилар. Ўлим онда қабрда бериладиган жаннат неъматларини кўриб севинадилар. Шаҳидлар ўлаётганда асло ўлим азобини сезмайдилар. Аксинча севинадилар. Жаннат неъматларига эришадилар. Ҳадиси шарифда: «**Мусулмонларнинг қабри жаннат боғларидан бир боғдир**» деб марҳамат қилинди.]

Иккинчи Баҳодир шоҳнинг кўмондонларидан Баҳтхон, Султонни кўшин билан биргаликда чекинишга рози қилган бўлса ҳам, инглизларга яхши қўринишни хоҳлаган Мирзо Илоҳий Баҳш исмли бошқа бир кўмондон, Баҳодир Шоҳга қўшиндан ажralиб чиқиб ёлғиз таслим бўлса, инглизларни шоҳнинг бегуноҳ эканлигига, мажбуран қўзғолончи бошига айлантирилганига ишонтиришга ва шу йўл билан кечирилиши мумкин эканлигини айтиб тузокқа етаклади. Шундай қилиб Баҳодир Шоҳ орқага чекинган қўшиннинг асосий қисмидан ажralиб колдириб Дехли ичидаги Қалъаи Муаллодан 10 км масофадаги Хумоюн шоҳнинг мақбарасига яширинди.

Ахлоқсизлиги ва ифлослиги билан донг таратган ва ўша пайтларда инглиз армиясида айғоқчи офицер бўлган машхур папа Хадсон (Hudson), буни Ражаб Али деган бир

сотқындан эшитиб, вазиятни армия қўмондони генерал Уилсонга етказади ва шоҳни қўлга тушириш учун ёрдам сўрайди. Уилсон беришга пул ва аскари йўқлигини айтгач, Хадсон бу ишни бир неча киши билан ўз гарданига олишни таклиф этиб, Султоннинг таслим бўлиши учун жонига ва оиласига қасд қилинmasлиги ҳақида кафолат берилишини талаб қилади. Уилсон бу таклифни аввал рад этган бўлса ҳам, кейинроқ қабул қилди. Кейин 90 одами билан Ҳумоюн Шоҳнинг мақбарасига борган Хадсон Султонга ўғиллари ва хотинига тегмасликларига доир кафолат беради. Бу попга ишонган Боҳодир Шоҳ таслим бўлади. Ва кофилликка қарамай шу заҳотиёқ кишланлани зинданга ташланади. Хадсон кейинчалик султоннинг икки ўғли билан бир неврасини ҳам қўлга туширишга уринади. Лекин, Султоннинг икки ўғли ва неврасининг муҳофизлари кўп бўлгани учун тутолмайди. Сўнгра аввалги ҳийласини тақроран синаб кўриш учун Генерал Уилсондан уларга ҳам қасд қилинmasлиги доир кафолат олишни режалаштиради. Бу режага биноан Султоннинг икки ўғлига ва неврасига ҳар хил воситалар билан хабар юбориб, жонларига ҳеч қандай зарар келмаслиги ҳақида кафолат беради. Булар ҳам попнинг найрангларига ишониб таслим бўлишади. Хадсон, инглиз сиёсати ва ҳийласи билан тузогига илинтирган султоннинг икки ўғли ва неврасини қўлга олиши биланоқ занжирбанд қилдиради.

Шоҳнинг икки ўғли ва бир неврасини қўлини боғлаб Дехлига келтиаркан йўлда, Хадсон ёш шаҳзодаларни кийимларини ечиб, шахсан ўз қўли билан кўкракларига ўқ узиб шаҳид қилади ва қонлариданичади. Бу ёш шаҳидларнинг жасадларини, халқни қўрқитиш ниятида қалья дарвозасига остиради. Бир кун ўтгач бошларини кесиб, Инглиз бош ҳокими Хенри Бернардга (Henri Bernard) юборади. Кейин шаҳидларнинг гўштидан шўрва қайнатиб зинданга оч-нахор ётган шоҳга ва хонимига юборади. Жуда оч бўлганлари

туфайли “овқат”ни тезда оғизларига олган ота-она, ниманинг гўшти эканлигини билмаганликлари учун чайнай олмайдилар ва ютолмайдилар. Қайт қилишиб, товоқдаги шўрвани ҳам тўкиб ташлашади. Ўшанда Хадсон деган олчоқ роҳиб: «Нега емадингиз? Жуда мазали шўрва бўлганди. Ўғилларингизни гўштидан тайёрлагандим»- дейди ишшайиб.

Хижрий 1275 [м. 1858] йилда таҳтдан мажбурий равишда туширилган иккинчи Баҳодир Шоҳ, қўзғолон кўтариш ва Европаликларнинг ўлдирилишига сабаб бўлиш жиноятларидан айбланиб муҳокама қилинади. 29 марта умр бўйи қамоқ жазосига маҳкум қилиниб Ҳинд-и Чинга [Ҳиндиҳитой] [Ронгона] сургунга юборилади: 1279 [м. 1862] иили ноябрь ойида, ватанидан узок бир ўлкада, Гургоний [Бобурий] Ислом Империясининг охирги султони Баҳодир Шоҳ зинданда ҳаётдан кўз юмди. Аллома Фадли Ҳақ ҳам 1278 [м. 1861] йилда Андаман оролларидағи бир зинданда инглизлар тарафидан шаҳид қилинди.

Инглизлар 1294 [м. 1877] йилда Усмоний-Россия ҳарби пайтида Ҳиндиstonни Англия қироллигига тобе давлат деб эълон қилди. Машҳур Шотландия масон ложасига аъзо бўлган Мидҳат пошонинг Усмонли давлатини жангга олиб кириши, исломиятга қилган хиёнату заарларининг энг каттаси бўлди. Ўша пайтда Усмонли султонларидан Султон Абдулазиз хоннинг шаҳид қилиниши ҳам, инглизларнинг фойдасига яради.

Инглизлар, ўзлари етиштирган одамларини Усмоний давлатининг энг муҳим жойларига ўтқазиб қўйишганди. Бу давлат одамларининг фақатгина исми Усмонли, фикризикри эса ғирт инглиз эди. Буларнинг энг машҳурларидан бўлган Мустафо Рашид пошо охирги садраъзамлигига [бош вазир], олти кунлик садри аъзам бўлган пайти, 28.10.1857да инглизларнинг Ҳиндиston мусулмонларига қилган катта Дехли қатлиомини табриклаган эди. Ундан аввал ҳам Ҳиндиstonдаги инглиз зулмига қарши кўтарилган

мусулмонларни бостириш мақсадида Англиядан жўнатилган ёрдамнинг Мисрдан ўтиши учун Усмонийлардан рухсат сўралган эди. Бу изн ҳам, халифанинг қаршиликларига қарамай, яна ичимиздаги сотқин масонлар воситасида берилган.

Ҳиндистонда инглизлар асло янги мактаб очмаганлари каби Ислом шариатининг асоси ва энг очик васфи бўлган бутун мадраса ва бошланғич мактабларни ҳам тақиқладилар, ҳалқقا йўлбошлик қилишга яроқли бўлган бутун олимларни ва дин пешволарини шаҳид қилдилар. Ҳатто, талабалари билан бирга қатл қилдилар. Бу ерда 1391 [м.1971] йилда Ҳиндистонни ва Покистонни зиёрат қилган бир ахбобимизнинг айтиб берган кичик бир хотирасини нақл қилишни уйғун ва лозим деб топдик:

Ҳиндистонда Сарҳанд шаҳридаги Имоми Раббонийнинг ва бошқа авлиёнинг “қаддасаллоҳу сирруҳ” қабри шарифларини зиёрат қилгач Панипут шаҳрига, у ердан Дехлига бордим. Панипутнинг энг катта жоме масжидида Жума намозини ўқигач, жоме имоми бизни меҳмондорчиликка уйига даъват қилди. Йўлда қалин бир занжир билан қулфланган жуда катта бир дарвозани кўрдим. Устидаги битикларини ўқиганимда бунинг бир субён [бошланғич] мактаби бўлганини англадим ва имом афандидан бу эшикнинг нима учун қулфли турганини сўрадим. Имом афанди: «1367 [м.1947] йилда инглизлар одатдагидай хиндуларни бизга қарши қайраб Панипутдаги бутун мусулмонларни хотин-эркак, қари-ёш демасдан қатл қилдирдилар. Бу мактаб, ўша кундан бери қулфлидир. Бу занжир билан қулф бизга инглиз зулмини хотирлатади. Бизлар бу ерга кейинроқ муҳожир сифатида келиб жойлашдик»- деди.

Инглизлар хўжайн бўлган бутун Ислом мамлакатларида қилганларидек бу ерда ҳам Ислом олимларини, Ислом китобларини, Ислом мактабларини нобуд ва вайрон қилдилар. Қип қизил дин жоҳили бўлган, яъни диндан бехабар ёш

наслларни етиштирдилар. 1834 йилда Калькуттага келган машхур инглиз Лорд Макколи (Macaulay) форсча ва арабча ҳар турли китобнинг нашрини ва тарқатилишини, ҳатто босмага бериб қўйилганларини ҳам тўхтатишни, тақиқлашни амр қилди ва бу инглизлар тарафидан катта хурсандчилик билан кутиб олинниб, қўллаб қувватланди. Бу зулмларни айникса мусулмонлар зичроқ бўлган жойларда, жумладан Бенгалда талабчанлик билан татбиқ қилишди.

Инглизлар Ҳиндистонда мадрасаларни беркитаркан саккизи қизларга маҳсус, юз олтмиш беш коллеж очдилар. Бу коллежларда етиштирган талабаларни, боболарининг динларига ва аждодларига душман қилиб, манқуртлаштирган эди. Ҳиндистонда зулм ва ваҳшийлик тимсолига айланган инглиз армиясининг учдан икки қисмини ўша манқуртлашган ва ўз миллатига душман қилинган христианлаштирилган ёхуд пул билан сотиб олинган маҳаллий аҳолининг ташкил қилиши энг аянчлиси эди.

1249 [м.1833] йил чиққан қонунлар, миссионерлик фаолиятларининг ривожланишига катта йўл очган ва натижада протестантларнинг диний ташкилоти Ҳиндистонда қувватланганди. Миссионерлик фаолиятлари ёйилмасдан ва Ҳиндистон бутунлай инглиз хокимиятига ўтмасдан аввал, инглизлар мусулмонларнинг иймонларига хурмат кўрсатар, байрамларида замбаракдан тўп оттириб қувончларига шерик бўлар, жоме-масжидларнинг таъмирига кўмаклашар ҳатто жомеъ, хонақоҳ, мақбара ва мадрасаларга оид ислом вакфларида вазифа олиб ишлашарди. 1833 ва 1838 йилларда Англиядан келган буйруклар инглизларнинг бундай фаолиятларина тақиқлади. Инглизлар аввалига дўст кўриниб, ёрдам қилиб, мусулмонларни ва ислом динини яхши кўришларини, доимо қўллаб-қувватлашларини ҳар мамлакатга намойиш қилиб, дунё мусулмонларини алдаб ишонтириш ва бунга муваффақ бўлгандан кейингина Исломиятнинг асосларини, мўтабар китоб, мактаб ва

олимларини аста-секин ва айёрлик билан йўқотиши тактикасини ишлатишганди. Бу тактика – Инглизларнинг Ислом динига қилган хужумларида доимо қўлланиб келган ўзгармас сиёсати эканлигини юкоридаги фаолиятлари хам очиқча кўрсатиб турибди. Улар мана шу икки юзламачи сиёсатлари билан мусулмонларга асло кечирилмайдиган душманлик қилишиб, исломиятнинг илдизини қуритишмоқда. Кейинчалик инглизчани расмий тил сифатида қабул қилдириш ва христианлаштирилган маҳаллий ёшлар етишириш ишлари авж олди. Бу мақсад билан тамоман миссионерларнинг контролида бўлган мактаблар очилди. Ҳатто, инглиз бош вакили Лорд Палмерстон (Palmerston) ва жуда кўп инглиз Лордлари «Ҳиндистон халқи хам христианлик неъматларидан баҳраманд бўлсин деб, Аллоҳ Ҳиндистонни Инглизларга ато этди» - деган сафсатани хам айтишди.

Лорд Макколи Ҳиндистонда қон ва ранг жиҳатидан Ҳиндли, лекин завқ, тушунча, иймон, ахлоқ ва онг жиҳатидан инглиз бўлган бир жамият етиширилиши учун тинмай куч сарфлари ва бошқалар тарафидан ҳам доимо қўллаб турилди. Шундай қилиб миссионерлар тарафидан очилган мактабларда инглиз тили ва адабиёти ва христианлик ўргатилишига кўпроқ аҳамият берилди. Фан илмларига [математика, физика, химия, ва ҳоказо] ҳеч аҳамият берилмади. Натижада инглиз тили ва адабиётидан бошқа илм номига ҳеч нарса билмайдиган христианлаштирилган кимсалар етишди. Булар ходим сифатида ҳар хил ташкилотларга жойлаштирилди.

Мусулмон бўлиб диндан чиққан кимса муртад бўлгани учун ва ҳиндлиларда диндан қайтганлар динсиз қабул қилингани сабаб христианлаштирилган маҳаллий ёшлар коғир саналиб оиласларининг меросидан улуш ололмасдилар. Миссионерлар бунга моне бўлиш мақсадида 1832 йилда Бенгал учун, 1850 йилда эса, умумий Ҳиндистон миқёсида бир қонун чиқариб, христиан бўлган маҳаллий муртад ва

динсизларнинг меросдан улуш олишларини таъминлашди. Шунинг учун ҳиндлилар, Ҳиндистондаги инглиз мактабларига «Шайтоний Дафтар» дейишиди. [Ҳиндистонда ва Усмонийларда расмий идора ва ташкилотларга «Дафтар» дейилади.] 1344 [м.1925] йилда Ҳиндистонни зиёрат қилган Француз мухаррир Марсель Перно (Marcelle Perneau) нашр қилган китобида айтадики: «Ҳиндистоннинг биринчи шахри бўлган Калькуттадаги қашшоқлик ёнида Париж ва Лондоннинг атрофидаги ботқоқ ва исқирт маҳаллалар ҳеч гап эмас. У ердаги кулбаларда инсон ва ҳайвонлар аралашиб кетган, ёш болалар йиғлар, хасталар эса инграшади. Уларнинг ёнида спирт ва наша олавериб бетоб йиқилган инсонларнинг, ўлиқдай ерларда сочилиб ётганини кўрасиз. Шунчалик оч, қашшоқ, заиф ва бетоб халойиқни кўриб туриб беихтиёр буларнинг қайси ишни ишлашга ҳоллари етаркан деган саволга жавоб топишга уринасиз.

Ризқини ёлғиз фабрикалардан ахтарувчи бу инсонларга, ўша фабрикалар даромадининг қанча қисмини раво кўраркан? Мухтоҷлик, машаққат, юкумли касалликлар, шароб ва наша, заиф, ночор аҳолини қираради, йўқ қиласади. Дунёнинг ҳеч бир жойида инсон ҳаётига бўлган бепарволик бу ердагидек ҳаёсизча ва ваҳший эмас. Бу ерда, фалон иш оғир ва соғлиқка заарли деган тушунчанинг ўзи йўқ. Ишчи ўлармиш нима зарари бор? Эртага жойига дарҳол бошқаси ўтади. Инглизларни бу ерда қизиқтириб турган ягона нарса, ишлаб чиқаришни орттириш ва кўпроқ пул топиш эди.»

АҚШ собиқ ташқи ишлар вазири Уильям Женнингс Брайан (Williams Jennings Bryan), Инглиз ҳукуматининг Руслардан ҳам ўтакетган золим ва тубанроқ эканлигини далиллар билан изоҳ қилган ва «Ҳиндистонда инглиз ҳокимияти» китобининг охирида: «Ҳиндистон аҳолисидан ҳаётда қолганларга роҳат ва саодат бахш этганини даъво қилаётган инглизлар миллионлаган ҳиндлининг ёстигини қуритган эди. Маҳкамалар ва инзибот қувватларини қуриб

бердик деб хар жойда мақтандыган инглиз миллати расмий талон-тарож билан Ҳиндистонни то иликлари гача сүриб олди. Сүриб олди сүзи бироз оғирроқдир балки, лекин инглиз идорасининг пасткашлыгини бошқа сўзлар билан изоҳлаш мумкин эмас.

Христианликни даъво қилувчи инглиз қавмининг виждони, қуллик занжири тагида инграётган Ҳинд мусулмонларининг дод-фарёдларини эшитишни ҳам хоҳламайди».

Мистер Ходберг Кйомбт (Hodberk Keombt) «Ҳиндлиниң ҳаёти» китобида қуйидагиларни келтирган: «Хўжайинлари [инглизлар] ҳиндлига зулм қилас, у эса бор-буни тугагунча, ўлгунча меҳнат қилишга, унга хизмат қилишга давом этарди». Бу сўзлар, инсофли христианларнинг инглиз ваҳшатини тасвирилаган ёзувларидан атиги бир нечасигина холос.

Инглизларнинг бошқа мустамлакаларида қул қилинган ҳиндли мусулмон ишчиларининг вазияти ундан ҳам баттарди. 1834 йилда инглиз саноатчилари, Африка аҳолиси ўрнига ҳинд ишчиларини кўллана бошладилар. Ҳиндистондан Жанубий Африка мустамлакаларига мингларча мусулмон ташиб кетиларди. **Кули** деб аталадиган бу ишчиларнинг вазияти, қулларнинг вазиятидан ҳам ёмон эди. Булар «**Indentured Labour**» (шартномалик иш) дейиладиган бир усул бўйича олиб кетиларди. Бунга кўра, **кули** беш йил муддат билан шартномага ўтирас эди. Бу муддат давомида кули, ишини тарқ қилолмайди, уйлана олмайди, кеча кундуз қамчи остида ишлаш мажбуриятидадир. Бунинг устига йиллик, солик сифатида уч дона инглиз олтини тўлашга мажбур эди. [Булар «**Labour in India**», «**Post-Lecturer in the University of New-York**»нинг хабарлари орқали бутун дунёга эълон қилинмоқда.]

Машхур Ганди Англияда таҳсил кўриб, Ҳиндистонга қайтганди. У христианлаштирилган бир ҳиндлиниң, ҳатто Порбандар шахрининг бош попининг ўғли эди. 1311 [м. 1893]

йилда Ҳиндистондаги бир инглиз ширкати уни Жанубий Африка юборади. У ердаги хиндлиларнинг нечоғлик оғир шартлар остида ишлаётганини, қанчалик хунук муомала кўраётгандарини ўз кўзи билан кўргач, инглизларга карши курашиш пайига тушади. Ганди инглизлар тарафидан етиширилган, ҳатто христианлаштирилган бир кимсанинг ўғли бўлганига қарамай, инглиз зулмига, ваҳшийлигига чидай олмади. Илк маротаба номи ўша жойда тилларга тушиб таниқли бўлиб қолган эди.

Инглизларнинг бутун ислом оламида ишлатган сиёсаларининг асли-асоси уч қисмдир. Яъни: «Парчала, ҳоким бўл ва динларни йўқ қил». Улар бу сиёсал талаб қиласидан ҳар қандай хунрезликдан ҳам қайтишмади. Ҳиндистонда ҳам биринчи ишлари, ўзларига хизмат қиласидан кимсаларни излаб топиш бўлди. Ўшалардан фойдаланиб фитна оловини аста секин ёқдилар. Бу ишда мусулмонларнинг ҳокимияти остида истиқомат қилаётган ҳиндулардан фойдаланишди. Мусулмонларнинг адолати остида яшаётган ҳиндуларга Ҳиндистоннинг хақиқий эгалари ҳиндулар эканлигини, мусулмонлар ҳар йили ҳинду тангриларини [сигир] курбон қилишаётганини, бунга чек кўйиш кераклигини яхшилаб угитладилар. Ҳиндуларни ўз сафларига олишиб, улардан ёлланма аскарлар ташкил қиласидар. Шундай қилиб, бир томонда қиролича Элизабет фармонига биноан армия куриш иши ташкил қилинаркан, иккинчи томонда уч ёвуз куч, яъни ҳинду жаҳолати, инглизларнинг ислом душманлиги ва пул хирси ҳам бирлаштирилган бўлди. Мусулмон раҳбарлар билан ҳинду михрожаларининг оралари очилиб низолар чиқарилди. Мусулмонлар орасидаги заиф эътиқодли кимсалар сотиб олинди.

Ўзи бир неча марта қирол ноиби ва Ҳиндистон ташкилоти аъзоси бўлган машхур инглиз Сэр Джон Стречи (John Strachey) мусулмон-ҳинду душманлиги ҳақида бундай дейди: «Ҳоким бўлиш ва низо чиқариш учун қандай

қабихлик бўлишидан қатъи назар, қилинадиган ҳамма нарса ҳукуматимиз сиёсатига мосдир. Ҳинди斯顿даги сиёсатимизнинг энг катта ёрдамчиси, у ерда иккита бир-бирига душман ҳалқнинг ёнма-ён яшаётганлигидир». Ўша душманликка мой сепиб алангалинтирган инглизлар 1164 [м.1750] йилдан 1287 [м.1870] йилгача, давомли ҳиндуларни қўллашди ва шу билан бирга йирик мусулмон қатлиомларини содир қилишди.

1858 йилда бошланган мусулмон-хинду тўқнашувлари кенгайиб давом этди. Инглизлар ҳиндуларни мусулмонларнинг устига хужум қилдирап, ундан кейин ўзлари бир четда ҳузур қилиб томоша қилишарди. Худди ўша жирканч ишларига, орадан бир ярим аср ўтгач, яъни 1990 йилда сербларни Боснияда мусулмонлар устига хужум қилдирганларида гувоҳ бўлдик. Кўчаларда мусулмон болаларининг, қизларнинг қонлари дарё бўлиб ётганда, инглизлар лаззатланиб қаҳ-қаҳа билан томоша қилдилар. Ҳинди斯顿да ҳеч бир йил ўтмадики, сигир қурбон қилиш сабаби билан қонли воқеалар содир бўлмаган бўлсин. Ҳар йили албатта бирон қонли тўқнашув бўлар ва юзларча, мингларча мусулмоннинг ёстигини қуритган фитналар содир бўларди. Бу фитнани ўт олдириш учун, мусулмонлар орасида бир тарафдан сигир сўйишнинг 7 дона қўй сўйишдан ҳам бир неча марта афзал эканлиги фикрини ёйдилар. Иккинчи тарафдан эса, ҳиндулар орасида сигир тангриларини ўлимдан қутқариб қолишнинг аҳамияти-ю улкан савоби ҳақида тинмай ташвиқот юргаздилар. Бу фитналари, улар Ҳинди斯顿ни ташлаб чиқиб кетганларидан кейин ҳам давом этганди. Бунга мисол сифатида бош вакил Мусаддик замонида Эронда нашр қилинган **“Иттилоат”** журналида чоп этилган бир ҳодисани келтирамиз:

«Бир қурбон байрами куни саллали, соқолли, чопон кийган икки мусулмон, қурбонлик учун бир сигир олдилар. Ҳинду маҳалласидан ўтиб кетаётганларида бир ҳинду олдиларига чиқиб, сигирни нима қилмоқчи эканлигини

сўрайди. Мусулмонлар қурбон қилишларини айтадилар. Ҳинду: «Эй аҳоли! Югуринг, тангримизни қурбон қилишмоқчи»- деб бақиради. Мусулмонлар ҳам: «Эй мусулмонлар, ёрдам беринг, қурбонимизни қўлимиздан олишмоқчи» - деб фарёд қиласади. Ҳиндулар билан мусулмонлар тўпланишади. Таёқлар ва пичоқлар билан бир-бирига хужум қилишади натижада юзларча мусулмон қатл қилинади. Лекин, сигирни ҳинду маҳалласидан олиб ўтган ҳалиги икки кишининг, инглиз элчиҳонасиға кириб яширинганлиги кузатилади. Бу ҳол кўрсатадики, бу фитнани чиқарганлар инглизлардир. Буларни ёзган мухаррир ёзувининг давомида, «Биз сизларнинг бир қурбон байрамини мусулмонларга қандай заҳар қилганингизни яхши биламиз» демоқда». Инглизлар мана шундай ҳисобсиз фитна ва зулмлар билан мусулмонларни йўқ қилишга киришдилар.

Кейинроқ ҳиндуларнинг ўзлари инглизларга қарши аста-секин бош кўтаришга чоғланаётганини кўриб, 1287 [м.1870] йилдан кейин энди мусулмонларни ҳиндуларга қарши қўллай бошладилар.

Натижада килич билан жиҳод қилишнинг фарз эмаслигини даъво қилувчи, Исломият ҳаром этган нарсаларга ҳалол дегувчи, дин ва иймонни ўзгартириш учун тер тўкувчи мусулмон лақабли Аҳли суннат душманлари етишди. Сэр Сайид Аҳмад, Ғулом Аҳмад Қодиёний, Абдуллоҳ Ғазнавий, Исмоил Дехлавий, Назир Ҳусайн Дехлавий, Сиддиқ Ҳасан хон Пехуполий, Рашид Аҳмад Кенкуҳий, Воҳид-уззамон Ҳайдарободий, Ашраф Али Тахонавий ва шоҳ Абдулазизнинг невараси Муҳаммад Исҳоқ шулар жумласидандир. Инглизлар мана шу мазҳабсизларни қўллаб-қувватлаб, янги-янги бузук оқим ва фирмаларнинг вужудига келишини таъминладилар. Мусулмон ҳалқни ўша фирмаларга эргаштириш учун тинмай меҳнат қилдилар.

Бу фирмаларнинг энг машҳури, 1296 [м.1879] йилда қурилган **“Қодиёнийлик”** бўлиб, курувчиси бўлган Ғулом Аҳмад фарз бўлган жиҳоднинг тўп-замбарак ва қилич орқали

эмас, насиҳат орқали бўлишини айтиб, динда янги бир сўқмок очди. Инглиз жосуси бўлган Хемфер ҳам наждлик Муҳаммадга айнан шу фикрни айтиб адаштирган эди.

Гулом Аҳмад Исмоилий фирмасидан чиққан бир зиндик бўлиб, 1326 [м.1908] йилда ўлди. Гулом Аҳмад инглизларга жуда катта пул эвазига сотилган эди. Аввалига ўзини “Мужадидман” деб таништириб юрди, кейин “Махдий” эканлигини айтди. Ниҳоят “Пайғамбар” бўлганини ҳам даъво қилиб, янги бир дин келтирганини эълон қилди. Алдаган кимсаларини “умматим” деб атади. Қуръони каримда ўзини жуда кўп оятлар тасдиқлаб турганини ва бутун Пайғамбарларнинг мўъжизаларидан ҳам кўп мўъжизаси борлигини даъво қилди. Ўзига ишонмаганларга кофир деди. Унинг фикрлари Панжоб ва Бомбейда жоҳил ҳалқ орасида ёйилди. Бугун ҳам, Европада ва Америкада “Аҳмадийя” исми билан қодиёнийликнинг ёйилганлиги кузатилмоқда.

Сунний мусулмонлар кофирларга қарши қурол билан жиҳоднинг фарз эканлигини ва инглизларга хизматнинг куфр бўлишини таъкидлашарди. Бу хусусда ваъз қилаётган, насиҳат берәётган мусулмонларга шиддатли жазолар берилди, кўпчилиги қатл қилинди. Ахли суннат китоблари тўпланиб йўқотилди.

Сотиб ололмаганларини ва ўз амалларига хизмат қилдиролмаган ислом олимларини, мусулмонлардан узоқлаштиришарди. Агар улар ўлим жазосига хукм қилиниб қатл этилса, ҳалқ орасида шаҳид ва миллий қаҳрамонга айланиб кетишларидан чўчиб, Андаман оролидаги донғи чиққан зинданларда муаббад, яъни умр бўйи қамоқ жазосига маҳқум қилинарди. Буюк иҳтидолни баҳона қилиб, Ҳиндишоннинг ҳар тарафидан тўплаган ислом олимларини ўша зинданларга юборишган эди. [Биринчи жаҳон урушидан кейин Истанбулни ишғол қилган пайтларида ҳам, Усмонли давлати генералларини ва олимларини Мальта оролига сургун қилгандилар.]

Исломиятга қилаётган душманликларини мусулмонлардан яшириш учун Ҳиндишоннинг “дор-ул-ҳарб” [кофир юрти] эмас, “дор-ул-ислом” [мусулмон юрти] эканлигига доир фатволар олишди. Бу фатволарни ҳар ерга эълон қилиб ёйишли.

Ўзлари тарафидан етиштирилган “олим” никобли мунофиқлар эса, Усмонли подшоҳларининг халифа эмаслигини, халифалик фақат Қурайшликларга хос эканлигини, Усмонли сultonлари ўша халифаликни тортиб олгани учун, уларга итоат қилинmasлик керак, – деган фикрни ёйдилар.

[«Халифа Қурайш қабиласидан [уларнинг авлодларидан] бўлиши керак» ҳадиси шарифи, халифа бўлишга лойиқ, халифалик шартларига молик бўлган номзодлар орасида Қурайшдан [масалан Сайид] ҳам бир одам бўлса, ўшани сайлаш афзалдир, демакдир. Бу бўлмаса, албатта бошқаси сайланади.Халифалик сайловидан ўтолмасдан ёки сайланган халифани қабул қилмасдан куч ишлатиб қувват билан, шиддат билан, хукуматни қўлга киритган хукмдорга ҳам итоат қилинади. Ер юзида, бир дона халифа бўлади. Бутун мусулмонларнинг шунга итоат қилишлари лозимдир.]

Инглизлар диний таълимни тўхтатиб, ўрнига исломиятни ичкаридан кулатиш учун Алигархда ислом билимларини ўзларича ўргатиш мақсадида бир мадраса ва Алигарх Ислом университетини очдилар. Бу ерда дин жоҳили ва ислом душмани, “диндорлар”ни етиштиридилар. Булар исломиятга катта зарап етказди. Бу ерда таҳсил кўрганлардан чертиб танлаганларини Англияга юбориб, Исломни ичидан бузадиган малака берилгач, келтириб мусулмонларга бошли қилиб тайинланарди. Айюб хон ўша зааркундалардан бўлиб, М. Жиннаҳнинг ўрнига Покистон давлат бошлиги бўлиб тайинланганди.

Инглизлар ташқаридан караганда, иккинчи жаҳон уришидан ғолиб чиққандек кўринсалар ҳам, ҳақиқатда

мағлуб бўлганди. Чунки, “Устида қуёш ботмайдиган ўлка”- деб кўкларга кўттарган Инглиз давлатлари “осмонига қуёш чиқмайдиган ўлка” ҳолига келганди. Бойиси, мустамлакаларининг аксаридан айрилиб қолиб, худди пати юлинган товуқдек гандираклаб қолганди.

Улар Покистонга жумхур райис қилиб тайинлаган Али Жинноҳ аслан шия ва инглиз тарафдори эди. 1367 [м.1948] йилда у ўлгандан кейин ўрнига ўтирган Айюб хон эса масон бўлиб, тўнтариш орқали идорани қўлга киритганди. Бу кофириңинг ўрнига келган генерал Яҳё хон ҳам ашаддий қизил бош эди. У 1392 [м.1972] йилнинг бошида Покистон-Хинд урушида мағлуб бўлиб, шарқий Покистонни бой бергач, ҳибсга олинди. Яҳё хондан сўнгра ҳукumatни Зулфиқор Али Бутто бошқарди. Бу ҳам таҳсилини Англияда олган, инглиз жосуси бўлиб етиширилган эди. 1974 йилда муҳолифларининг ўлдирилишига бевосита бошчилик қилиб буйруқ бергани учун, ўзи ҳам ўлимга ҳукм қилинди.

Зулфиқор Али Буттони қулатиб ўрнига ўтирган Зиё-ул-Ҳақ ислом душманларининг мусулмонлар учун нималар ўйлаб қўйишганини, мусулмонларни ва исломиятни тагтамири билан қуритишмоқчи эканлигини тушуниб, уларнинг орзу қилган нарсаларини бажо келтирмади. Ватанининг фанда ва техникада, сънатда ривожланиши учун тер тўқди. Шахс, оила, жамият ва миллатроҳати ва саодатининг ягона манбаи Исломият эканлигини яхши тушунгани учун қонунларнинг шариатга мос бўлишини истади. Бу истагини Покистон миллатидан сўради. Ўтказилган референдумда Покистон аҳолиси тўпякун мусбат овоз берди.

Вазиятдан талвасага тушган давлат қадамасидаги баъзи «инглиз маҳсулоти» шахслар Зиё-ул-Ҳақни бутун аппарати билан бирга бир сунқасдда шаҳид қилдилар. Шундан кейин бош вазир бўлган Али Буттоннинг қизи Беназир, давлат ва миллат ва исломиятга қарши қилган жиноятлари сабабли қамоққа олинган барча хоинларга эркинлик берди.

Буларни давлат зинапояларининг ҳал қилувчи мансабларига жойлаштириди. Шу тариқа Покистонда ғалаёнлар, ифро ва низолар бошланди. Инглизларнинг орзуси ушалди.

Инглизлар биринчи ва иккинчи жаҳон урушлари охирида, бир неча ўлкаларда тузиб берган хоин режаларини бажо келтирувчи ва инглиз манфаатларини ҳимоя қилувчи кимсаларни керакли мансабларга ўтқазишган эди. Бу мамлакатларнинг ўз миллий гимнлари, байроқлари, давлат бошлиqlари бўлган-у лекин дин эркинлигига асло муюссар бўла олмагандилар.

Охирги уч асрда Турк ва Ислом олами қаерда бир хиёнатга дуч келган бўлса, бунинг тагида мутлақо Англия бор.

Инглизлар етовидаги гарбли душманлар Усмонли давлатини йиқитишиди. Усмонли империяси худудларида 23 дона катта кичик давлатлар қуришди. Максади мусулмонларнинг қувватли ва катта давлат қуришларига ғов бўлиш эди.

Ислом ўлкалари деб аталувчи мамлакатлар орасида давомли бир-бирига душманлик ўтини ва жангларни авж олдириб туришиди. Масалан аксарият сунний мусулмонлардан ташкил топган Сурияда 9% бўлган нусайрийларни ҳоким табақа қилиб кўтарилилар. 1982 йилда Хама ва Хумус шаҳарларига ҳарбий кучлари билан хужум қилиб, икки шаҳар ер билан яксон этилиб, куролсиз, мудофаасиз сунний мусулмонлар бомбаланди.

Ҳақиқий Ахли-суннат олимлари ўлдирилди, ислом китоблари, ҳатто Қуръоникаримларҳамйўқилинди. Буислом олимларининг ўрнига, ўзлари тарафидан етиширилган дин жоҳиллари мазҳабсиз кимсаларни келтирдилар. Булардан:

Жамолиддин Афғоний 1254 [м.1838] йилда Афғонистонда туғилди. Фалсафа китобларини ўқиди. Афғонистонга қарши руслар фойдасига жосуслик қилди. Мисрга келди. Масон ва масон ложаси раиси бўлди. Мисрли Адид Исҳоқ “Ад-дурар” китобида бунинг Қохира масон

ложаси раиси бўлганини ёзган. 1960 йилда Францияда босилган, “*Les franzo – masons*” китобининг 127-чи саҳифасида: «Мисрда курилган масон ложаларининг бошига Жамолиддин Афғоний ва ундан сўнгра Мухаммад Абдуҳ келтирилди. Булар масонликнинг мусулмонлар орасида ёйилишига кўп ёрдам бердилар»- дейилган.

Султон Абдулмажид ва Султон Абдулазиз хон замонларида беш марта садри аъзам (яъни, бош вазир) бўлган Али пошо инглиз ложасига мансуб масон эди. У Афғонийни Истанбулга чакирилиб, вазифа берди. Ўша пайтда Истанбул Дорул-фунуни, яъни университети ректори бўлган ва кофир бўлганига фатво берилган масон Ҳасан Таҳсин тарафидан Афғонийга бир неча конференциялар бердирилди. Ҳасан Таҳсиннинг ўзи ҳам инглиз масон ложасига мансуб садри аъзам Мустафо Рашид пошо тарафидан етиширилган эди. Афғоний бузук фикрларини ҳар тарафга ёйишга киришди. Замонининг шайхулисломи Ҳасан Фахми афанди Жамолиддини шарманда килди. Жоҳиллигини ва зиндиқлигини фош қилди. Шундан кейин Али пошо буни Истанбулдан чиқаришга мажбур бўлди. Мисрга бориб иҳтилол ва динда реформа фикрларини тарғиб қилишга киришди. Уерда «*Арабий Пошо*» ходисасини планлаганлар билан биргаликда инглизларга карши бўлиб қўриниб асл ниятини яширди. Миср муфтийси Мухаммад Абдуҳ билан дўст бўлди. Динда реформа фикрларини унга ҳам юктирди. Парижда ва Лондонда масонларнинг ёрдами билан мажмуа [журнал] чиқарди. 1304 [м.1886] йилда Эронга борди, у ерда ҳам жим туролмагач, занжир билан боғланиб, Усмонли чегарасига ташлаб кетилди. Бағдодга, Лондонга борди. Эронга қарши мақолалар ёзди. Яна қайта Истанбулга келиб, бу ерда Эрондаги Баҳойлар билан тил бириктириб, динни сиёсий амалларига ўйинчоқ қилди.

Жамолиддин Афғонийнинг дин одами пардаси остида исломни ичкаридан емириш тарғиботларига алданганлар ичida энг машҳури **Мухаммад Абдуҳ**. Абдуҳ 1265

[м.1849] йилда Мисрда таваллуд ва 1323 [м.1905] йилда ўша ерда вафот этди. Бир муддат Бейрутда бўлди. У ердан Парижга кетди. У ерда Жамолиддин Афғонийнинг масонлар тарафидан чизиб берилган фаолиятларига иштирок этди. “*Ал-урват-ул Вусқо*” журналини чиқардилар. Бейрутга ва Мисрга келиб Париждаги масон ложасининг қарорларини татбиқ қилишга киришди. Инглизларнинг ёрдами билан Қоҳира муфтийси бўлди. Аҳли суннатга хужум қила бошлади. Дастрлабки иши Жоми-ул-Азҳар мадрасаси дарс программаларини бузиш ва ёшларга энг керакли бўлган бебаҳо фанларнинг ўқитилишига тўсқинлик қилиш бўлди. Мадрасанинг университет қисмидаги дарслар бекор қилинди. Лицей ва ўрта қисмдаги китоблар, юқори синфда ўқитилди. Бир тарафдан илмни бекор қилдирди, бошқа тарафдан ислом олимларини ёмонлаб, бу олимлар илм-фанга ғов бўлишган деган тухматлар уйдириб, илм-фан дарсларини Исломга мен киритаман! – деб даъво қилди. “*Исломият ва Насроният*” китобида: «Бутун динлар бир. Факат ташки кўринишлари бошқа»— деб, яхудий, христиан ва мусулмонларнинг бир-бирларини қўллаб-қувватлашлари кераклигини таъкидлаган. Лондонда бир попга ёзган мактубида: «Исломият ва христианлик каби икки буюк диннинг кун келиб, қўл ушлашиб дўст динларга айланишини сабрсизлик билан кутмоқдаман. Ўшанда Таврот, Инжил ва Куръон бир-бирларини қўлловчи ва тасдикловчи китоблар сифатида ҳар жойда ўқилади ва барча миллатлар тарафидан ҳурмат қилинади»— деган Абдуҳ, мусулмонларнинг Таврот ва Инжил ўқийдиган замони келишини интиқлик билан кутаётганлигини яширмаган.

Жомиъул-Азҳарнинг мудири **Шалтут** билан бирга ёзган Куръони карим тафсирида банк фоизининг шариатга мос эканлигига фатво берган. Кейинчалик мусулмонларнинг жиддий эътироzlари натижасида бу фатвосидан воз кечган бўлиб кўринди.

Бейрутдаги масон ложасининг бошлиғи Ҳанна Абу Рашид 1381 [м.1961] йилда нашр қилган “**Доира-тул-маъориф-ул-масония**” китобининг 197-чи сахифасида: «Жамолиддин Афоний Мисрда масон ложаси раиси эди. Олимлардан ва давлат одамларидан уч юзга яқин аъзоси бор эди. Ундан кейин, имом устод Мұхаммад Абдуҳ раис бўлди. Абдуҳ буюк бир масон эди. Унинг масонлик руҳини араб мамлакатларига ёйишдек улкан хизматини ҳеч ким инкор қила олмайди.» деб ёзган.

Инглизлар тарафидан Ҳиндистонда Ислом олими деб танитилган коғирлар ичида энг донғи чиққани Сэр Сайид Аҳмад Хондир. 1234 [м.1818] йилда Дехлида туғилган бу сотқиннинг отаси Ақбар шоҳ замонида Ҳиндистонга келиб жойлашганлардан эди. У 1837 йилда Дехлида инглизлар маҳкамасида судья бўлган амакисининг ёнида котиб бўлиб ишлай бошлади. 1841 йилда ҳоким, яъни судья, 1855 йилда эса, юксак ҳоким бўлди.

Ҳиндистонда инглиз маҳсулоти «олимчалиш»лардан яна биттаси Ҳамидуллоҳдир. 1326 [м.1908] йилда ахолисининг аксарияти Исломий фирмасига мансуб бўлган Ҳайдарободда туғилди ва ўша фирмада ашаддий Аҳли суннат душмани бўлиб етишди. Париждаги CNRS илмий текширув аъзосидир. Мұхаммад алайхиссаломни, фақатгина мусулмонларга Пайғамбар бўлиб келган деган фикри ёйиш учун хизмат қилди.

Инглизларнинг Исломиятни йўқотиш учун олиб борган бутун урушларида ватанига, динига хизмат қилмоқчи бўлган мусулмонларни алдаш мақсадида қўлланган энг таъсири қуроли, исломиятни асрга мослаштириш, замонавийлаштириш ва Исломни аслига қайтариш каби баландпарвоз ташвиқотлар баҳонасида, аҳоли орасига динсизликни сингдириш эди. Буюк ислом олими, шайх-ул-ислом Мустафо Сабрий афанди буни жуда яхши тушунгандардан бири эди. Шунинг учун: «Мазҳабсизлик - динсизлик сари қурилган бир кўприкдир» деган машхур гапи

билан, ислом душманларининг орзуларини, ғояларининг нимадан иборат эканлигини жуда яхши тушунтириб кетгандилар.

Инглизлар ва ислом душманлари, тасаввуф даргоҳларини ва йўлларини фасод қилиш учун тинмай меҳнат қилишди. Исломиятнинг учинчи қисми бўлган **Ихлосни** йўқотишига уринишди. Тасаввуф буюклари асло сиёсатга аралашмас ва ҳеч кимдан ҳеч бир манфаат кутмасдилар. Тасаввуф улуғларининг кўпчилиги буюк олим ва мужтаҳид эди. Чунки тасаввуф Мұхаммад алайхиссаломнинг йўлида, изида юриш деганидир. Яъни ҳар сўзида, ҳар ишида, ҳар хусусда шариатга амал қилиш демакдир. Лекин, кўп йиллардан бери жоҳиллар, фосиқлар, ҳатто кўпгина жосуслар ҳам, жирканч мақсадларига эришиш учун тасаввуф улуғларининг исмларидан тузоқ сифатида фойдаланиб, керакли марказ ва даргоҳлар қуриб олди, шу тариқа шариатнинг, диннинг бузилишига, ийқилишига сабаб бўлдилар. Зикр деб, Аллоҳу таолони хотирлашга айтилади. У ҳам қалб билан бўлади. Зикр натижасида қалб тозаланади. Яъни, қалбдан маҳлукот севгиси, дунё севгиси чиқиб, Аллоҳ севгиси жойлашади. Бир гурух кимсанинг хотин - эрқак, бир ерда тўпланиб Аллоҳнинг исмини хотирлаяпмиз деб қий-чув қилишига зикр дейилмайди. Охирги асрларда дин улуғларининг, Асхоби киромнинг йўли унтилди. Мазҳабсиз ва тасаввуф душмани бўлган Аҳмад ибни Таймийя «Ислом олими» деб эълон қилинди. Яна шу иили **«Ваҳҳобийлик»** фирмаси қурилди. Инглизларнинг ёрдами билан Ваҳҳобий китоблари бутун дунёдаги **«Робита-тул-оламил исломий»** деган ваҳҳобий ташкилоти марказлари воситасида ҳар мамлакатга ёйилди. Инглизлар дунёнинг ҳар жойида қурган баланд биноларига «Ибни Таймийя мадрасаси» лавҳаларини осишлиди. Ибни Таймийянинг китобларидағи бузук фикрлар билан инглиз жосуси Хемфернинг ёлғон ва тухматлари қоришиасига **«Ваҳҳобийлик»** дейилди. Ҳақиқий мусулмон бўлган

Ахли суннат олимлари Ибн Таймийянинг китобларининг бузуқлигини исботловчи жуда кўп китоб ёздилар. Бу китоблардан бири Сомали олимларидан шайх Абдураҳмон Абдуллоҳ бин Муҳаммад Херрийнинг “Ал-мақолатус-сунния фий қашфи залолат-и Аҳмад Ибни Таймий” китобидир. Ўзи Сомалида Херер шаҳрида 1339 [м.1920] йилда таваллуд топган. Китоби 1414 [м.1994] йилда Бейрутда чоп этилган. Бу китобда Ибн Таймийни рад этган олимлар ва уларнинг қийматли китоблари ҳақида кенг маълумот берилган. Инглизлар тарафидан қурилган Вахҳобийлик, мазҳабсизлик, дин реформаторлиги, салафиячилик, Қодиёний, Мавдудий ва Таблиғи жамоат деган бузук йўлларнинг хаммасида тасаввуф душманлиги мавжуд.

Ислом душманлари, айниқса инглизлар, ҳар турли воситалар қўлланиб, мусулмонларни илмда ва фанда орқада қолдиришди. Мусулмонларнинг тижорат ва санъатларининг ривожланишига тўсқинлик қилишди. Ислом ўлкаларидаги чиройли ахлоқни хароб қилиш, Ислом маданиятини йикитиш, ёшларнинг ислом илмларини ўрганишларига моне бўлиш учун ароқхўрлик, фуҳш, маишат, кимор, тўй ўйинлари каби иллатларни ёйишиди. Рум, армани ва бошқа гайри муслим хотинлардан ахлоқни бузуш учун енгилтак ва жосус сифатида фойдаланишиди. Мусулмон ўлкаларда модалар уйи, ракс курси, маникен ва артист етишириши каби дабдабали хийалалар орқали ёш мусулмон кизларни тузокларига илинтириб, ор-номусларидан жудо қилишди. Бу хусусда мусулмон ота-оналар зиммасига катта вазифалар тушмоқда. Фарзандларини бу кофирларнинг қўлларига туширмаслик учун жуда огоҳ бўлишлари керак.

Усмонли давлати охирги йилларида Европага ўқитиш учун талабалар ва давлат одамларини юборди. Бу талабалар ва давлат одамларидан баъзилари тузокларга тушиб, масон қилинди. Фан ва техника толибларига илм ўрнига исломиятни ва Усмонли империясини йикитиш техникалари ўргатилди.

Булар ичида императорликка ва мусулмонларга энг кўп зарар етказган кимса Мустафо Рашид пошо бўлди. Лондонда бўлган вақтларида ашаддий ва маккор ислом душмани қилиб етиширилди. Мустафо Рашид пошо Шотландия масонлари билан ҳамкорлик қилди. Халифа Султон Муҳаммад хон масон Рашид пошонинг ҳиёнатларини сезиб, ўлим жазосига ҳукм қилган бўлса ҳам, буни ижро эттиришга умри вафо қилмади. Султоннинг вафотидан кейин Истанбулга қайтган Рашид пошо ва ҳамтовоқлари, исломиятга ва мусулмонларга жуда катта заарлар етказдилар.

1255 [м.1839] йилда подшоҳ таҳтига ўтирган Абдулмажид хонҳалиён саккиз ўнчада эди. Ёшватажрибасизэди. Атрофидаги олимлардан унга йўл-йўриқ кўрсатувчиси ҳам бўлмади. Бу ахвол Усмонли тарихида қўрқинчли бир бурилиш нуқтаси бўлган ва катта ислом давлатида «Йўқ бўлиш даври»ни бошлаб берганди. Соғ, тоза қалбли подшоҳ ваҳший ва айёр Ислом душмани бўлган инглизларнинг ширин сўзларига алданиб, Шотландия масонлари етиширган жоҳилларни муҳим мансабларга келтирди. Подшоҳ буларнинг давлатни ва исломиятни ичкаридан йикитиш учун қилган сиёсаларини тезда англаб етолмади. Ёнида унга тушунтирадиган бирон олим ҳам бўлмади. Исломиятни йикитиш учун Англияда қурилган “Шотландия масон ташкилоти” нинг маккор аъзоси бўлмиш Lord Roding Истанбулга инглиз элчиси қилиб юборилди. Мустафо Рашид пошонинг садри аъзам [бош вазир] қилиб тайинланиши учун Lord Roding султонга қайта-қайта мурожаат қилиб: «Бу зиёли, маданиятли ва муваффақиятли давлат арбобингизни садри аъзам қилсангиз, Англия императорлиги ва Давлати олийи Усмония орасидаги барча келишмовчиликлар барҳам топади. Давлатингиз иқтисодий, ижтимоий ва ҳарбий соҳаларда тараққий этади»-деб халифани ишонтириди.

1262 [м.1846] йилда садри аъзам бўлган масон Рашид пошо, иш бошига келар-келмас, 1253 йилда Хорижия нозири,

яъни ташқи ишлар вазири бўлиб ишлаган вақтларида Лорд Родинг билан ҳамкорликда тайёрлаган ва 1255 йилда эълон қилган «Танзимот» қонунига таяниб, катта вилоятларда масон ложалари очди. Шу тариқа жосуслик ва ҳиёнат булоқлари қайнай бошлади. Ёшлар дин жоҳили бўлиб етиширилди. Лондондан олинган планлар бўйича бир ёндан идорий, қишлоқ хўжалиқ, ҳарбий реформаларни амалга оширишди. Бу билан ҳалқнинг ва раҳбарларнинг кўзларини бўяди. Бошқа томондан эса, жамиятнинг ислом ахлоқини, аждодсевгисини, миллӣ бирлигини парчалашга киришишди. Тайёрлаган одамларини иш бошига келтирдилар. Ўша йилларда Оврупада физика, химия соҳасида йирик қадамлар ташланар эди. Янги янги кашфиёт ва тараққиёт фаолиятлари авж оларди. Улкан фабрикалар, техник университетлар, замонавий ҳарб воситалари қурилар эди. Европа кўрган “маданиятли” арбобларнинг “сай ҳаракатлари” билан Усмонли давлатида эса, буларнинг ҳеч бири ишланмади. Ҳатто, аксинча мадрасалардан Фотих [1451-1481] давридан бери ўқитилаётган фан, хисоб, ҳандаса, астрономия дарслари олиб ташланди. Дин одамларига фаннинг нима кераги бор деб, олимларнинг етишишларига тўсиқ бўлдилар. Кейинги насл ислом душманлари ҳам: “дин одамлари фандан бехабар, муллалар жоҳил ва қолоқ” деб мусулмон фарзандларини исломиятдан совута бошладилар. Исломиятга ва мусулмонларга зарарли бўлган, исломиятнинг ўрганилишига гов бўлган нарсаларга “мунавварлик, замонавийлик” деб от қўйиб олдилар. Чиқарган ҳар қонунлари мусулмонларнинг ва давлатнинг зарарига ишларди. Ватаннинг асл соҳиби бўлган мусулмон турклар иккинчи табака ватандош ҳолига келтирилди.

Аскарга бормаган мусулмонларга ўша даврда кўпчилик тўлай олмайдиган даражада катта пул жазоси берилаётганда ғайри мусулмандардан арзимаган пул олинди. Бу ватаннинг авлодлари, инглизлар кўзғаган жангларда тинмай шаҳид

бўлаётган бир паллада Рашид пошо ва у етиширган масонларнинг ўйинлари натижасида мамлакатнинг саноати ва тижорати ғайри мусулмандарнинг ва масонларнинг қўлига ўтиб улгирди.

Инглизлар, Рус чори биринчи Николайнинг Қуддусда католикларга қарши ортодоксларни [православ] кўзголонга чорлаганини баҳона қилиб, русларнинг Оқ [Ўрта ер] денгизга тушишини истамаган Франция императори учинчи Бонапартни ҳам Турк-Рус Крим урушига тортишди. Инглизларнинг ўз манфаатлари учун қилган бу ҳамкориклари турк миллатига масон Рашид пошонинг дипломатик ғалабалари деб танитилди. Душманларнинг бу мохирона усталикдаги рекламалари ва соҳта дўстликлари билан беркитишга уринган қўпорувчилик ҳаракатларини ҳаммадан олдин тушунган сulton, кўп вақт саройида ҳўнграб - ҳўнграб йиғлади. Мамлакатини, миллатини кемираётган душманларга қарши қўйиш учун тадбирлар ахтарар ва Аллоҳу таолога ёлворарди. Шу сабабла масон Рашид пошони бир нчеа марта садри аъзамлиқдан узоқлаштирган бўлса ҳам, ўзига “енгилмас”, “буюқ” деган лақаблар қўйиб олган бу айёр одам ракибларини кулатиб, такрор иш бошига келарди. Афсуски, сulton қайғу ва ғам-аламдан туберкулёзга чалиниб ёшлиқ вақтида оламдан ўтди. Кейинчалик бўшаган давлат мансабларига ўтириш учун талашганлар, университет домлалари, суд бошлиқлари мансабига тайинланганларнинг ҳаммаси масон Рашид пошонинг шогирдларидан эди. Шундай қилиб ўша мансабпастлар «Қаҳт-и рижол» даврининг бошланишига сабаб бўлишди. Ва ўша даврдан эътиборан усмонлиларга “Хаста одам” дейила бошлади.

Иқтисод профессорларидан Умар Оқсу, 22 январь 1989 йилда Туркия газетасида нашр қилинган мақоласида: «Бизда европа савиясига етиш ҳаракатининг бошланғичи деб 1839 йили Танзимот фармони кўрсатилади. Биз гардан олишимиз керак бўлган нарсанинг технология эканлигини, маданият

эса, миллий бўлиши кераклигини била олмабмиз. Европача савияда яшаш ҳаракати деганда, биз христианча яшаш деган нотўғри йўлни тушунган эканмиз. Мустафо Рашид пошонинг инглизлар билан килган тижорат шартномаси аслида саноатимизнинг ривожланишига энг катта зарба урган экан» - деб ёзганди.

Усмонли императорлигига Шотландия масонларининг ҳокимияти давом этди. Подшоҳлар сунқасдлар натижасида шаҳид қилинди. Ватанинг ва миллатнинг фойдасига бўладиган ҳар бир ишга қарши чиқилди. Исёнлар, инқилоблар бир-бирини таъқиб этди. Бу ватан хоинларига қарши энг катта жангни уюштирган мард - жаннатмакон Султон Абдулҳамид хони соний бўлди. Шунинг учун масонлар тарафидан «Қизил Султон» деб эълон қилинди. Султон Абдулҳамид императорликни иктисодий жиҳатдан ривожлантириди, жуда кўп мактаблар ва университетлар очди, мамлакатни ободонлаштириди. Венадан бошқа Оврупада ўхшали топилмайдиган замонавий тиббиёт факультети очтириди. 1293 [м.1876] йилда Сиёсий илмлар факультети очилди. 1297 йилда Хукуқ факультети ва Молиявий ишлар назорати - «Сайиштой»ни қурди. 1301 йилда Юксак мұҳандис мактаби ва ётоқли Кизлар лицейи қурилди. Европага таҳсил учун кетган талабаларнинг масонлар тарафидан алданишларига тўсиқ бўлиш учун, Европали профессорлар ва фан одамларини жуда катта маош бериб Истанбулга келтириди. Бу университетларда дарс берилди. Қиз талабаларининг ҳам, ўша муаллимлардан фан дарсларини ўқишини таъминлади. Ватанига, миллатига, динига боғлиқ илм ва фан одамлари етиштирилди. Теркос кўлининг сувини қувурлар билан Истанбулга келтириди. Бурсада ипакчилик мактабини, Истанбулда Халқали Зироат ва Байтар [отшунослик] мактабини очтириди. Ҳамидия қоғоз фабрикаси, Қозикўй ҳавогази фабрикаси ва Бейрут портини қурдирди. Усмонли суғурта ширкатини фаолиятга тушириди.

Эрегли, Зўнгулдоқ қўмир конларини таъсис қилди. Ақли ожизлар касалхонаси ва Шишли ноҳиясида Ҳамидия Атфол [болалар] касалхонаси ва Дор-ул-ожизани қурдирди. Усмонли қўшинини янгилаб, қувватли армия холига келтириди. Ўз замонасида дунёнинг энг катта қуруқлик армиясини ташкил қилди. Эски кемаларни ҳаличга [қўлтиқ] тортиб, Европада янги ишланган илғор технологияли крувазорлар, зирҳи кемалар билан денгиз флотини қувватлантириди. “Истанбул - Эски шаҳар - Анқара” ва “Эски шаҳар - Адана - Бағдод” ва “Адана - Шом - Мадина” йўналишларида темир йўлларини ишга тушириди. Усмонли давлатида дунёнинг энг катта ва энг узун темир йўли тармоғи қурилди. Жаннатмаконнинг бу асрлари бугун ҳам ҳалққа хизмат қиляпти. Бугун поезд билан саёҳат қилганлар, бошдан оёқ мамлакатдаги барча темир йўл вокзалларининг Абдулҳамид хон тарафидан иншо қилинганини ифтихор билан кўришяпти.

Яҳудийлар инглизларнинг ҳимояси ва ташвиқи билан Фаластин ҳудудида бир яҳудий давлати барпо қилиш ниятида эди. Бу таҳлиқани, сионистларнинг фаолиятларини ва орзуларини ҳам жуда яхши билган Абдулҳамид хон Фаластин тупроғидан бир қарич ҳам яҳудийларга сотмасликни амр қилди. Дунё сионизм ташкилотининг раиси Теодор Херзл ва Ҳоҳом [раввин] Моше Леви султон Абдулҳамидни зиёрат қилиб, яҳудийлар учун ер сотишини сўрадилар. Султоннинг жавоби: «Дунёнинг бутун давлатлари пойимга юз сурсалар ва бутун ҳазиналарини оёқларим тагига сочсалар ҳам, сизга бир қарич ер бермайман. Аждодларимнинг қонлари билан олинган ва бу кунга қадар муҳофаза қилинган бу ватан пул билан сотилмайди», бўлган эди.

Яҳудийлар, Усмонли ичидаги сотқин **Иттиҳод ва тараққий** партияси билан ҳамкорлик қилишди. Бутун ёвуз кучларни султонга қарши бирлаштирилар. Ниҳоят ҳалифа 1327 [м.1909] йилдатахтдантуширилиб, бутунмусулмонларни етим қолдирилар. Иттиҳод ва тараққий фирмасининг йўл

бошчилари дин душманларини ва масонларни давлатнинг энг юксак мансабларига келтирдилар. Ҳатто, шайхул ислом мартабасига ўтқазиб қўйилган Ҳайруллоҳ ва Мусо Козим ҳам масон эди. Бу билан чекланмаган сотқинлар мамлакатни қонга белади. Ўша инглиз малайи раҳбарлар дастидан аланга олган Болқон, Чаноққалья, Рус ва Фаластин урушларида хоинча, олчоқча тайёрланган инглиз планлари билан Абдулҳамид хон тарафидан етиширилган ер юзининг энг катта қуруқлик армияси йўқ қилинди. Юзмингларча ватан фарзанди шаҳид қилинди. Инглизларнинг хийлалари билан давлатнинг шоҳсупаларини эгаллаб олган масонлар, ватан бирликка ва мудофаага зор бўлиб турган бир паллада миллатни бошсиз ва эгасиз ташлаб қочдилар. [Мидҳат пошо, Талъат пошо ва Анвар пошо деган уч можаропарастнинг таржими ҳолига қаранг. Улар] Хоин эканликларини ўша қилмишлари билан ҳам исботлаб кетишиди.

Усмонли императорлиги худудларида очилган миссионер мактаб ва черковларида алданган ғайри муслим ватандошлар, Усмонлиларга қарши қўзғолонга ташвик қилинди. Мактабларга муаллим ва черковларга поп сифатида Европадан юборилаётган қора чопонли жосуслар, журналистлар, ҳар борган жойларига пул, қурол ва фитна элтдилар. Катта исёнлар рўй берди. Тарих сахифаларига инсониятнинг юзқораси ва ваҳшийлиги бўлиб қайд қилинган Армани, Булғор ва Юнон зулмлари содир этилди. Юнонларни Измирга келтириб жангга согланлар ҳам инглизлар эди. Аллоҳу Таоло Турк миллатига марҳамат қилиб, буюк бир истиқлол мужодаласи натижасида бугунги гўзал ватанимиз сақлаб қолинди.

Усмонли давлати парчалангандан сўнг, ер-юзи давлатлари бир-бирини талон қилишга ўтди. Усмонли императорлиги ҳақиқий маънода бир ҳакам ва мувозанат унсури эди. Усмонли Давлати Олийяси мусулмонлар учун ҳомий, кофирларнинг ўзаро қирпичноқ бўлмаслиги учун моне

эди. Султон Абдулҳамид хондан сўнгра ҳеч бир мамлакатда роҳат ва хузур қолмади. Европа давлатларида биринчи жаҳон уруши, сўнгра иккинчи жаҳон уруши, ундан кейин эса коммунизм истилоси ва зулми туфайли хунрезлик ва қатлиомнинг кети узилмади.

Инглизлар билан тил бириктириб, Усмоний давлатига қарши кўрнамаклик қилган ҳалқ ва элатлар Истанбулга тобе бўлган даврларидағи ҳаловатининг бир парчасига ҳам эришолмадилар. Кейинчалик қилмишларига пушаймон бўлдилар. Ҳатто, ғишт қолипдан кўчгач, хутбаларини яна қайта Усмонли ҳалифаси номидан ўқита бошладилар, аммо на чора. Кўп ўтмай фаластинда инглизлар тарафидан Истроил давлати қурилди. Ана ўшандагина Усмоний давлатининг қадри яққол сезилди. Истроил чангалида инграётган фаластинликларнинг қандай оғир зулм ва ваҳшатларга дуч келишаётганини жаҳон матбуоти эълон қилиб турибди. 1990 йили Миср хорижия нозири яъни ташки ишлар вазири бўлган Ахмад Абдулмажид ҳам «Миср энг роҳат ва хузурли даврини Усмонлилар замонида яшаган эди» - деган эди.

Христиан Европа ва Американинг манфаати бор бўлган бир қарич тупроқни миссионерларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Миссионерлар христианликни ёйиш, ҳошо Худо деб эътиқод қилишаётган Исо алайҳиссаломга хизмат қилиш ва хайрия жамиятлари, севги, сулҳ элтиш баҳоналари ортига яширинган манфаатпаст хузур бузувчилардир. Асосий вазифалари, борган ўлкаларини христиан давлатларига қарам қилишдир. Миссионерлар борадиган мамлакатнинг тилини, урф-одатларини чуқур ўзлаштирадилар. Борган давлатнинг сиёсий, ҳарбий, жўғрофий, иқтисодий ва диний аҳволини ўрганиб, христиан давлатига яширин маълумотлар юбориб турадилар. Ҳар қадам босган жойларида ўзларига дўст бўладиган кимсаларни топиб, сотиб олишади. Бу кимсалар ўша ўлканинг вакили бўлишига қарамай ё христианлаштирилган бир ахмок ёхуд сотиб олинган сотқин бўлишади.

Бўлажак маҳаллий миссионерлар вазифа топшириладиган, буйруқбозлик қиласидаган давлатдан келган миссионер тарафидан етиштирилади.

Масон Рашид пошо тайёрлаган “Гулхона Фармони”дан кейин, Усмонли давлатидаги миссионерлик фаолиятлари авж олди. Анатолия [Туркия]нинг энг чиройли гўшаларига коллежлар очилди. Фармондан йигирма бир йил сўнгра Харпут шахрида 1276 [м.1859] иили **Фирот коллежи** очилди. Бу бинонинг курилишига жуда катта маблағ сарфланди. Бу вақтга келиб миссионерлар Харпут водийсида 62 марказ қуришганди. 21 черков тикланган. Олтмиш олти армани қишлоғининг 62 сида миссионер ташкилоти фаолиятга кўчган ва ҳар уч қишлоқ бошига бир черков курилган эди. Еттидан етмишгача бутун арманилар мусулмонларга ва Усмонлиларга қарши душман килинган, миссионер аёллар ҳам армани хотин-қизларини бу хусусда етиштириш учун катта файрат кўрсатишганди. Машхур миссионер аёл Мария А. Уест кейинроқ нашр қилган “Romance of Mission” китобида «Арманларнинг руҳига кириб, ҳаётларида инқилоб содир қилдик.» деб ёзган эди. Бу инқилоб иши арманлар яшаган ҳар бир қишлоқда мияларга қуийлди. Фозий Антеп шахрида **Антеп Коллежи** ва Мерзифонда **Анадолу коллежи**, Истанбулда эса **Роберт коллежи** ўша бузғунчи «илм» ўчоқларининг асосийлариандир. Масалан Мерзифон коллежида биронта ҳам турк талаба йўқ эди. 135 талабадан 108и арман, қолган 27си эса рум [грек] эди. Булар лайлий [ётоқли] бўлиб Анадолунинг ҳар еридан йигилган талabalар эди. Мудири худди бошқа коллежларда бўлганидек бир роҳибдан сайланар эди. Ўша вактда Анадолу [Туркия] қайнай бошлади. Армани қўмитачилар мусулмонларни инсофсизча қатл қиласар, мусулмон қишлоқларини ёқар, ватаннинг қўриқчиси ва эгаси бўлган Усмонийга қўлдан келганча зарар бериш йўлига ўтдилар. Ўша арманларнинг таъқиби натижасида, 1311 [м.1893] иили уюштирилган

қатлиомларида қўмитачилар коллежларни қароргоҳ тутиб, барча жиноий режаларни ўша жойларда тузишгани ва барча фаолиятларининг тайёргарлиги коллежларда ўтказилганлиги аникланди. Бу қонхўрликнинг муаллиф ва йўлбошчилари Кайаян ва Тумаян деган коллеж муаллимлари бўлгани фош қилинди. Бунинг эвазига миссионерлар бутун дунёни оёқка турғазиб, ўша икки хоин арманин кутқариш учун Америкада ва Англияда жуда катта намойишлар тартибладилар. Шу туфайли Англия билан Усмоний давлатининг муносабатлари совуди. Ишнинг қизиги шундаки, 1893 йилда инглиз миссионерлари томонидан уюштирилган бу намойишларда Мерзифон Анадолу коллежининг мудири ҳам ўшалар билан бирга Лондонда эди. Анадолу, яъни Туркияда содир қилинган мусулмон қатлиомлари христиан китобларида аксига алмаштирилиб ёзилди. Ўша тухматлардан бири Бейрутда нашр қилинган “**Ал-Мунжид**” арабий лугат китобининг Маръош деган сўзида келтирилган.

Фозий Антеб шахрининг собиқ дафтардори, яъни дафтари ҳоқоний маъмури бўлган Айюб Сабрий афандининг “**Асорат хотиралари**” деган 1978 иили Истанбулда нашр қилинган китобида асорат хотираларидан бирини келтириб қуидагича ёзган: «Инглиз учун, бирон мусулмонга зулм етказиш ва ҳақорат қилиш миллий бурч саналади. Ўша бурчларини адо этиш мақсадида йигирма мингдан зиёд мусулмон асирни 1919 иили Мисрнинг Аббосия касалхонасида кўзларини ўйиб, оёқ-қўлларини чопиб ташлашган эди. Асиirlарни онадан тукқандек қилиб ечинтириб инглиз мингбошисининг олдидан ўтказишарди. Асиirlар орасидан Абдулоҳ домла, ҳеч бўлмаса адаб жойларимни беркитишга руҳсат беринг деб ялинди. Изн бермадилар. Масхара қилдилар. Яфа шахар ҳокими Умар Байтар афанди ва Аққа шахрининг миллат вакили [депутати] ва тўртинчи горнizon муфаттиши Асад Шокир афанди ва кўпгина олим ва шарифлар ва Наблус шахри идора мажлиси аъзосидан Сайфуддин афанди ҳам

орамизда эди. Эски даврлардаги ваҳшатлар ва Инквизиция зулмлари, бизнинг инглизлардан тортган исканжга ва азиятларимиз олдида ҳеч гап бўлолмайди. Дунёда ҳеч бир миллат таназзул қилмаган пасткашлик, зиллат ва зулмни инглизлар бизга раво кўришид.

1893 йили миссионерлар арманларга 3 миллион Инжил ва 4 миллион христианликка оид бошқа китоблардан тарқатишган. Ушбу рақамга кўра бешикдаги чақалокни қўшиб ҳисоблагандага ҳар бир арманга 7 донадан китоб берилган. Фақатгина американлик миссионерлар йилига китоб учун 285.000 доллар сарфлашарди.

Миссионерларнинг шунча маблағни динларига бўлган садоқатлари туфайли сарфлашаётгандир деб билиш анқовликдир. Чунки миссионерлар учун дин - тижоратдир. Бунча пулни Анадолуга, Исломни емириш, Усмонлини йиқитиш учун сарфлаган миссионерлар, турклар арманларни қатл қилишмоқда, уларга ёрдам берайлик деб, жар солиб христиан халқлардан харажатларининг юзларча мислини ийғиб олишарди.

Худди ўша йилларда коллежларда, черковларда миссионерларнинг алдов ва ташвиқоти ва инглиз армиясининг бекиёс кўмаги билан Усмонли фуқароси бўлган румлар [греклар] Афинада ва Янгишаҳар кентидаги исён кўтаришиб, юзмингларча мусулмонни аёл, бола-чақа демасдан ваҳшиёна қатл этдилар. Бу исён Аҳмад пошонинг амридаги қўшинлар билан 1313 [м.1895] йили сўндирилди. Бу ғалаба нафақат юононлилар, балки уларни шишириб, хайт-хайтлаб турган инглиз кофири устидан қозонилган эди.

Англия давлатини бошқарадиган уч асосий орган Қирол, Парламент ва Черков, яъни Вест министрдир. 918 [м.1512] йилгача парламент ва қирол саройи, Вест министрликнинг, яъни Черковнинг ичидаги эди. 1512 йилдаги катта ёнгиндан кейин қирол Бэкингэм Саройига кўчиб, парламент билан черков бир маконда қолган эди. Англияда черков билан давлат,

бир-бири билан чамбарчас боғлиқ, Қирол ва қироличаларга тож кийдириш маросими черковларда ва бошроҳибининг буйруғи билан амалга ошади.

Инглиз марказий статистикаси бюроси томонидан нашр қилинган «Жамияттамойиллари» номли ропортда ёзишича, ҳар юз инглиз чақалоғидан йигирма уч донаси ғайри машрӯъ алоқалар, яъни ноқонуний, ўйнашлик оқибатида дунёга келар экан. 7 май 1990 тарихли Истанбул газеталарининг бирида Англия полиция ташкилоти Скотланд Ярд томонидан нашр қилинган статистикага асосланиб тарқатган хабаридаги, Лондонда осойишталик ва жон кафиллиги йўқолгани, айниқса аёллар учун жудаям хавфли бир шаҳар ҳолига келгани билдирилган. Инглиз полициясининг ҳисоботига кўра, охирги ўн икки ойда айниқса номусга тегиши ва ўғрилик билан бирга бутун жиноятларда ўсиш кузатилган.

Бутун дунёда ва бутун динларда оила, қонуний равишида аёл киши билан эркак кишининг муштарак турмуши бўлиб белгиланган. Лекин икки эркак кишининг ливота қилишини, турмуш қуришини ҳам Англия конституцияси қонунлаштирган ва бу турмушни ҳимоя қилмоқда.

12 ноябрь 1987 тарихли бир Истанбул газетасида “Инглиз армиясидаги шов-шув” сарлавҳали хабарда қиролича иккинчи Элизабетнинг кўриқчи гвардиясига янги олинган йигитларнинг номусига тажовуз қилингани ва аёвсиз исканжга қилингани ёзилган.

28 декабрь 1990 тарихли Туркия газетасида нашр қилинган бир тадқиқот натижаси мақолада Англия черковларида ҳам Лутий [бачабоз]лар сони 15% ни ташкил қилиши, Лордлар ва Авом палатасида эса бу рақамнинг ўсгани ҳақида маълумот берилган. Ахлоқсизлик Англия идорий кабинасигача кириб бориб, ўтганийларда оламшумултасирийғотган “Профюмо ишқали” каби ҳодисалар рўй бермоқда. Европада Лутий [бачабозлик] ташкилотини қонуний равишида очган биринчи давлат – Англиядир. Ўша пасткаш иш қилинаётган жойларда

ҳам инглизлар Исломга ҳақорат қилишни канды қилишмаган. Лондоннинг орқа кўчаларида фуҳш, ливота ва ҳар турли ифлослик ишланадиган маконлар, исломиятда муборак саналган яшил рангта бўялиб, ўша исқирт жойларнинг эшигига “Макка” деган лавҳалар осиб қўйилган.

Инглиз **Guardian** газетаси берган хабарда, бугунгача инглиз суд органларига 200 минг қиз бола, балоғат ёшига етар-етмас ўз оталари тарафидан номуслари топталганини шикоят қилиб давлатдан паноҳ сўраб мурожаат қилгани ёзилган. BBC канали эса ўз хабарида, суд органларига мурожаат қилишдан тортинган қизболаларнинг сони 5 миллион деб таҳмин қилинаётгани тўғрисида маълумот берган.

Англия, ер тақсими бўйича ҳам, дунёнинг энг адолатсиз структурасига эга. Инглиз деҳқонининг, ер реформалари учун Лордлар билан бўлган омонсиз мужодалалари тарихларда баён қилинган. Бугунги кунда ҳам Англия ер ресурсининг 80% и имтиёзли табақа ҳисобланган бир ҳовуч зодагонларнинг қўлида эканлиги айни ҳақиқат.

31 май 1992 якшанба сонли Туркия газетасида айтиладики: «Англияда иқтисодий таҳрибот сабабли юзага келган ишсизлик ва қашшоқлик, ўз жонига қасд қилишдек қилмишнинг сонини тобора орттироқда. Инглиз тиббиёт мажмуаси “British medical”даги Оксфорд касалхонасининг икки доктори ўтказган тадқиқоти натижасида ҳар йил юз минг инглизнинг ўз жонига қасд қилишга уриниши, булардан 4500нинг ўлиши аниқланди. Буларнинг 62 фоизини ёш қизлар ташкил этади. Истребитель учоқлари, бомба ва бошқа қуроллари билан ҳар йили юз мингларча мусулмонни шаҳид қилаётган, ўз ватандошларидан юз мингларчасини интиҳорга [ўз жонига қасд қилишга] етаклаётган инглизлардай хоин, золим, ваҳший бир давлат ҳечам бўлмаган.

Ирландия эса, Англиянинг бошига битган бало бўлди. Инглизларнинг ўzlари қазиган хиёнат чоҳига ўzlари

ўмбалоқ ошадиган кунни иншооллоҳ ҳаммамиз бирга томоша қиласиз.

Китобимизнинг иккинчи қисмини, муборак исмлари билан баракатланиш мақсадида, инглизлар борасида афродини жомиъ, афёрига мониъ тарифни келтирган Сайид Абдулҳаким Арвосийнинг “раҳматуллоҳи алайх” қуидаги жумлалари билан яқунлаймиз:

«Исломнинг энг ашаддий душманлари инглизлардир. Агар исломиятни бир дараҳтга қиёс қиласиган бўлсан, бошқа кофирлар фурсат топса, бу дараҳтни тубидан кесиб ташлашнинг пайида бўлишади. Мусулмонлар ҳам уни кўргач, уларга очиқча душман бўлишади. Лекин, ўша дараҳт бир куни яна янги новда чиқариши мумкин. Инглиз эса унақа эмас. У ўша дараҳтга хизмат қиласи. Мусулмонлар эса уларга меҳр қўйишади. Лекин, бир кеча ҳеч кимга билдиримасдан дараҳтнинг илдизига заҳар қуяди. Дараҳт шундай қурийдики, бошқатдан асло кўкармайди. Инглиз кофири эса «Эй воҳ, эй воҳ қандай қайгу! Қанчалик ғамга ботдим»- деган тазиялари билан мусулмонларни алдайди. Бу ерда инглизнинг заҳар қўйиши демак, ҳақиқатда мол-дунё, мансаб ва хотинбозлик каби нафсоний-شاҳвоний орзулари эвазига сотиб олинган маҳаллий мунофиқларнинг, насли паастларнинг қўли билан Ислом олимларини ёмонлаш, Ислом китобларини, илмларини ер юзидан йўқотишидир».

Учинчи қисм

ХУЛОСАТ-УЛ-КАЛОМ РИСОЛАСИ

Юсуф Набхоний “раҳматуллохи алайх”^[77] ушбу рисоласида буюрадиларки: Аллоху таолога ҳамд бўлсин! У хоҳлаган қулини эҳсони бирла ҳидоятга қовуштироқда, тилаганини залолатда қолдиримоқда. [Залолатдан қутилишини ва саодати абадийяга эришишни истаганларнинг дуоларини адолати бирла қабул қилмоқда.] Пайғамбарларнинг ва танланганларнинг энг устуни бўлган сарваримиз Мұҳаммад алайхиссаломга салот ва саломлар бўлсин. Унинг ер юзида осмондаги юлдузлар каби порлаган аҳли байтига ва асхобининг барчасига хайрли дуолар бўлсин!

Бу рисоланинг сахифалари оз, лекин ичидаги илмлар кўпдир. Илм ва ақл соҳиблари буни инсоф билан ўқисалар, сўзсиз қабул қиласидар. Аллоху таолонинг ҳидоятига ва тўғри йўлига эришганлар ҳам, дарҳол ишонадилар. Бу рисола Аллоху таолонинг мусулмонларга эҳсон қилган Сироти мустақимини, душманларига раво кўрган Залолат йўлидан ажратиб турувчи фарқларни баён қиласидар. Бу рисолага “Хуносат-ул-калом фи таржих-и дин-ил-ислом”, яъни “Ислом динини қабул қилишга сабаб бўлувчи сўзлар хуносаси” исмини бердим.

Эй, ўзини абадий азобдан куткариш ва хисобсиз неъматларга қовушиш истагида бўлган инсон! Жуда муҳим ва жуда улуғ бўлган бу ҳақиқатни тушуниш ва абадиян жаҳаннам азобидан қутилиш сабабини билиб олиш мақсадида агар туни куни ҳар дақиқада, ҳар жойда тинмай фикрласанг, тинмай излансанг, одамлардан маслаҳат сўраб,

инсон тоқати дош бера оладиган даражада интилсанг ҳам, бу ҳаракатларингнинг барчаси ушбу улуғ ҳақиқатни қўлга киритиш борасида арзимас бир уриниш бўлиб қолаверади. Ҳатто катта ҳазинани топиш йўлида бор кучингни сарфлаб, атиги бир кум заррасидек изланган бўласан. Сен ўкиётган бу қисқагина ёзув ҳам, ушбу улуғ ҳақиқатни ёрита олмайди. Лекин шундай бўлса ҳам, бу ёзувимиз ақл эгаларига бирон ишорат, бирон белги бўлар деган мақсадда қаламга олинди. Ақлли кимса биргина ишоратдан ҳам мақсадни тушуна олади. Буни тафаккур эта олиш, фаҳмлай билиш учун қалаванинг уни вазифасини ўтайдиган бир неча сўз ёзмоқчиман:

Азалдан ҳар бир инсон ўзи одатланган нарсаларига кўнгил қўяди. Булардан айрилиб қолишини асло истамайди. Туғилгач, сут эмишга одатланади ва бундан жудо бўлишини истамайди. Улғайгач, уйига, маҳалласига, шахрига ўрганиб қолади. Булардан айрилиш ҳам жуда қийин кечади. Сўнгра дўконига, санъатига, шуғуланаётган фан ишларига ва бола чақасига, тилига, динига ўрганиб, шунчалик меҳр қўядики, булардан воз кечиш, жудо бўлиш унга фалокатдек туюлади. Шу тариқа ҳар хил жамоатлар, қавмлар (гуруҳ), миллатлар хосил бўлади. У холда, бир ҳалкнинг ўз динига бўлган меҳр-муҳаббати, зинҳор ўша диннинг энг ҳаққоний дин эканлигини тушуниб етганлигидан хосил бўлган эмас. Оқил инсон ўз динини ва бошқа динларни таққослаши ва динлар ичida ҳақ бўлганини қабул қилиб шунга интилиши керак. Чунки, ботил динга боғланмок инсонни абадий фалокатларга, доимий азобларга судрайди. Эй инсон, гафлат уйқусидан уйғон! «Ҳақ диннинг қайси дин эканлигини қандай биламан. Мен ўрганиб қолган дин ҳақ эканлигига ишонаман ва мен бу динни севаман» - дейдиган бўлсанг, шуни билгинки «Дин - Аллоҳнинг Пайғамбарлар воситасида юборган амрлари ва тақиқларига итоат қилишдан иборатдир». Бу амрлар инсонларнинг Раббига бўлган ва бир-бирларига бўлган вазифаларидир.

^[77] Юсуф Набхоний, 1350 [м.1932] йилда Бейрутда вафот этди.

Мавжуд динлар орасида Аллоҳнинг сифатларини, ибодат шаклларини ва маҳлукларнинг ўзаро муносабатларини энг мукаммал ва энг фойдали тарзда қайси бири билдирган? Ақл, яхшини ёмондан ажратадиган қувват. Ёмон нарсани тарк этиш, яхисини эса, тадқиқ қилиб [изланиб] ўзлаштириш керак. Динни тадқиқ қилиш деб, диннинг вужудга келишини [бошланғичини], пайғамбарларини, асҳобини, умматини ва дин улуғларини ўрганишга айтилади. Агар булар маъқул келса, ўша динни танла! Нафсингга эмас, ақлингга бўйсун! Нафсинг оиласдан, дўст-биродардан, бузуқ, ёмон дин одамларидан уят бўлишини ва улардан зарар етишини баҳона қилиб сени чалғитмоқчи бўлади. Лекин бу заرارлар, абадий азоб ёнида заррача аҳамиятга эга эмас. Буни яхши англаған кимса албатта дини **Исломни** танлайди. Пайғамбарларнинг энг охиргиси бўлган Муҳаммад алайҳиссаломга ишонади. Зотан исломият, бутун пайғамбарларга иймон келтиришни амр этмоқда. Бу билан бирга уларнинг динларининг ҳақ бўлганлигини, лекин ҳар расулнинг келиши аввалги диннинг ҳукмларини бекор қилганидек Муҳаммад алайҳиссаломнинг келиши ҳам бутун динларни бекор қилганлигини Ислом дини хабар бермоқда. Инсонга тобе бўлган динининг ботил эканлигини тушуниб етиб, бу динни тарк этиб, Муҳаммад алайҳиссаломга иймон этиши нафсига жуда оғир келади. Чунки нафс, Аллоҳу таолога ва Муҳаммад алайҳиссаломга ва унинг шариатига душман қилиб яратилган. Нафсинг бу душманлигига **Ҳамийят-ул-жоҳилийя** дейилади. Ботил диндаги оналар, оталар, муаллимлар ва ёмон дўйстлар [уларнинг радиолари, телеканаллари ва ҳукумат одамлари] нафсинг бу душманлигини авж олдириб туради. Шунинг учун «болага ўргатиш тошга ўйиб ёзиш кабидир» дейилган. Нафсинг бу душманлигини йўқотиш учун кўп ҳаракат қилиш, ўз нафсингга қарши жиҳод қилиш ва нафсни ақл билан ишонтириш лозим. Қуйидаги ёзувларни дикқат билан ўқиш сенга ўша жиҳодингда катта наф келтиради:

Бир динга тобе бўлишдан мақсад, абадий саодатга эришиш ва чексиз фалокатлардан қутулиш учундир. Йўқса, зинҳор ота-онадан “мерос” қолган дин билан овуниш учун эмас. Пайғамбар деганда ҳам, пайғамбарлик сифатларига эга бўлган ва Аллоҳнинг буйруқларини қулларига таблиғ қилган инсонларгина тушунилади. Мана шундай пайғамбарга тобе бўлиш ва Унинг динига кириш керак. Васаний деган кимсалар, яъни ҳайкалларга, бутларга сиғинувчилар ва даҳрий деб аталувчи тангрисизлар [атеистлар ва масонлар, коммунистлар] ҳайвон кабидирлар. Насроният ва яхудият динлари ҳам, қуйидаги сабабларга кўра ботил, яъни ҳаққонийлигини йўқотган:

1. Ислом динида Аллоҳу таолонинг камол сифатлари бор. Нуксон сифатлари йўқ. Ибодатларни бажо келтириш ниҳоятда қулайдир. Инсонларнинг ўзаро муомалалариadolатга бўйсунади. Бошқа динларнинг ибодатлари ва бир-бирлари билан муомала қоидалари замон ўтиши билан ўзгариб, ақлга уйғун ҳоллари қолмаган.

2. Агар Муҳаммад, Исо ва Мусо алайҳимуссаломнинг ҳаётлари тарихлардан чуқурроқ ўрганилса, бу уч Пайғамбар ичида Муҳаммад алайҳиссаломнинг энг нажиб, энг асил, энг фойдали, ниҳоятда олим, энг ақлли (доно), энг устун, дунё ва охират билимларида энг ориф бўлганлиги яққол кўзга ташланади. Ҳолбуки ўzlари уммий эдилар. Яъни ҳеч китоб ўқимаган, кимсадан бир нима ўрганмаганди.

3. Муҳаммад алайҳиссаломнинг мўжизалари бошқаларнинг мўжизалари йиғиндисидан ҳам бениҳоя кўп ва жуда ҳисобсиз эди. Бошқаларнинг мўжизалари ўтган ва битган, лекин Муҳаммад алайҳиссаломнинг мўжизаларидан бир қисми, айникса Куръони карим мўжизаси қиёматга қадар давом этмоқда. Умматидан авлиёсининг кароматлари ҳам, ҳамма вақт ва ҳар жойда кўрилмоқда.

Бу уч динни бизларгача олиб келган хабарлар орасида Муҳаммад алайҳиссаломни ва Унинг динини билдирувчи Куръони Карим ва Ҳадиси шарифлар наригиларга нисбатан

кўпроқ ва саҳиҳроқ бўлиб, барча китобларга туширилиб дунёнинг ҳар тарафига ёйилган. Мухаммад алайҳиссалом қирқ ёшларида ўзига Пайғамбар бўлганлиги билдирилди. Олтмиш уч ёшида вафот этдилар. Пайғамбарлиги йигирма уч йил давом этди. Бутун араб ярим ороли итоат этиб, дини ҳар тарафга ёйилиб англашилгач, даъвати шарқдаги ва ғарбдаги халқларга етиб бориб, Асҳоби юз эллик минг бўлгандан сўнгра вафот этдилар. Видолашув ҳажини юз йигирма минг Саҳобий билан адо этдилар ва саксон кун ўтгач вафот этдилар. **«Бугун сизларга динингизни комил қилдим, неъматимни бенуқсон тамомладим ва сизлар учун Исломни дин сифатида танлаб, бундан рози бўлдим»** маолидаги Мойда сурасининг учинчи ояти каримаси ўша ҳаж мавсумида нозил бўлди. Ўша Саҳобаларнинг барчаси содик ва амин эди. Кўпи динда етук олим ва ҳаммаси авлиё эди. Улар Расулulloхнинг динини ва мўжизаларини ер ўзига ёйдилар. Чunksi, жиход мақсадида турли мамлакатларга ёйилдилар. Борган ерларида инсонларга, дин илмларини ва мўжизаларни етказдилар. Улар ҳам бошқаларга билдирилар. Шу тариқа ҳар асрнинг олимлари, келаси табақадаги жуда кўп олимларга ўргатиб кетишиди ва булар ҳам ушбу илмларни ва уларнинг билдирганларини мингларча китобларга ёзиб қолдирилар. Ўргангандан хадиси шарифларини саҳиҳ, ҳасан каби бир неча қисмларга айрдилар. Ёлғончиларнинг [ва яхудийларнинг], хадис дея уйдирган сўзларини китобларига олмадилар. Бу хусусда жуда дикқатли ва эҳтиёткорлик билан қалам тебратдилар. Буларнинг ғайратлари билан ислом дини жуда соғлом асослар устига курилди ва ҳеч ўзгармасдан ёйилди. Бошқа динларнинг ҳеч бири бунчалик сиҳҳатли нақл қилина олмади.

Севгили Пайғамбаримиз Мухаммад алайҳиссаломнинг мўжизалари ва ҳақ пайғамбар бўлганлигининг васиқалари [хужжатлари], диннинг асосий ва зарурӣ лозим бўлган билимлари, Аллоҳу таолонинг борлиги, бирлиги ва камол

сифатлари ва Мухаммад алайҳиссаломнинг пайғамбарлиги, содик, амин ва бутун пайғамбарлар ичра энг устуни эканлиги, инсонларнинг ўлимдан кейин қайта тирилишлари, хисобга тортилишлари, сирот кўприги, жаннат неъматлари, жаҳаннам азоблари, ҳар куни беш вақт намоз ўқишининг фарз бўлгани, пешин, аср ва хуфтон намозларининг фарзлари тўрт ракаат, бомдод намози икки ракаат ва шом намози фарзининг эса уч ракаат бўлганлиги ва самода Рамазон ойининг ҳилоли кўрилган пайтда рўзага бошланиши, Шаввол ойининг ҳилоли кўрингандан фитр байрамини нишонлаш, умрида бир марта ҳажга боришнинг фарз бўлгани, [хотин-қизларнинг бошлари, соchlари очиқ кўчага чиқишлиари ва ливота] зинонинг ҳаром экани, шаробнинг [ва ичилганда маст қилувчи спиртли ичимликларнинг томчиси ҳам] ичилиши ва жунуб кимсанинг ва ҳайз ҳолидаги аёлларнинг намоз ўқишилари ва таҳоратсиз намоз ўқишининг ҳаром қилингани каби зарурӣ дин билимлари олим ва жоҳил, бутун мусулмонларга тўғрича ҳеч қандай ўзгартиришсиз етказилди. Бу билимларнинг ҳаммаси ҳеч ўзгармаган ҳолда бизларгача улаштирилди. Буни инсоф соҳиби бўлган насроний ва яхудийлар ҳам билади. Мухаммад алайҳиссаломнинг замонаси бошқа расулларга нисбатан давримизга яқинроқ бўлиши ва ислом динини бизларгача етказган олимларнинг жуда кўп бўлиши, исломиятга хурофтolar, бўхтонлар аралашиб кетишига монеъ бўлди. Христиан ва яхудий динлари бу икки неъматга молик [эга] эмас. Исо алайҳиссаломнинг биъсати [келиши] билан Мухаммад алайҳиссаломнинг биъсати орасида [тарихчиларга кўра] олти юз йил қадар замон фарқи бор. Чunksi, Исо алайҳиссаломнинг мавлуди (туғилиши, таваллуди) билан Мухаммад алайҳиссаломнинг Макка шаҳридан Мадинага ҳижрати орасида 621 йил фарқ бор [дейдилар. Ҳолбуки ислом олимларига кўра, бу фарқ минг йил]. Икки расул орасидаги ўша узок давр мобайнида дунёнинг ҳар тарафи жаҳолат ботқофига ботган бўлиб, саҳиҳ хабарларни янгилишларидан ажратиш бениҳоя мушкил эди.

Исо алайхиссаломнинг даъват замони узоқ давом этмади. Уч йилдай қисқа муддат ўтгач, Аллоҳу таоло уни ўттиз уч ёшида самога кўтарди. Ўша қисқа вақт ичида ҳам, кофирлар қаршисида заиф ва мағлуб ҳолда эди. Пайғамбарлик вазифасини бемалол бажо келтира олмади. Бунга яхудийлар ва Рим ҳукумати ҳам тўсқинлик қиласарди. Ҳаворий деб аталадиган ёрдамчилари ҳам оз эди. Унга иймон келтирган ҳаворийлари атиги ўн иккита овчидан иборат бўлиб, барчаси заиф кимсалар эди. Исо алайхиссалом самога чиқарилгандан кейин хабарлар, ривоятлар тўпланиб, Инжил китоблари ёзилиб, жоҳиллар орасида кўлма-кўл юрди. Ҳар бир тилга таржима қилиш жараёнида ҳисобсиз ўзгартиришларга учраган бу инжилларда бир-биrlарига ва ақлга зид бўлган кўпгина маълумотлар бор эди. Ҳатто бу фарқли инжиллар ҳанузгача бир-бирининг айбini очиб, обрўсини ер билан бир қилмоқда. Бу аянчли ахвол бир Инжилнинг ҳархил нусхаларида ҳам мавжуд. Бу зиддиятлар, фарқлар, ва ихтилофлар натижасида, муайян йилларда папалар тўпланишиб, инжилларга тузатиш киритишга мажбур кўйга тушдилар. Бир қанча иловалар ва қайчиласла дучор қилинган инжилларга диндан бўлмаган кўпгина сафсаталарни ҳам аралаштириб юборган папалар, инсонларни ўша китобларга ишонишга мажбуrlашди. Инжил деб аталувчи бир бирига зид китоблардаги ёзувларнинг кўпчилиги Исо алайхиссаломнинг ва ҳаворийларнинг сўзлари эмас эди. Шунинг учун бир неча фирмаларга айрилдилар. Ҳар асрда янги христиан оқимлари пайдо бўлди. Кейин келгандарнинг кўпчилиги аввалгиларидан айрилди. Шунга қарамай, бу фирмаларнинг барчаси кўлларидаги инжилларнинг Исо алайхиссалом келтирган илоҳий китоб эмаслигини юракдан билишарди.

Мусо алайхиссаломнинг дини ва мўжизаларини англатувчи яхудий китоблари ҳам худди шу ахволда эди. Унинг устига бундаги замон фарқи нисбатан жуда катта эди. Мусо алайхиссалом бир ривоятда, Мухаммад

алайхиссаломнинг ҳижратидан 2348 йил аввал вафот этган. Орадаги жоҳилият асрларида Мусавий динининг саҳих нақл қилиниши имконсиз бўлди. Аҳён-аҳёнда ҳокимият бошига келган Бухтун-насарга ўхшаган золимлар ҳам, яхудий дин одамларини битта қўймай қирди. Бир қисмини эса, Байтулмуқаддасдан Бобил шаҳрига асир қилиб юборди. Ҳатто, Қуддусда Таврот ўқийдиган кимса қолмаган замонлар бўлди. Дониёл алайхиссалом Тавротни ёддан ўқир ва ёздирарди. Шу тариқа ўзгаришдан кутқарган бўлса ҳам, кейинчалик унинг ёздирганлари ҳам ўзгартирилди. Китоб саҳифаларига Аллоҳу таолога ва Пайғамбарларига ярашмайдиган чиркин бўхтонлар, бегона ёзувлар аралаштирилди.

Муҳаммад алайхиссаломнинг замонидан сўнг, Унинг уммати даврида ҳеч қандай жоҳиллик ёйилмаганини ҳар бир миллат билади. Аксинча, мусулмонлар орасида илм юксалган, улуғ ислом давлатлари қурилиб, илмни, фанни, адолатни, инсон ҳақларини ҳар тарафга ёйандилар. Агар ақли, инсофи бўлган бир кимса бу учдинни тадқиқ этса, таққосласа, албатта исломиятга тан бериб, бўйин эгади. Чунки асл максад - ҳақ бўлган динни топишидир. Ёлғон гапириш ва тухмат қилиш исломиятда ҳаром. Ояти карималар ва ҳадиси шарифлар ҳар иккаласини ҳам шиддат билан ман қилган. Ҳар қандай бир шахсга тухмат қилишнинг ўзи катта гуноҳ бўлгандан кейин Расулulloҳга тухмат қилишнинг нақадар катта гуноҳ ва ҳаром бўлишини изоҳ қилишга хожат қолмайди. Ҳудди шунинг учун ҳам, Муҳаммад алайхиссаломни ва мўжизаларини ёритган ислом китобларида зигирча ёлғон, носаҳих маълумот ва заррача хато бўлиши қатъян мумкин эмас. Ақлли, инсофли кимсанинг ўжарликни қўйиб, охири фалокат билан тугайдиган бўлмагур динни тарк этиши ва ҳақ, саодат йўли бўлган порлок динга тобе бўлиши лозим. Дунё ҳаёти шунчалик қисқадирки, ҳар бир куни сувдай оқиб ўтиб ҳаёлга айланмоқда. Ҳар инсоннинг оқибати ўлимдир. Ўлимдан сўнграси эса, ё доимий азоб, ёки абадий

неъматлардан иборатдир. Ўша мангу азоб ва неъмат вақти, бутун одамзотга катта тезликда, суръат билан яқинлашиб келмоқда.

Эй инсон! Ўзингга озгина раҳм кил! Ақлингни ёпиб турган фафлат пардасини олиб ташла! Ботилнинг ботил эканлигини кўр, англа ва ундан кутилишга интил! Ҳақнинг ҳақ эканлигини ҳам кўр, тушун ва унга тобе бўл, чамбарчас боғлан! Берадиган қароринг бениҳоя улуғ ва жуда муҳимдир. Вақт эса, жуда оз. Мухакқақ ўласан! Ўлган вақтингни ўйла! Бошингга келадиганларга ҳозирлан! Ҳаққа тобе бўлмагунча абадий азобдан кутила олмайсан! Кейинги пушаймонлик фойда бермайди. Сўнгги нафасда ҳамма нарса бурнинг тагига келтириб кўрсатилгандан кейин, ҳақни тасдиқ этишинг қабул қилинмайди. У дамда фақатгина мусулмоннинг гуноҳларига қилган тавбасигина қабул бўлади. Ўша кун, Аллоҳу таоло: «Эй, бандам! Сенга ақл нурини бергандим. У билан мени англашни, Менга ва Пайғамбарим Мұхаммад алайҳиссаломга ва У олиб келган Ислом динига иймон келтиришни амр қилгандим. Бу Пайғамбарнинг келишини Тавротда ва Инжилда хабар бергандим. Исмини ва динини ҳар мамлакатга ёйгандим. Эшитмадим дейишга ҳаққинг йўқ! Кеча-кундуз, дунё моли учун, дунё завқлари учун тер тўқдинг. Охиратда бошингга келадиганларни ҳеч ўйламадинг.Faфлат босиб юрганда мана ниҳоят ўлим чангалига тушдинг»- деса, нима деб жавоб берасан?

Эй инсон! Бошингга келадиганларни фикр кил! Умринг тугамасида ақлингни бошингта йиғ! Атрофингда кўрган, гаплашган, севган, кўрқкан кимсаларинг ҳаммаси, бирин-кетин ўлдилар. Худди хаёлдек келиб кетдилар. Яхшилаб ўйлан! Абадий оташда ёнишдек даҳшатли азобга розимисан?! Бу қандай улуғ азоб! Чексиз неъматлар ичида мангу умр кечиш эса, қандай улуғ неъмат! Булардан бирини танлаш ҳуқуки ҳозир сенинг кўлингда. Овора бўлма, ҳар бир инсоннинг оқибати мана шу икки манзилдан бири бўлади. Учинчи манзил йўқ! Бундан қочиб қутилиш имконсиздир.

Буни фикр қиласлик ва тадбир олмаслик, қип-қизил жоҳиллик ва телбаликдир. Аллоҳу таоло ҳаммамизни ақлга тобе бўлганлардан айласин! Омин.

“Қавл-ус-сағт фи радди ало даовил-протестанет” китобидан иқтибос: Аллома Раҳматуллоҳ афанди^[78] “Изҳор-ул-ҳак” китобида марҳамат қилиб айтадиларки: Исломият келмасидан аввал ҳеч бир ерда ҳақиқий Таврот ва ҳақиқий Инжил йўқ эди. Замонамизда мавжуд бўлганлари ҳам, тўғри билан ёлғоннинг аралашмасидан таркиб топган хабарларни ихтиво қилувчи тарих китобларидир. Қуръони каримда билдирилган Таврот ва Инжил ҳозирги мавжуд бўлган Таврот ва Инжил номли китоблардан мутлако бошқа. Булардаги маълумотлар ичида Қуръони каримнинг тасдиқ этганларигина тўғри, рад этганлари нотўғридир. Қуръони каримда билдирилмаганлари ҳақида, тўғри ёки хато демаймиз. Мавжуд тўрт Инжилнинг Аллоҳ қаломи эканини далиллайдиган ҳеч бир ҳужжат ва асос йўқ. Ҳиндистонда суҳбатлашган Инглиз попи ҳам, буни эътироф қилган ва мелодий 313 йилгача дунёда майдонга келган катта зиддиятларда, урушларда бу ҳужжатлар ғойиб бўлди, деганди. Horn, Инжил тафсирининг иккинчи жилдида ва тарихчи Mocheim^[79] 1332 [м. 1913] йилда нашрдан чиққан тарихининг биринчи жилди, 65-чи сахифасида ва Lardis Инжил тафсирининг бешинчи жилди, 124-чи сахифасида, Инжилларда қўшимчалар, ўзгартиришлар қилинганлиги ҳақида маълумот берган. Cirum^[80]: «Инжилни [Китоб-и

^[78] Рахматуллоҳ Ҳиндий, 1306 [м. 1889] да Маккада вафот этди.

^[79] Mocheim Johann Lorenz Von, немис протестант попи ва тарихчи 1694 йилда Лубекда туғилди. 1174 [м. 1755] иили Гоффинденда ўлди. Энг машҳур асари “Муқаддас Инжил тарихи” китобидир.

^[80] Cirum, Jerome Saint, уч йил Истанбулда бўлди. 382 йилда Римга бориб папанинг секретари бўлди. Китоб-и Муқаддасни [Инжилни] лотинчага таржима килди. 30 сентябрда эста олинниб шарафига маракаси [пасха] нишонланади. Қилган инжил таржимаси черковларнинг расмий китоби деб тан олинди.

муқаддас] таржима қилаётганимда нусхаларининг бирбирига ўхшамаслигига, зиддиятларига гувоҳ бўлдим»-деган. Adam Clarke^[81] тафсирининг биринчи жилдида: «Инжил лотинчага таржима қилинаётганда жуда кўп ўзгаришларга учради. Бир-бирига зид иловалар қилинди.»-деб ёзган. Католик Ward^[82] 1841 йил нашрли китобининг ўн саккизинчи саҳифасида: «Шарқдаги мулҳидлар [диндан қайтганлар], Инжилнинг кўпгина жойини ўзгартирилар. Протестант папалари [роҳиблари], қирол биринчи Жеймсга тақдим қилган рапортларида, «дуо китобимиздаги Забурлар ибронийча нусхаларига ўхшамаяпти. Кўшимча, чиқарма ва табдил, ҳаммаси бўлиб икки юзга яқин ўзгариш бор», – деб ёзган. Протестант поплари, инжилни янада ўзгартирилар. Раҳматуллоҳ афандидан иқтибос шу ерда тамом бўлди. «Изҳор-ул-ҳақ» китобида шунга ўхшаш яна анчагина мисоллар келтирилган. Иззаддин Мухаммадийнинг “Ал-ғосибу байнал-ҳақ вал-ботил” ва Абдуллоҳ Таржимоннинг “Тухфа-тул-ариб” китобларида ҳам, Инжиллардаги зиддиятлар ҳакида мисоллар берилган.

Бутун жаҳон папалари шуни яхши биладики, Исо алайҳиссалом ҳеч нарса ёзмаган ва ёзма бирор нарса ҳам қолдирмаган. Бирон кимсага ҳам ёздирмаган. Шариатини ёзма ҳолда билдирмаган. Самога чиқарилгандан сўнгра, Исавийлар орасида айриликлар бошланди. Бирлашиб дин илмларини бир қолипга солмадилар. Кейинчалик эллиқдан зиёда Инжил ёзилди. Булар орасида тўрттаси танланди. Исо алайҳиссаломдан саккиз ёки ўн икки йил сўнгра Фаластинда сурёний лисонида [тилида] “Матта” Инжили ёзилди. Бу Инжилнинг асл нусхаси йўқолган бўлиб, юноний таржимаси деган нусхаси мавжудdir. “Маркус” Инжили ўттиз йил

^[81] Adam Clarke, 1179-1249 [м. 1760-1832] Ирландиялик Инжил воизи.

Машхур асари “Китоб-и Муқаддас тафсири”dir.

^[82] Ward William George, 1228-1300 [м. 1812-1882] машхур католик инглиз попи. Энг машхур асари “Христиан черковининг идеали”dir.

ўтгач Римда ёзилди. “Лука” Инжили, йигирма саккиз йилдан кейин Искандарияда юнонийда ёзилди. “Юханна” Инжили ўттиз саккиз ёхуд олтмиш беш йилдан сўнгра, Эфус шаҳрида ёзилди. Ҳаммасида ривоятлар, хикоятлар ва Исо алайҳиссаломдан кейин содир бўлган баъзи воқеалар ёзилган. Лука ва Маркус ҳаворийлардан эмасди. Булар бошқалардан эшитганларини ёзилар ва ёзган китобларига Инжил демади, балки тарих китоби дедилар. Уларнинг тарих деган асарларини кейинчалик таржима қилганлар эса Инжил дейишиди.

Ушбу «Қавл-ус-сабт” китоби – бир протестант попининг арабий тилда Мисрда ёзиб чоп эттирган “Ақовил-ул-Қуръонийя” китобига жавоб тариқасида, Сайид Абдулқодир Искандароний тарафидан 1341 [м. 1923] йилда ёзилган бўлиб, 1990 йилда “Ҳакиқат Китобуи” тарафидан, арабий “Ас-сирот-ул-мустаким” ва “Хуносат-ул-Калом” китоблари билан бир китоб ҳолида чоп этилди.

Туркча “Изоҳ-ул-маром” китобида бундай дейилади: Асл Инжил иброний тилида эди ва яхудийлар Исо алайҳиссаломни ўлдириш мақсадида қилган тинтуб чогида, бу нусхани топиб олиб, йўқ этдилар. Исо алайҳиссаломнинг даъват муддати бўлган уч йилда бошқа нусхаси ҳали ёзилмаганди. Христианлар асл Инжилни инкор этадилар. Улар Инжил деб атаётган тўрт китобда, ақалли бир дона ибодат тури ҳам мавжуд эмас. Фақатгина Исо алайҳиссаломнинг яхудийлар билан бўлган муноқашалари ёзилган. Ҳолбуки дин китоби – ибодатларни билдирувчи китоб демакдир. Шояд таврот бўйича ибодат қиляпмиз деган баҳонани олға сурсалар, явм-и сабтга [шанба кунига] аҳамият бериш, суннат бўлиш, ҳар тонг ва оқшом тик туриб дуо қилиш, маълум кунларда рўза тутиш, хотинни талоқ қилиш ҳақларига молик бўлиш ва чўчқа эти емаслик каби, Тавротнинг муҳим амрларини нечун бажармайдилар? Буларни тарк қилишлари ҳакида инжилларида биронта буйруқ ҳам йўқ. Ҳолбуки, Қуръони

каримда ҳар бир ибодат, чиройли ахлок, ҳуқук, тижорат, дәхқончилик ва фан билимларига ташвиқ масалалари батағсил билдирилган, жисмоний ва рухоний бўлган ҳар мушкилот ҳал қилинган.

Шоирлар, адиллар, кофирлар бир минг тўрт юз йилдан бери қанча ҳаракат қилишган бўлса ҳам, Қуръони каримнинг бир оятининг ўхшашини сўзлай олмадилар. Калималари арабий бўлиб ҳар ерда ўқилгани ҳолда, биргина оятнинг ўхшаши ҳам одамзод тарафидан айтила олмаётгани, Қуръоннинг мўжиза эканлигига ёркин далиллар. Муҳаммад алайҳиссаломнинг бошқа мўжизалари битиб, факат исмлари қолган, Қуръони карим эса, ҳар замон ва ҳар ерда қуёш каби порламоқда. Ҳар дардга илож ва дармон бўлмоқда. Аллоҳу таоло бутун кулларини баҳтиёр қилиш учун уни Ҳабиби акрамига эҳсон ва нозил қилган. Сўнгсиз лутфи-карами ва марҳамати билан бузилиш ва ўзгаришлардан хифз ва ҳимоя қилди. Бошқа кутуби самовия учун бундай ваъда қисмат қилинмаганди. [Аллоҳу таоло Қуръони каримни севгили Пайғамбари Муҳаммад алайҳиссаломга, Жаброил исмли малак билан, парча-парча ҳолида йигирма уч йил давомида юборди. Биринчи халифа Абу Бакр “родиёллоҳу таоло анҳ” Аллоҳу таолонинг юборган бу оятларини бир орага жам қилиб ёздириди. Шу тариқа “Мусҳаф” деган буюк бир китоб майдонга келди. Ўттиз уч минг Саҳобий бу Мусҳафни, Муҳаммад алайҳиссалом билдирган барча оят ва сураларнинг айниси эканлигини иттифоқ билан тасдиқладилар. “Риёд-ун-носихийн” 375-чи сахифасида: «Қуръони каримда 6236 оят бор» – дейилган. Баъзи узун оятлар кичик оят қилиб (бўлинib) алоҳида саналгач, оят ҳисоби кўпаяди. Шу ҳолда оят ҳисоби 6366 бўлган Мусҳафлар ҳам мавжуд. Муҳаммад алайҳиссалом, Қуръони каримнинг ҳаммасини Асҳобига изоҳ этди, очиқлади. Ислом олимлари, Асҳоби киромдан эшитганларини ёздилар. Мингларча тафсир

китоблари майдонга келди ва ҳар мамлакатга ёйилди. Ҳозир дунёning ҳар бурчагидаги Қуръони каримлар, бир-бирининг айнисидир. Ораларида бир ҳарф, ҳатто бир нуқта ҳам фарқ қилмайди.]

Жами пайғамбарларнинг шариатлари, ўз замонларининг эҳтиёжларига жавоб берадиган моҳиятда бўлганидан бир-биридан фарқли эди. Лекин, барчасида иймон келтириладиган хусуслар бирдай эди. Ҳаммаси Аллоҳу таолонинг бир эканини, ўлгандан кейин такрор тирилиш борлигини билдирилар. Тасниянинг тўртинчи фаслининг ўттиз тўққизинчи оятида: «Ерларнинг ва кўкларнинг соҳиби бирдир, бошқаси йўқдир», олтинчи фаслда: «Эй Истроил тингла! Аллоҳимиз, Раббимиз бирдир» ва “Сифр-ул-мулук-и солис”да, Сулаймон алайҳиссалом Байт-ул-муқадасни (Қуддусдаги Масжиди ақсони) барпо қилганида, пештоқига «Эй, Истроилнинг Аллоҳи! Ерда ва осмонларда Сен каби Раб йўқдир. Сен ерларга ва кўкларга сифмассан. Қаердаки бу қурган уйга». дегани ёзилган. “Сифр-ул-мулук-ил-аввал”да «Самуил 1»нинг ўн бешинчи фасли, 29-чи оятида, Самуил пайғамбарнинг: «Истроилнинг азизи, яъни илоҳи ва маъбути ёлғон сўзламайди ва надомат қилмайди. Чунки У инсон эмас». дегани ёзилган. Ашъиё пайғамбарга иснод қилинган китобнинг кирқ бешинчи бобида: «Мен Раббларингман! Мендан ғайри илоҳ йўқ. Нурни ва зулматни яратган, хайрни ва шаррни ҳалқ этган менман» - деган Аллоҳга таалуқли эканлигини айтишимиз мумкин бўлган жумлалар бор. Матта инжилининг ўн тўққизинчи бобида, «Бир кимса унга дедики, эй яхши муаллим! Қандай яхшилик қилсан, абадий ҳаётга ноил бўламан! Унга жавоб тарзида, Менга нечун яхши деяпсан? Бирдан бошқа яхши йўқ. У Аллоҳдир. Абадий ҳаётга эришишни истасанг, Унинг насиҳатларини бажо келтир!»- дегани ёзилган. Маркуснинг ўн иккинчи бобида: «Котиблардан бири “Биринчи амр недир?”- деб сўради. Исо алайҳиссалом унга жавобан, “Амрларнинг

биринчиси, Раббимиз бирдир. Бутун қалбинг-ла, бутун тоқатинг-ла Раббингни сев!” деди»- ояти мавжуд. Мұхаммад алайхиссалом ҳам асҳобига худди шундай буорганлар.

Мұхаммад алайхиссаломни такзіб эттән [ишонмаган] кимса, ҳеч бир пайғамбарга ишонмаган бўлади. “**Аконим-и салоса**” деган “**Таслис**”га [уч тангрига] ишониш, бутун пайғамбарларни рад этиш билан бирдир. Таслис - уч худолик ақидаси, Исо алайхиссаломнинг самога кўтарилганидан кўп замонлардан кейин вужудга келди. Ундан олдин **Насоро** ҳам **Тавҳид** [бир худо] ақидасида эди ва Таврот аҳкомини ижро этарди. Бутпарастлардан кўпи ва Юнон файласуфлари Насроний динига ўтгач, эски эътиқодларидағи уч худоликни ҳам насронийликка олиб кирдилар. Насоро динига уч худолик ақидасини илк бор аралаштирган одам, мелоднинг икки юзинчи йилида Себлиюш исемли роҳиб бўлгани ва бу сабабдан кўп қон тўкилгани, французча “**Куррат-ун-нуфус**” китобида ва арабча таржимасида узундан узун ёзилган. Ўша пайтда бир неча олим тавҳидни ёқлаб, Исо алайхиссаломнинг инсон ва пайғамбар эканлигини билдиришди. Уч юзинчи йилларда Искандарияда, Ариос тавҳидни эълон қилиб, таслис-уч худоликнинг фосид ва ботил эканлигини ёди. 325 йилда буюк Константиннинг Изникда [Никея] тўплатган папалар мажлисида тавҳид - бир худолик ақидаси рад, Ариос эса афороз қилинди, яъни коғирга чиқарилиб, қораланди. Христианлартаслис-учхудонингучинчиси дебатаётган «**Рухул-Қудс**»нинг нима эканлигини ўзлари ҳам билишмайди. Исо алайхиссалом онаси **Марям-и азронинг** қорнида Рухул-қудсдан майдонга келган, деб айтадилар. Исломиятда Рухул Қудснинг, Жаброил исмидаги фаришта эканлиги билдирилган. “Изоҳ-ул-маром”дан иқтибос тугади^[83].

^[83] “**Изоҳ-ул-маром**” китобини манастирлик Абдуллоҳ Абдий бин Дастан Мустафо бек ёзган. Ўзи 1303 [м.1885] йилда вафот этди “раҳматуллоҳи алайх”. Китоб 1288 [м.1871] йилда Истанбул Эдирнакопи хорижиди, Мустафо пошо даргоҳи шайхи Яхё афанди матбаасида чоп этилган.

Шамсиддин Сомий бек 1316 [м.1898] тарихли “**Қомус-ул-аълом**” китобида қуйидаги маълумотни келтирган: Ислом динининг Пайғамбари Мұхаммад алайхиссаломдир. Отаси Абдуллоҳ, бобоси Абдулмутталиб бин Ҳошим бин Абд-и Маноғ бин Қусай бин Килобдир. Тарихчиларга кўра, милоднинг 571-чи йилида Апрель ойининг йигирмасига тафовуқ эттән Рабиул-аввал ойининг ўн иккиси душанба (ўтар) кечаси тонгга яқин, Макка шаҳрида дунёга келдилар. Онаси Ваҳабнинг қизи Омина, Оминанинг отаси ҳам Абд-и Маноғ бин Зухра бин Килобдир. Килоб Пайғамбаримизнинг отаси бўлган Абдуллоҳнинг бобосидир. Абдуллоҳ тижорат учун Шомга бориб, қайтишда Мадина атрофида **Дор-ун-нобига**да вафот этди. Йигирма беш ёшда эди. Ўғлини кўра олмади. Бола беш йил сут онаси Ҳалиманинг қабиласида қолди. Бу Баний Саъд қабиласи Арабистоннинг энг фасих (чиройли) ва энг гўзал гапиравчи қабиласи эди. Шунинг учун Мұхаммад алайхиссалом жуда чиройли гапирадилар. Олти ёшларида Омина, ўғлини Мадинадаги тогаларига элтиб, ўша ерда вафот этди. Дояси Умми Айман уни Маккага олиб келиб, Абдулмутталибга таслим этди (топширди). Саккиз ёшида Абдулмутталиб ҳам вафот этиб, амакиси Зубайр Яманга олиб кетди. Йигирма беш ёшида, Ҳадижа “родияллоҳу анҳа”нинг карвони билан тижорат учун, Шомга бордилар. Ақли, одоби, гўзал ахлоқи ва меҳнатсеварлиги билан машҳур бўлдилар. Икки ой ўтгач, Ҳадижа билан издивож (никоҳ) қилдилар. Қирқ ёшларида Жаброил исмли малак келиб, Пайғамбар бўлганини маълум қилди. Энг аввал Ҳадижа, сўнгра Абу Бакр, хали ёш бола бўлган Али ва Зайд бин Хориса иймон келтирди. Қирқ уч ёшларида барчани динга даъват этиши амр қилинди. Мушриклар азоб, жафо қилдилар. Эллик уч ёшларида, Аллоҳу таолонинг изни билан Мадинаи мунавварага ҳижрат этдилар. Милодий 622-чи йили сентябрь ойининг йигирманчи ва Рабиул-аввалнинг

саккизи, душанба куни Мадинанинг Қубо қишлоғига келдилар. Ҳазрати Умар халифалигига, ўша йилги Мухаррам ойининг биринчи куни **Ҳижрий қамарий** йил боши деб қабул қилинди, бу июль ойининг ўн олтиси, жума куни эди. Сентябрнинг йигирманчи куни эса, **Ҳижрий шамсий** йил боши бўлди. 623-чи милодий йил боши, ҳижрий шамсий ва қамарий йилларнинг биринчисида бўлди. Кофиirlарга қарши ғазо (жанг) ва жиҳод амр этилгач, ҳижратнинг иккинчи йилида **Бадр жанги** бўлди. 950 кофиirdан 50 киши қатл ва 44и асир олинди. Учинчи йилида **Ухуд жанги** бўлди. Кофиirlар уч минг, мусулмонлар 700 киши эди. 75 Саҳобий шаҳид бўлди. Ўша йили хотинларнинг ҳижобга киришларини амр этувчи оятлар нозил бўлди. Тўртинчи йилида **Хандақ жанги**, бешинчи йилида **Баний Мусталак жанги** бўлди. Олтинчи йилда **Ҳайбар жанги** ва Ҳудайбияда **Байъат-ул-ридвон** битими имзоланди. Еттинчи йилда Бизанс [византия] ҳукмдори Қайсерга ва Эрон шоҳи Кисрога Исломга даъват қилувчи мактублари юборилди. Саккизинчи йилда Ҳераклиюснинг Рум кўшини билан **Мута жанги** бўлди ва **Макка фатҳ** қилинди ва **Ҳунайн жанги** бўлиб ўтди. Тўққизинчи йилда **Табук жанги**га боришиди. Ўнинчи йилида **Видо ҳажини** адo этдилар. Ўн биринчи йилда ўн уч кун хуммо хасталигига чалиниб, Рабиул-аввал ойининг ўн иккиси, душанба куни, масжидига туташ бўлган уйида, 63 ёшида вафот этдилар.

Расулуллоҳ «саллаллоҳу алайхи ва саллам» доимо кулар юзли, ширин сўзли (мулойим) эди. Муборак юзида нур порларди. Кўрганлар ошиқ бўлмай қолмасди. Юмшоқлиги, сабрлиги, гўзал ахлоқи, мингларча китобларда ёзилган, Ҳадижадан “родияллоҳу анҳа” икки ўғли ва тўрт қиз авлодлари туғилди. Мисрлик Мариядан ҳам бир ўғиллари бўлди. Фотимадан бошқа фарзандлари, ўзлари ҳаётлик чогидаёқ вафот этдилар. **“Қомус-ул-аълом”**нинг ёзуви шу ерда тамом бўлди.

Имом-и Ғазолий **“Кимё-и саодат”** китобида: «Аллоҳу таоло қулларига пайғамбарлар юборди. Бу буюк инсонлар воситасида қулларига саодатга ва фалокатга сабаб бўлувчи нарсаларни билдириди. Пайғамбарларнинг энг юксаги, энг устуни ва охиргиси **Муҳаммад** алайхиссаломдир. У зот бутун инсонларга, бутун миллатларга Пайғамбардир. Дунёнинг ҳар бир минтақасида, ҳар бир кишининг Ўша юксак Пайғамбарга ишониши ва Унга тобе бўлиши лозимдир»- деб билдирганлар.

Сўнгти сўз (Хотима)

Хуоса, **Дин** деб – Аллоҳу таоло рози бўлган ишларни ва қилиниши лозим бўлган ибодатларни, дунё ва охиратда саодатга эришишни ўргатиш мақсадида Аллоҳу таоло тарафидан Пайғамбарларига юборилган ҳукмларга айтилади. Инсонларнинг нуқсон ақллари билан шубҳали ва ҳаёлий сўзларига дин дейилмайди. Ақл диннинг амр ва тақиқларини англашга ва буларга эргашишга хизмат қиласи холос. Лекин, амр ва тақиқлардаги сирларни ва буларнинг ҳақиқатларини тушуна олмайди. Булар устида ҳукм юрита олмайди. Ушбу ҳикматлар, Аллоҳу таолонинг пайғамбарларга билдириши орқали ва авлиёнинг қалбларига илҳом ва тажаллий (намоён) қилиши орқали ўрганилади. У ҳам, факат Аллоҳу таоло тарафидан эҳсон қилинади.

Ҳозирги замонда дунё ва охират саодатига эришиш ва Аллоҳу таолонинг ризосини қозониш учун, мусулмон бўлиш шарт. Мусулмон бўлмаган бадбахтга **Коғир** дейилади. **Мусулмон бўлиш** учун **Иймон келтириш** [ишониш] ва **Ибодат қилиш** лозимдир. Ибодат - барча сўз ва ишларини Мухаммад алайҳиссаломнинг шариатига мослаштириш демакдир. Ибодатларни ҳеч қандай манфаат кутмасдан, факат Аллоҳу таолонинг амри бўлгани учун, бажо келтириш лозим. **Аҳкоми исломия** Қуръони каримда ва ҳадиси шарифда билдирилган **Аҳком** [ҳукмлар, яъни амр ва тақиқлар] бўлиб, фикҳ, яъни **илми ҳол** китобларидан ўрганилади. Аҳкоми исломияни, яъни ҳар бир мусулмоннинг бажариши ва тийилиши амр қилинган ҳукмларни ўрганиш эркакларга ҳам, аёлларга ҳам **фарзи айн**. Булар инсонларни руҳий ва баданий хасталиклардан муҳофаза этувчи даволардир.

Тиббиёт, саноат, тижорат ва ҳуқук билимларини ўрганиш учун, лицейларда ва университетларда, йилларча кўз нури тўкилганидек, **Илми ҳол** китобларини ва араб тилини ўрганиш учун ҳам, йилларча харакат қилиш лозим. Буларни ўрганмаганлар, инглиз жосусларининг ва уларга алданган ва сотилган дин пешвоси шаклидаги мунофиқларнинг ва золим, хоин бўлган давлат одамларининг ёлғон сўзларига ва тухматларига алданишиб, дунё ва охиратдаги фалокатларга, азобларга дучор бўлишади.

Калимаи шаҳодатни айтиш ва ишонишга **иймон** дейилади. Айтиб ва маъносини билиб ишонган кимсага **Мўмин** дейилади. **Калимаи шаҳодат**: «Ашҳаду ан ло илоҳа иллаллоҳ ва ашҳаду анна Мухаммадан абдуҳу ва расулуҳ»дир. Маъноси: «Аллоҳдан бошқа илоҳ [маъбуд] йўқ ва Мухаммад алайҳиссалом Унинг кули ва бутун инсонларга юборилган расулидир». Ундан кейин асло пайғамбар келмайди, деганидир. **“Мароқил-фалоҳ”** китобининг Тахтовий хошиясида, қазо намозлари сўнгидага «Аллоҳу таолонинг ёлғиз бор эканлигига ишониш, кифоя килмайди. Шериги бор деган коғирлар ҳам, Аллоҳнинг бор эканлигига ишонмоқда, Мўмин бўлиш учун ҳам бор эканига, ҳамда [бир, тирик (хаёт), қодир, олим, ирода соҳиби каби] сифатларининг борлигига, жамики борликни кўришига, эшлишига ва Ундан бошқа яратувчининг йўқлигига ҳам ишониш шартдир.»- деб ёзилган. Мухаммад алайҳиссаломнинг Расул - Пайғамбар эканлигига ишониш дегани, ҳар бир сўзининг, Аллоҳу таоло тарафидан Унга билдирилганлигига ишониш демакдир. Аллоҳу таоло **Исломиятни**, яъни иймон ва амал билгиларини Қуръони карим воситасида Ул зоти шарифга билдириди. Бажо келтириш керак бўлган амрларга **Фарз**, тақиқларга эса **Ҳаром** дейилади. Иккаласига бирликда **Шариат** дейилади. Ҳар бир инсон мусулмон бўлган заҳоти, дарҳол инсонлар орасида ёйилган ислом билимларини ўрганиш унга фарз бўлади. Буларни ўрганишга аҳамият бермаса, ўрганишни

нимага кераги бор- деса, иймони кетиб, **кофир** бўлади. Кофир ҳолида ўлган кимсанинг охиратда ҳеч қачон кечирилмаслиги ва жаҳаннамда абадий, мангу ёниши, ояти карималарда ва ҳадиси шарифларда очиқча билдирилган. Имоми Раббоний қаламига мансуб “**Мактуботи Раббоний**”нинг туркча таржимаси “**Мъјдеси Мектыблар**” китобимиздаги 266-мактубда ҳам бу ҳақда батафсил ёзилган. Иймони кетган кимсага **Муртад** дейилади. Куръони каримга ва ҳадиси шарифларга тўғри эътиқод (ишонганларга) қилганларга **Ахл-и суннат** дейилади. Аллоҳу таоло бениҳоя марҳаматли бўлгани учун, ҳар бир нарсани очиқча ва батафсил билдирилди. Баъзиларини ёпик, мужмал ҳолда билдириди. Куръони каримга ва ҳадиси шарифларга ишониб, баъзи ерларига Ахли суннат олимларининг билдирганидек маъно бермаганларга **Мазҳабсиз** дейилади. Мазҳабсизлардан фақатгина ёпик, мужмал билдирилган иймон илмларига, нотўғри маъно берганларга **Бидъат аҳли ёки бузук, гумроҳ** мусулмон дейилади. Очиқ билдирилганларига нотўғри маъно берганларга эса **Мулҳид** дейилади. Мулҳид ўзини мусулмон деб билса ҳам, кофирдир. Бидъат соҳиби бўлган кимса кофир бўлмаса ҳам, албатта жаҳаннамда кўп азоб чекади. Ахли суннат олимларининг ҳақ ўйлда эканлигини, устунликларини билдирган китоблар орасида Суданлик фазилатли Мухаммад Сулаймон афандининг “**Маҳzon-ул-фикҳ-ил-кубро**” китоби бағоят қийматидир. Мусулмон бўлмагани ҳолда, мусулмон кўриниб очиқ билдирилган масалаларга, ўз ақлини, фан билимларини баҳона қилиб нотўғри ва номуносиб маънолар бериб, мусулмонларни алдаган ва адаштирган кофирларга **Зиндиқ** дейилади.

Ахли суннат олимлари Ислом хукмларининг ёпик, мужмал билдирилган қисмларидан баъзиларини фарқли англадилар. Шу тариқа амалда, яъни шариатга эргашишда тўртта алоҳида мазҳаб майдонга келди. Буларга **Ханафий**, **Моликий**, **Шофе'ий**, **Ҳанбалий** мазҳаблари дейилади. Бу

тўрт мазҳабнинг иймонлари бир бўлиб, ибодатлари озгина фарқли. Бир-бирларини дин қардоши деб биладилар. Ҳар бир мусулмон булардан хоҳлаган мазҳабини танлаб, шуни тақлид қилиш ҳуқуқига эга ва ҳар ишини ўша танлаган мазҳабига кўра килади. Мусулмонларнинг тўрт мазҳабга айрилишлари, Аллоҳу таолонинг раҳмати ва буюк бир марҳамати, эҳсонидир. Бир мусулмон ўз мазҳабига кўра ибодат қиласкан, бир машаққат юзага келса, заҳмат чекса, бошқа бир мазҳабни тақлид қилиб, ўша ишни қулай ва осонликча адо этиши мумкин. Бошқа мазҳабни тақлид қила олиш учун лозим бўлган шартлар “**Саодат-и Абадийя**” номли китобимизда бафуржва ёзилган.

Ибодатларнинг энг муҳими намоз. Намозхон кимсанинг мусулмон эканлиги равшан. Намоз ўқимайдиган кимсанинг мусулмонлиги эса, шубҳали. Бир кимса намозга аҳамият бериб узрсиз, дангасалик туфайли тарк этса, Моликий, Шофе'ий ва Ҳанбалий мазҳабларида маҳкамама томонидан жазоси қатлдир. Ҳанафийда эса, намозга бошлагунга қадар хибсга олинади ва дарҳол қазосини ўқиши амр қилинади. “**Дурр-ул-мунтақо**”да, “**Ибни Обидий**”да ва Ҳақиқат Китобуи нашр қилган “**Китоб-ус-салот**”да айтиладики: «Беш вақт навмозни, узрсиз тарк қилиш, вақтида ўқимаслик, бир-биридан фарқли икки катта гуноҳ хисобланади. Тарк этгани учун қазосини ўқиши, вақтида ўқимагани учун эса, ҳаж ёки тавба қилиш лозимдир». Қазосини ўқимаган кимсанинг тавбаси зотан қабул бўлмайди. Ҳар куни беш вақт фарз намозидан аввал ва кейин ўқиладиган **равотиб суннатлар** ўрнига ҳам қазо ўқиб, катта гуноҳдан қутилиш даркор. Фарз қарзи бўла туриб ўқилган ҳеч бир суннат ва нофила намозларнинг саҳиҳ бўлса ҳам, қабул бўлмаслиги, яъни Аллоҳу таолонинг ваъда қилган савобларига, фойдаларига қовуша олмаслиги, мўтабар китобларда ёзилган. Бу васиқалар “**Саодат-и Абадийя**” китобимизда мавжуд. Намозни узр билан фавт қилиш (кечиктириш) **гуноҳ**

бўлмаса ҳам, адо қила олмаган фарзларни тезроқ қазо қилиб ўқиш тўртала мазҳабда ҳам лозим. Бироқ, Ҳанафийда нафақа топиш, тирикчилиги учун кетадиган меҳнат вақти қадар ва равотиб суннатлар билан ҳадиси шарифда билдирилган нофиламозларни ўқишига кетадиган вақт қадар кечикириш жоиз бўлади, яъни қазоларни бу сабаблар билан кечикириш мумкин. Узр билан фавт этилган [Қазога қолдирилган] фарз ибодатидан қарзи бўлган кимсанинг, равотиб суннатларни ва нофилаларни ўқиши қолган уч мазҳабда жоиз эмас, ҳаромдир. Узр сабабли фавт этилган намозлар билан, узрсиз тарқ этилган намозларни бир-бири билан чалкаштирмаслик керак. Бу икки хил қазо ибодати хукмларининг бир хил эмаслиги “Дурр-ул-Мухтор” ва “Ибни Обидий”да, “Дурр-ул-Мунтақо”да ва “Мароқил-фалоҳ”нинг Таҳтовий шарҳида ва “Жавҳара” китобларида мазкурдир. [Қишлоқда, йўлда намоз ўқиш учун Қибла жиҳатини билиш шартдир. Бу мақсадда қуёш нури тушадиган бир ерга тик ҳолатда бирон қозиқ қоқилади. Ёхуд бирон ип учига калит, тош каби оғирроқ нарса боғланиб осилади. Туркистон тақвими сахифасидаги Қибла соати устунидаги соат вақти келганда, ҳалиги қозик ёхуд ипнинг соясига қаралса, соя қибла томонни кўрсатиб туради. Яъни соянинг қуёш тарафи қибла жиҳати бўлади.]

1996 йил, 13 сентябрь куни Истанбулда чиккан “Туркия” газетасида бундай бир маълумот келтирилган:

Фарблик Ислом душманлари пайти келганда куч ишлатиб, ҳар хил сиёсий ўйинлари ва қуввати билан қўлга киритган Ислом давлатларини, мусулмон миллатларни асрларча эксплуатация қилдилар. Бу ўлкаларнинг накадар ер ости ва ер усти бойликлари бўлса, барчасини ташиб кетдилар. Шу билан бирга маънавий томондан динларини, тилларини ва урф одатларини ҳам буздилар. Бу Ислом душмани, мустамлакачи давлатларнинг карvonбошиси инглизлар эди.

Инглиз мустамлакаларининг энг аҳамиятлиси Ҳиндистон эди. Инглизларга дунё ҳокимиятини таъминлаган

куч, Ҳиндистоннинг ниҳоятсиз табиий бойликларидир. Фақатгина биринчи жаҳон урушида инглизлар бу ўлкадан бир ярим миллион аскар ва бир миллиард рупи нақд пул олишганди.

Буларнинг катта қисми Усмоний давлатини парчалаш учун сарфланди. Тинчлик замонида эса, Инглизларнинг муazzам саноатини яшнатиб, инглиз экономикасини ва молиясини қувватлантириб турган нарса – яна Ҳиндистон бўлди.

Ҳиндистоннинг бошқа мустамлакаларга қараганда аҳамиятлироқ бўлишининг иккита сабаби бор: биринчиси, инглизларга дунёни талон-тарож қилиш учун энг катта моне бўлиб кўринган Исломиятнинг Ҳиндистонда оммавий дин бўлиши ва бу ерда мусулмонларнинг ҳоким бўлиши. Иккинчиси, Ҳиндистоннинг табий бойликларидир. Ҳиндистонни қўлга киритиш учун, Ҳиндистон йўли устида бўлган бутун Ислом ўлкаларига босқинчилик, фитна-фасод тухумларини экиб, биродарни-биродарига қотил қилиб ва бу юртларга ҳоким бўлиб, бутун табий бойликларини ва миллий жавҳарларини ҳам ўз юртларига ташиб кетишид.

Усмоний императорлигидаги ҳаракатларни изчиллик билан кузатиб бориш ва ҳар хил сиёсий ўйинлар билан Усмонийларни Руслар билан урушишга мажбурлаб, уруш сабабли Ҳиндистонга ёрдам қўлини чўза олмайдиган ҳолатга келтириб, йўқ қилиб, парчалаш ва ишғол қилиш - Инглиз сиёсатининг асосини ташкил этарди.

Инглизлар Усмоний - Рус жанги давомида, Ҳиндистонни Англия қироллигига қарам давлат деб эълон қилишиди. Машхур масонлардан Мидҳат пошонинг, Усмоний давлатини ҳарбга олиб кириши, Исломиятга етказган заرارлари ичida энг каттаси бўлди. Султон Абдулазиз Хоннинг шаҳид қилиниши ҳам, инглизларнинг ўйини эди.

Инглизлар ўzlари етиштирган одамларини Усмоний давлатининг асоси бўлган катта ишларга жойлаштириб

қўйишганди. Бу давлат одамларининг исми ва кўриниши Усмоний, лекин фикри, зикри соф инглиз эди. Буларнинг энг машҳурларидан, Мустафо Рашид пошо охирги садри аъзамлигига [бош вазир] олти кун садри аъзам бўлиб, 28.10.1857 санасида инглизларнинг Ҳиндистон мусулмонларига қилган Дехли қатлиоми муносабати билан расмий табрикнома йўллаган эди. Инглизлар аввал ҳам, инглиз зулмига қарши оёқланган Ҳиндистон мусулмонларини янчиш мақсадида, Англиядан келадиган ёрдамнинг Мисрдан ўтиши учун Усмонийлардан изн сўраганди. Бу талаблари ҳам яна масонлар ёрдамида ижро этилди.

Инглизлар Ҳиндистон халқини диндан узоқлаштириш учун, Ислом динининг асоси ва энг очиқ васфи бўлган болалар мактаби ва бутун мадрасаларни ёпиб ташладилар. Халққа раҳбарлик қила оладиган бутун дин одамлари ва олимларини шаҳид қилдилар.

Англия, хукмрон бўлган бутун бошқа Ислом мамлакатларида бўлганидек Ҳинд диёрида ҳам, Ислом олимларини, китобларини ва Ислом мактабларини йўқ қилди ва бутунлай саводсиз, дин жоҳили бўлган наслларни этишитирди.

Англия қўл остидаги ўлкаларни, Аҳмад, Маҳмад, Мустафо, Али каби мусулмон исмли шахслар идора қила бошлади. Уларнинг Исломият билан, шунчаки исм ўхшашлигидан бошқа алоқалари йўқ эди. Булар кўргазма ва сохта бўлган ўз парламентларига эга бўлсалар ҳам, аммо ҳеч қачон мустақил бўлмаганлар. Доим инглизларнинг амри билан қадам босдилар.